

87675

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKİYE COĞRAFYASI BİLİM DALI

YENİCE VE ÇEVRESİNDE
TÜTÜNCÜLÜK

87675
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı
Yrd.Doç.Dr.Selver ÖZÖZEN

Hazırlayan
Hüseyin KABAKÇI

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU ,
DOKÜMANTASYON MERKEZİ

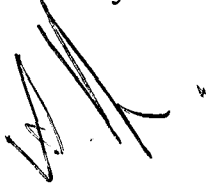
ÇANAKKALE, 1999

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne

Hüseyin KABAKÇI'ya ait **“Yenice ve Çevresinde Tütüncülük”** adlı çalışma, Coğrafya Bölümü Anabilim Dalında, jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

Başkan: Prof. Dr. Aydın İBRAHİMOV

Üye: (Danışman) Yrd. Doç. Dr. Selver ÖZÖZEN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Beyhan ÖZTÜRK

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

ÖZET

Yenice ve çevresinde sert içimli, yanıcı özelliği iyi olan şark tipi tütünler yetiştirilmektedir. Yörede tütün üretimine ilk defa 19. yüzyılın ortalarında başlanmıştır. Yöre topoğrafya, toprak, iklim ve su şartları bakımından tütün yetiştirmeye elverişli olup, bölgede kuru ve sulu tarım olmak üzere iki türlü tütün tarımı yapılmaktadır.

20. yüzyılın başlarında, yörede tütün tarım alanları dar ve 40 civarında köyde iptidai usullerle tütün tarımı yapılırken, 1997 yılında 60 köyde tütün üretimi yapılmış ve 2.739.150 kilo tütün elde edilerek, yöre Marmara Bölgesi üretiminin % 23'nü karşılamıştır. Yörede tütün tarımı daha çok Büyük Agonya bölümünde yoğunlaşmış olup son yıllarda tütünde sulamanın azaltılması, ilaçlamanın iyi yapılması ve çiftçilerin işleyebilecekleri kadar tütün dikmeleri kaliteyi arttırmıştır.

Yöredeki tütün tarımı, ekiminden hasat edilip kurutulması ve Tekel'e teslim edilmesi 14 ay kadar bir süreyi kapsamaktadır. Aynı zamanda yöre tütünlerinin tek tek dizilmesi, tek tek demet yapılması, farklı denklenmesi diğer bölge tütünleri ile ayrılan başlıca özelliklerini teşkil eder.

Yöre halkının % 65'inin tütüncülükle uğraşması, tütünün bol emek ve masraf istemesine rağmen fazla gelir getirmemesi yöre halkının tütünden başka geçim kaynaklarına yönelmesi, denemelerin başarısız olması, yörenin fazla gelişmemesine neden olmuştur.

Bazı yıllar Tekel'in geç açılması ve ödemelerin geç yapılması, yöreye tüccarın yeni girip az tütün alması, tütüne devlet tarafından kota getirilmesi, yöre tütüncülüğünü olumsuz etkileyen başlıca sorunlardandır.

ABSTRACT

Yenice and its sarraundinas has a very good ability of planting and growing tobacco. Its very good for smoking and it is filamable. They started planting tobacco in the 19th Century because of it's sitaqion and geographic Fal plus its climate, they can plan't and grow the type's of tobacco. Tyhere watering condihon is also good. At the stort of the 20th century only 40 villages could beable to grow tobacco in hand sitations. In 1997 60 villages were growing tobacco and at that year there was 2.739.150, tobacco from that harvest cohich that mearis that Yenice was completing Marmara Region's tobacco of % 23 percent. Mostly at Yenice tobacco grows mostly at Agonya, because they decreased walering and fertelizina they had mode much richer tobacco.

The City that plants and grows tobacco has the abbility of drying and giving it to Tekel. It takes 14 months, for this of course when they do this they take core of dividing them like 1st class, 2 and class and 3rd class, so that means that there tobacco is the best.

% 65 of the people of that village is giving big effort for the tobacco. Although it doesn't make lots of money because they don't have any other choice to groco something else the village doesn't develope probably.

Mast years because of the late opening of Tekel and the paymen'ts being late the people can get less tobacco and that effects the tobacco's very bad.

İÇİNDEKİLER

	SAYFA
GİRİŞ	1
I.BÖLÜM: ARAŞTIRMA SAHASI VE TÜTÜN HAKKINDA GENEL BİLGİLER	
1.Araştırma Sahasının Coğrafi Durumu	2
2.Tarihçesi	4
3.Tütünün Tanımı, Kökeni, Tarihçesine Yayılışı	4
4.Tütünün Türkiye'ye Gelişi ve Uygulanan Rejimler	10
5.Tütünün Yeniceye Gelişi	13
II.BÖLÜM: YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ DOĞAL ŞARTLARI	
1.Jeolojik ve Topografik Şartları	14
2.Toprak Şartları	16
3.İklim Özellikleri	20
3.1.Yağış Özellikleri	20
3.2.Sıcaklık Özellikleri	25
3.3.Rüzgâr Özellikleri	26
3.4.Bulutluluk ile Donlu Gün Durumu	27
3.5.Dolulu Gün Durumu	28
4.Su Şartları	29
III.BÖLÜM: YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ BEŞERİ ŞARTLARI VE ETKİLERİ	
1.Nüfus Özellikleri	38
1.1.Yenice'nin Nüfus Artış Durumu ve Tütün Tarımının Etkisi	38
1.2.Yenice Nüfusunun Yaş, Cinsiyet ve Eğitim Durumu	43

1.2.1.Yenice Nüfusunun Yaş Durumu ve Bu Duruma Tütün Tarımının Etkisi	43
1.2.2.Nüfusun Cinsiyet Durumu	44
1.2.3.Nüfusun Eğitim Durumu ve Tütün Tarımına Etkisi	44
1.2.4.Yenice’de Faal Olan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı	47

IV.BÖLÜM: YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ ÜRETİM METOTLARI

1.1.Yenice Tütününün Özellikleri, Gönen Tütünleriyle Karşılaştırılması	54
1.2.Yenice’de Uygulanan Tütün Tarım Çeşitleri ve Özellikleri	58
1.3.Yörede Tohumluluk Temini	59
1.4.Fideliğin Hazırlanması ve Dikkat Edilecek Hususlar	62
1.4.1.Fideliğin Bakımı	65
1.4.2.Fidelerin Sökümü	67
1.5.Tarla Hazırlığı	68
1.6.Tütün Dikimi	69
1.7.Bakım İşleri	70
1.7.1.Çapalama	70
1.7.2.Sulama	71
1.7.3.Gübreleme	71
1.8.Tütün Hasatı	72
1.8.1.Kırılması	72
1.8.2.Dizilmesi	74
1.8.3.Kurutulması	74
1.8.4.Tütünün Tavlanması, Demet Yapılması, İstiflenmesi ve Denklenmesi	77

1.9.Yöre Tütünlerinde Görülen Başlıca Hastalık ve Zararlıları ile Yapılacak Mücadele Yolları, Kullanılan Başlıca İlaçlar	79
1.9.1.Başlıca Hastalıklar	79
1.9.2.Başlıca Zararlılar	81
1.10.Tütünlerin Tekele Teslimi ve Tekelde Yapılan İşlemler	83

V.BÖLÜM: TÜTÜN EKİM ALANLARININ DAĞILIŞI, ÜRETİMİ VE VERİMİ

1.Türkiye’de Tütün Alanlarının Coğrafi Dağılışı	86
2.Yenice’de Tütün Ekim Alanlarının Coğrafi Dağılışı	87
3.Yenice’de Tütün Üretimi, Verimi ve Köylere Göre Dağılışı	93

VI.BÖLÜM: TÜTÜNÜN ÜLKEMİZ VE YENİCE’YE EKONOMİK KATKILARI

1.Tütünün Ülkemiz Ekonomisine Katkısı	101
2.Yenice’de Tütüncülükle Geçimini Sağlayan Aile Sayısı ve Tütünün Yöre Ekonomisine Katkısı	103

VII.BÖLÜM:YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ EKONOMİK-POLİTİK PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM YOLLARI

1.1.Tütünlerin Satılması ve Finansman Yolları	104
1.2.Tekelin Erken Açılması ve Çabuk Tesellüm	105
1.3.Fiyat Politikasının Tespiti ve Tütüne Konulan Kotanının Yöre Tütüncülüğüne Etkisi	106
1.4.Tütünün Depolanması ve Nakliye Sorunları	114
1.5.Tekel-Tüccar Rekâbetinin Üreticiye Etkisi	115
1.6.Yörede Tütün Kalitesini Daha Fazla Arttırmak İçin Yapılması Gerekenler	117
1.6.1.Devlete Düşen Görevler	117

1.6.2.Üreticiye Düşen Görevler	117
1.7.Yenice’de Tütüncülüğün Geleceği ve Yöre İçin Diğer Alternatif Geçim Kaynakları	118
1.8.Tütün Ekicilerinin Kanunen Yapmaları Yasak Olan İşler	123
1.9.Tütün Tarımının Yöre İnsanının Tütün Alışkanlığına Etkisi, Tütünün Fayda ve Zararları	124
SONUÇ VE ÖNERİLER	130
KAYNAKÇA	132
EKLER	139

TABLÖLAR

Tablo 1:Araştırma Sahası İçindeki Meteoroloji İstasyonlarında Yıllık Yağışlar Ve Aylara Dağılımı (mm)	21
Tablo 2:Yenice Meteoroloji İstasyonunda Ölçülen Sıcaklık Durumları	25
Tablo 3:Yenice Meteoroloji İstasyonuna Göre Rüzgâr Durumu	27
Tablo 4:Yenice Meteoroloji İstasyonuna Göre Bulutluluk Durumu	28
Tablo 5:Yenice'nin Ortalama Dolulu Günler Sayısı	29
Tablo 6:Yenice'nin Su Blançosu	31
Tablo 7:Yöredeki Akım İstasyonlarına Göre Yıllık Toplam Akışlar	33
Tablo 8:Kovanlık Deresi Üzerindeki Boztaş Akım İstasyonu Ölçüm Sonuçları	36
Tablo 9:Kocaçay Üzerindeki Aşağı Çavuş Akım İstasyonu Ölçüm Sonuçları	37
Tablo 10:1990 ve 1997 Nüfus Sayımlarına Göre Yenice ve Köylerinin Nüfusları ile Yıllık Nüfus Artışları	40
Tablo 11:1990 Nüfus Sayımına Göre Yenice'nin Yaş, Yaş Grubu, Okur-Yazarlık, Bitirilen Son Öğrenim Durumu ve Cinsiyete Göre Nüfus Durumu	45
Tablo 12:1990 Nüfus Sayımına Göre Yenice Merkez, Belde ve Köylerinin Cinsiyet Durumu	48
Tablo 13:Yenice'de Arazi Kullanım Durumu	50
Tablo 14:1990 Nüfus Sayımına Göre İlçe Merkezinde Faal Olan Nüfusun İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Dağılımı	51
Tablo 15:Yenice'de Ekilen Tohum Çeşitleri ve Özellikleri	56
Tablo 16:Gönen'de Ekilen Tohum Çeşitleri Ve Özellikleri	57
Tablo 17:Yenice Tütünlerinin Gönen Tütünleriyle Karşılaştırılması	57

Tablo 18:Yenice’de Tütün Üretim Alanları Ve Miktarlarının Dağılışı 1925-1927)	88
Tablo 19:1997 Üretim Yılında Yenice’de Tütün Üretimin Köylere Göre Dağılışı	97
Tablo 20: 1993-1997 Yılları Arasında Türkiye Tütün İhracaatının Genel ve Tarım Ürünleri İhracaatındaki Payı	102
Tablo 21:Marmara Bölgesi Ekici Tütün Piyasasının Açılış Tarihleri	106
Tablo 22:1984-1997 Yılları Arası Marmara Bölgesi Tekel Alım Fiyatları	107
Tablo 23:Tekel’in Yıl Sonları İtibariyle İşlenmiş ve İşlenmemiş Tütün Stoklarının Miktarları ve Değerleri	113

ŞEKİLLER

Şekil 1:Yörenin Lokasyon Haritası	3
Şekil 2:Yenice’de Yağışın Yıl İçinde Dağılışı Grafiği	22
Şekil 3:Yenice’nin Mevsimlik Yağış Diyagramı	22
Şekil 4:Yenice’nin Yağış Rejimi Grafiği	23
Şekil 5:Yenice’de Sıcaklığın Yıl İçindeki Dağılışı Grafiği	26
Şekil 6:Yenice’nin Su Bilançosu Diyagramı	30
Şekil 7:Kovanlık Deresi ve Kocaçay’ın Akım Diyagramları	34
Şekil 8:Yenice’de Nüfus Dağılışı Haritası	39
Şekil 9:Yenice’nin Arazi Kullanım Grafiği	50
Şekil 10:Yenice İlçe Merkezi’nin 1990 Nüfus Sayımına Göre Nüfusun İş Kollarına Göre Dağılım Grafiği	52
Şekil 11:Tütün Bitkisinin Bölümleri	73
Şekil 12:Türkiye’de Tütünün Ekim Alanları Haritası	86
Şekil 13:Yenice’de Tütün Tarım Alanlarının Dağılışı Haritası	90
Şekil 14:Yörede Tütün Üretimi Yapılan Köy Sayılarının Yıllara Göre Dağılım Grafiği	91
Şekil 15:Yenice’de Tütün Üretiminin Köylere Göre Dağılışı Haritası	94
Şekil 16:Yenice’de Tütün Üretiminin Yıllara Göre Dağılışı Grafiği	95
Şekil 17:1997 Yılı Türkiye Tütün İhracaatının Ülke Gruplarına Göre Dağılım Grafiği	102

ÖNSÖZ

Bu çalışma, 19. yüzyıl ortalarından beri Yenice ve çevresinde yetiştirilen, kalitesiyle şiirlere bile konu olan, bölge halkının en önemli geçim kaynağı durumundaki tütünün, fiziki şartlarını, mevcut üretim metodlarını incelemek; verim ve kalitenin yükseltilmesi, yöre ve ülke ekonomisindeki payının arttırılması için yüksek lisans tezi olarak 1,5 seneye yakın bir zamanda hazırlanmıştır.

Araştırma sahamızda da halkın % 65 'inin tütün tarımı ile uğraşmasına rağmen, fakat bu güne kadar bu alanla ilgili ciddi bir araştırmanın yapılmamış ve bölgenin hep ihmal edilmiş olması bu konuyu tez konusu olarak almama sebep olmuştur.

Araştırmada, ilk önce tütün hakkında genel bilgiler verilerek, tütünün ülkemiz ve Yenice'ye nasıl geldiği üzerinde durulmuş, sonra da bölgedeki topoğrafya, iklim ve nüfus şartları tek tek ele alınıp, bölgenin tütün tarımına uygun olup olmadığı üzerinde durulmuş ve bu şartların tütün kalitesine etkileri, yakın çevresinin şartları ile karşılaştırılıp vurgulanmıştır.

Tütün üretimi ekiminden başlayıp Tekel'e teslimine kadar incelenmiş, tütünde görülen hastalıklar ve önlenmesi için yapılması gerekenler ile tütünün; üretiminde, depolanmasında, satılmasında, nakliyesinde ortaya çıkan sorunlar üzerinde durulmuştur.

Kısacası yöre tütünlerinin kalite ve verimini arttırmak için alınması gereken tedbirler üzerinde durularak, yöre tütüncülüğünün ülke ve memleket ekonomisine nasıl daha fazla katkı sağlayabileceği vurgulanmıştır. Bu konuda çiftçiye ve devlete düşen görevler neler yapması gerektiği konusunda öneriler sunulmuş, bölge için tütünden başka alternatif geçim kaynakları araştırılmıştır. İstatistik ve

kartoğrafik yöntemler kullanılarak zaman ve mekan dağılımı yapılmıştır.

Araştırmalarımı sürdürürken, özellikle yöreyle alakalı kaynak bulmada çok zorluk çektim. Fakat yöre halkının ve Yenice ile Hamdibey Tekel İşletmeleri personelinin büyük yardımları sayesinde bu zorlukları aştım.

Araştırmalarım sırasında bana yardımcı olan ve yol gösteren tez hocam Yrd.Doç.Dr. Selver Özözen ve bölümdeki diğer hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca yöredeki çalışmalarımda bana yardımcı olan Ali BİROL ile tezin yazımı esnasında tashihlerde yardımcı olan Bekir GÜNEŞ'e ve tezin yazımına yardım eden Dilber SÜERDEM'e teşekkür ederim.

27.10.1999

Hüseyin KABAĞÇI

GİRİŞ

Dünyada geniş bir coğrafyada 4,5 milyon hektar alanda, 6,2 milyon ton tütün üretilmektedir. Ülkemiz tütünlerinin de içinde bulunduğu şark tipi tütünlerin dünya üretimi 500.000 tonu geçmekte, bu miktarın 300.000 tonu 320.000 hektarlık alanda Türkiye'de üretilmektedir (Tütün Enformasyon Bülteni 1998:S.92). Kaliteli sigara, yumuşak veya sert içimli tütünlerin, orta sert içimli şark tipi tütünlerle % 15-30 oranında harmanlamasıyla üretilmektedir (Türkiye'de Tütüncülük 1986: S.40).

Yenice çevresinde de 2.6 bin hektarlık alanda 2.7 bin kilo yanıcı özelliği iyi olan, sert içimli altın sarısı kaliteli şark tipi tütün üretilmekte ve bu yöre tütünleri harmanlamada kullanılmaktadır. Yenice'nin 76 köyünden 67'si tütün ekimi yaptığından ve halkın % 65'inin tütünle uğraşması, kalitesiyle şiirlere bile konu olan tütünle birlikte, değişik topoğrafya, iklim, bitki örtüsüne sahip olmasına rağmen pek tanınmamış olmasından dolayı incelemeye değerdir.

Araştırma sahası Biga Yarımadası'nın iç kesimlerinde yer alıp, 1367 km²'lik yüzölçümüyle Çanakkale'nin en büyük yüzölçümlü ilçesidir (Foto-1). İlçede 1997 sayımına göre köylerle birlikte 40.320 kişi yaşamaktadır. Saha topoğrafik şartlar yüzünden iki bölüme ayrılmakta olup, Yenice merkezinin bulunduğu bölüme Küçük Agonya, Akçakoyun, Kalkım, Hamdibey, Pazarköy beldelerinin de bulunduğu bölüme Büyük Agonya denilir. Bu iki bölümde yetiştirilen tütünler Yenice ve Hamdibey'de bulunan Tekel İşletme Müdürlükleri tarafından ayrı ayrı yerlerde alınır. İşte biz de bu bölgedeki tütüncülüğü incelerken bölgeyi Küçük Agonya ve Büyük Agonya diye ikiye ayırarak inceleyeceğiz.

I.BÖLÜM

ARAŞTIRMA SAHASI VE TÜTÜN HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.Araştırma Sahasının Coğrafi Durumu:

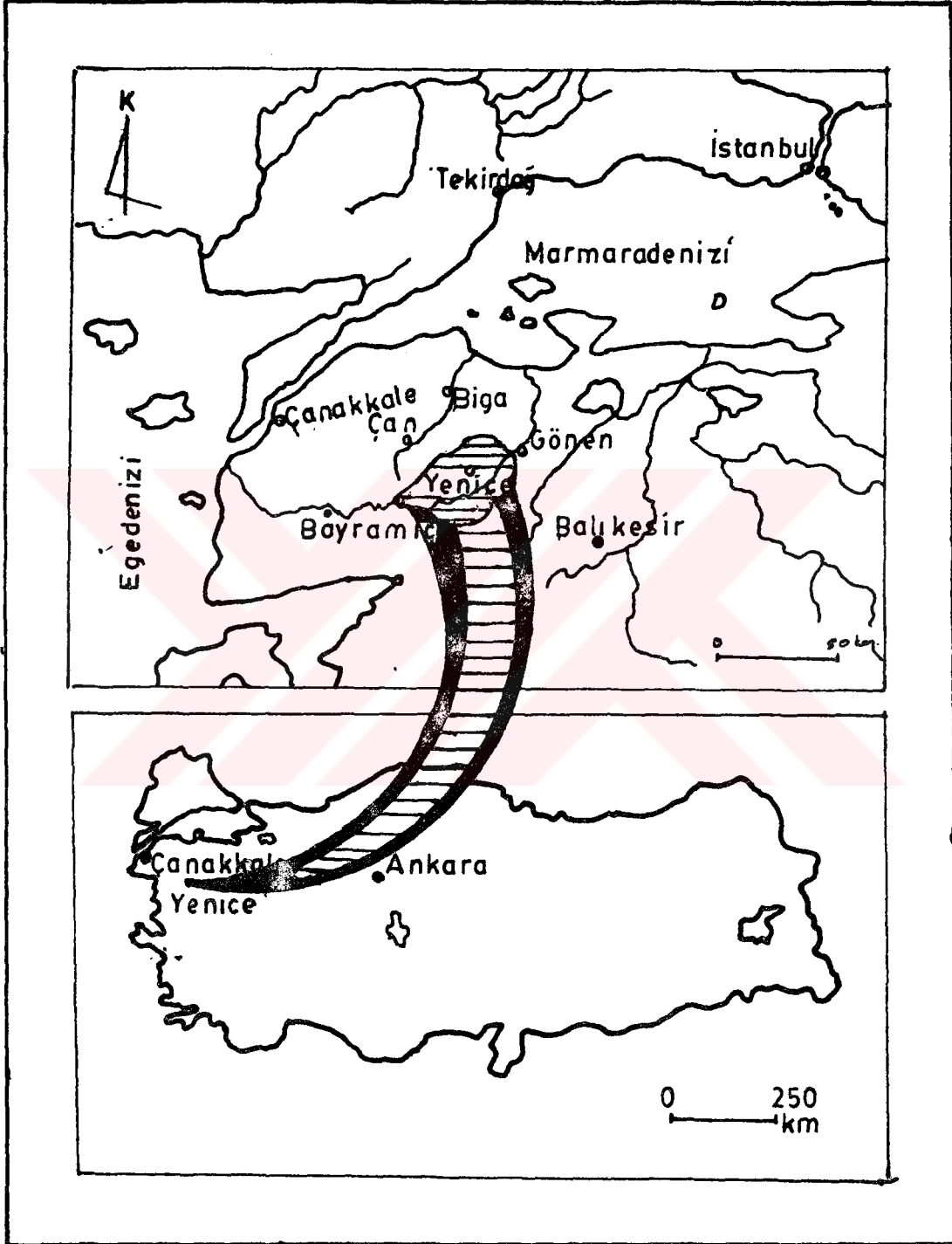
Yenice Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara Bölümü'nde Biga Yarımadası'nın iç kesimlerinde yer alır. Çanakkale'nin güneydoğusunda 39° 55' kuzey enlemi ile 27° 15' doğu boylamı üzerinde bulunmaktadır. İlçe merkezinin denizden yüksekliği 275 metredir. Yüzölçümü ise 1367 km² olup, Çanakkale'nin yüzölçümü bakımından en büyük ilçesidir (Foto 2-3). Doğu ve güneyde Balıkesir, güney batıda Bayramiç, batı ve kuzey batıda Çan, kuzeyde de Biga ilçeleriyle çevrilidir (Şekil-1).

Araştırma sahası olan Yenice merkezde 1997 yılı nüfus sayımına göre 6426, köylerde ise 33894 olmak üzere toplam 40320 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusun önemli geçim kaynağı tarım olup, en fazla ekilen tarım ürünleri tütün ve buğdaydır. Yörede yaşayan insanların % 65'i tütün tarımı ile uğraşır. Böyle yoğun bir uğraş ve geçim alanı olan tütün incelemeye değerdir.

Yenice merkez ilçesinde içinde bulunduğu çöküntü ovasına Küçük Agonya, Akçakoyun, Kalkım, Hamdibey ve Pazarköy beldelerinin bulunduğu , Yenice ilçesinin güneyinde geniş bir alanda, güney batı yönünde, 25-30 km. uzunluğundaki çöküntü ovasının bulunduğu alana da Büyük Agonya denilir. Bu iki ovayı birbirinden Yenice'nin güneyinde uzanan Sakar Dağı (929m.) ayırır.

İşte Yenice'nin tütüncülüğünü araştırırken; biz de bu yöreyi Küçük Agonya ve Büyük Agonya diye ikiye ayırarak inceleyeceğiz.

Şekil 1:Yörenin Lokasyon Haritası

Küçük Agonya'da (Yenice merkezde) tütün alımı yapan Yenice Tekel İşletme Müdürlüğü, Büyük Agonya'da tütün alımı yapan Hamdibey Tütün İşletme Müdürlüğü'nün yer almakta olması zaten bizim de bu bölgeyi mecburen ikiye ayırarak incelememize neden olmaktadır.

2.Tarihçesi:

Yörenin kısaca tarihine de bir göz attığımızda, yörenin Cilalı Taş Devri'nden beri yerleşmeye açık olduğu yapılan kazılar sonucu anlaşılmaktadır. Yöre M.Ö. Bitinler, Aşşuvalılar, Truvalılar, Hititler, Luviler, Dorlar, Lidyalılar, Persler, Bergama Krallığı ve Roma İmparatorluğu'nun nüfuz alanına girmiştir. M.S. Roma İmparatorluğu'nun parçalanmasıyla Bizans İmparatorluğu hakimiyetine girmiştir. 14. yüzyılın başında Karesi Beyliği ve daha sonra da Osmanlı Devleti hakimiyetine girmiştir (Eren 1993: 33).

Yöreye Türklerin yerleşmesiyle önce Yanoba ve Dalyanoba denilmiş, sonra İnce köy, daha sonra da Yenice köy adı verilmiştir. 20. Yüzyılın başında Gönen'e bağlı olan Yenice, 01.08.1936 tarih ve 3012 sayılı kanunla ilçe olmuş ve Çanakkale'ye bağlanmıştır.

3.Tütünün tanımı, kökeni, tarihçesi ve yayılışı:

Dört asır evvel tanınan, tütün kadar önem kazanan ve gelir sağlayan başka bir tarım ürünü yoktur.

Tütün bitki topluluğunun solanaceae (Patlıcangiller) familyasına dahil olup Nicotiana cinsini teşkil eder (Türkiye'de Tütün. Yapı ve Kredi Bankası İktisadi Araştırma Yay. S.5).

Bileşiminde nikotin bulunan bir veya çok yıllık otsu bitkidir. İlmi adı: *Nicotiana Tabacum*'dur.

Tütünün boyu 2 metreyi, yapraklarının uzunluğu 70 cm'yi bulur. Salkım veya kümeç durumunda olan bileşik çiçekleri kırmızı, sarı veya beyaz renktedir. Kimyasal bakımdan tütünün özelliği; nikotin denen özel bir alkaloit taşımasıdır (Meydan Larousse. C:12, 392).

Genellikle *Nicotiana* cinsine dahil türler "Nitrophiles" bitkilerdir ve yetiştikleri toprakların humus bakımından zengin olması gerekmektedir.

Arkeolojik ve botanik araştırmalar sonunda tütünün ilk çeşitlerinin Amerika kökenli ve tropikal karakterli olduğu tespit edilmiştir.

Tütünün ilk türleri yabani halde Kuzey yarım küresinin sıcak iklim şartlarında yetişmiştir. Kristof Kolomb ve Amerika Vespuçi'nin keşif seyahatlerinden evvel, Amerika yerlileri tarafından ağızda çiğnemek, tüttürmek ve buruna çekmek suretiyle tütün kullanılmakta idi. Bu çağlarda yerliler, tütün tüketimine alıştıkları için, kendi kendine yetişen bu bitkinin en iyilerinden tohum almak ve bunları orman açmalarından elde edilen arazi parçalarına, yerleşme mahallerinin yakınlarına dikmek suretiyle bir nevi ıslah ve melezleştirme çalışması yapmışlardır.

Böylece yavaş yavaş yeni ırklar meydana gelmiştir ki, bunlar genellikle *Nicotiana Tabacum* ve *Nicotiana Rustica* türlerine dahildir.

Yerlilerin, Amerika'nın değişik bölgelerinde çeşitli *Nicotiana* türlerini yetiştirdiklerini ifade eden R. Linton'a göre Kuzey Amerika yerlileri bugün dahi dokuz *Nicotiana* türü üretmektedir.

Bu yabancı çeşitler arasında *Nicotiana Attenuata* daha önceleri pek fazla miktarda kullanılıyordu. *Nicotiana Multivalvis*, Oregon ve Washington eyaletlerinde üretiliyordu.

Nicotiana Quadriavalvis Missouri boylarında yaşayan kabileler tarafından kullanılıyordu. *Nicotiana Bigelowii* ise Kaliforniya bölgesi topluluklarında tüketiliyordu.

Bu devirde Küba'da, daha ziyade *Nicotiana Repanya* ve *Nicotiana Doniana* muhtemelen de *Nicotiana Angostifolia* ekilmekte idi. Bununla beraber *Nicotiana Tabacum* en fazla rağbet gören tür olup, yerliler tarafından büyük bir özen ile yetiştiriliyordu.

Bonpland'a göre Peru'da tütün, yerliler tarafından " Sayre " ismi altında üretilmekteydi. Peru'daki Chaco yaylaları üzerinde, Bolivya sınırı civarında Guanas yerlileri *Nicotiana Tomentosa* adındaki değişik bir tür tütün cinsini üretmekte idiler ki, bu tütünün boyu 4-5 m'ye ulaştığından, yapraklarının toplanması ata binmek suretiyle yapılabiliyordu.

Bu devirde tütün henüz Avrupa'da tanınmıyordu. 1492'de Kristof Kolomb yeni bir kıta bulmak üzere yaptığı deniz seyahati neticesinde beraberindekilerle Bahamas adalarından San Salvador adasına çıktıklarında, yerlilerin kendilerine ikram ettikleri kuru tütün yapraklarına önem vermemişlerdi.

Tütün hakkındaki ilk bilgi, 1497 senesinde Kristof Kolomb'un arkadaşı rahip Pane'nin ada halkının yaşıyışı hakkında yazdığı "De İnsullarium Ritubas" adlı eserlerle Avrupa'ya gelmiştir. Kristof Kolomb'un dostu Gonzalo Fernande de Oviede Y. Valdes ve beraberindeki gemiciler, tütünü 1519'da Avrupa'ya getirdi. Tütün tohumunu İspanya'ya Fernand Cortez getirmiş ve ilk defa 1543 senesinde ilaç olarak kullanılmıştır.

Amerika'nın keşfi ile büyük Avrupa ülkelerinden bu yeni kıtaya daha ziyade altın bulmak ve zengin olmak amacıyla büyük bir göç başlamıştır. Bu alanda öncülüğü yapan İspanyollar tütünü Amerika kolonilerinde ve bilhassa Cuba ve Saint Dominique'de ilk defa yetiştirenlerdir. Bu tarımın başlangıcı 1520 senelerine dayanır.

Yeni ülkeye yerleşen göçmenlerin (muhacirlerin) üretim güçleri yeterli olmadığından tarım işlerinde yerlileri ve bilhassa Karaippler'de oturanları çalıştırmışlardır. Fakat bu işçileri çalıştırmak ve idare etmek güç olduğundan 1530 yıllarında işçi ihtiyacını karşılamak için Afrika kıyılarından temin edilen zenci esirler satın alınarak, Yeni Dünya'da işçi olarak çalıştırılmaya başlanmıştır.

Yeni kıtaya yerleşen göçmenlerin kısa zamanda tütün içmeye alışmaları Avrupa'ya gidip gelen gemici ve seyahatlerle, devlet memurlarının da bu alışkanlığa uymaları ile tütünün tüketimi artarken, bunlarla temas eden Avrupalılar da tütün içmeye başlamışlardır. Önceleri daha ziyade ilaç olarak kullanılan tütün daha sonraları tiryakilik meydana getirmiştir. Nitekim 1560 yıllarında İspanya'da Fransız elçisi olan Jean Nicot, migrenlerini (Baş ağrıları) tedavi etsin diye Katherina de Medisin'e tütün tozu gönderdi. Bu tarihlerde tütün ilaç olarak büyük bir şöhret kazandı (Meydan Larousse, C:12. s.393).

Jean Nicot 1559 senesinde Portekiz'e Fransız elçisi olarak gönderilmiştir. Nicot tütüne büyük bir önem vermiş, Lizbon'da gördüğü yenilikleri memleketine bildirirken, bu arada her türlü hastalığa deva olarak gösterilen tütünü elçilik bahçesine diktirmiş ve bunu yapraklarının yakılıp, dumanının tüttürülmesi, kurutulmuş yaprakların ufalanıp buruna çekilmesinin öksürüğe, astıma, baş ağrısına ve mide ağrılarına iyi geldiğini savunarak, 1560'da Fransız Kraliçesi Katarina'ya sunulmuştur. Siyaset hayatından çekilen Jean Nicot'un bu bitkiye gösterdiği alakadan dolayı tütün bitkisine onun ismi verilmiştir.

Avrupa'da tütün tarımı yapılmamasına rağmen hızla tüketimi artan tütün, Amerika'daki sömürgelerin belli başlı ihrac maddesi haline gelmiştir. Fransızlar tarafından tütün, Kanada ve Louisiana'de yetiştirildi.

İngiltere Kraliçesi Elizabeth, tütün ticaretinin önemini ve gelir sağladığını anlayarak, yeni kolonilerde tütün üretimini teşvik etmiştir. 1612'de John Rolfe'nin ilk defa rasyonel bir şekilde Virginia tipi tütün üretmeye başlaması ile bu tip, büyük bir şekilde ilgi uyandırdı. Avrupa'da tüketilen tütünün en önemli kaynağı haline geldi. İlgi gören tütün üretimi Kuzey Karolina'ya, Maryland'a ve nihayet bugün Amerika'nın en fazla tütün üreten bölgesi olan Kentucky'e yerleşti. XVII. Yüzyıl başlarında Antillere yerleşmiş olan Fransızlar da Virginia tipi tütün üretmeye başlayarak, Virginia eyaletine kuvvetli bir rakip oldular.

Böylece tütün tüketimi ve üretimi Avrupa'ya, güney doğusundaki memleketlerden iç ülkelere yayılmış, sahil yolu ile Akdeniz memleketlerine ve Kuzey Avrupa memleketlerine

tanıtılmıştır. Hatta Fernand de Magellan, Amerika'nın güney ucunu dolaşarak, tütünü Filipin adalarına götürmüştür.

Portekizliler tütün bitkisini ve tütün içmeyi, Hindistan'dan itibaren Doğu Asya memleketlerine, Japonya ve Çin'e tanıtmışlardır.

Tütün önceleri bir ibadet, şifa verici bir ilaç ve nihayet keyif verici ihtiyaç maddesi olarak bütün dünyayı sarmıştır.

Tütünün bir keyif maddesi olarak kullanılması kısa sürede tiryakilik meydana getirdiğinden, tüketimi hızla artış göstermiştir. Ancak, Bu tiryakiliği önlemek üzere birçok ülkede tütün kullanılması yasak edilmiştir. 1575'de İspanya ve Amerika kiliselerinde tütün kullanılmasının yasaklanması, 1603'de İngiltere Kralı I. Jacques'in tütün içmenin aleyhinde mücadelesi , 1620'de Japonya'da tütün içme yasağı, 1652'de Almanya'da Bavyera'da tütün kullananların cezalandırılacağına dair yazılı emrin çıkması, İtalya'da Papa VIII. Urbain'in 1642'de tütün kullananların cezalandırılmasına dair yazılı emri onaylaması 1657'de İsviçre'de tütün içme yasağının konulması bunun belli başlı örnekleridir.

Ancak bu yasaklar ve cezalandırılmalara rağmen tütün kullanılmasının önüne geçilememiş ve her memlekette tütünün büyük gelir sağlaması göz önünde tutularak bazı ayrıcalıklar, vergiler ve tekeller kurulmaya başlanmıştır.

Bugün bütün Dünya'da tütün üretimi ve fabrikasyonu bazı kısıtlayıcı kayıtlara bağlı olup, tütün ticareti genellikle devlet kontrolü altındadır. Tütün ve sigara ithalatı büyük oranda gümrük vergisine bağlı olduğundan tütün mahsulleri yapımı ve satışı tekele bağlıdır.

4. Tütünün Türkiye'ye Gelişi Ve Uygulanan Rejimler:

Tütünün Türkiye'ye gelişi; İngiltere ve Venedik gemicileri ile 1601-1605 tarihlerinde ilk defa İstanbul yoluyla olmuştur. Tütün Türkiye'ye doğrudan doğruya keyif bitkisi olarak girmiş ve hızla yayılmaya başlamıştır (Atakişi 1995: 3).

Tütün tarımının memleketimizdeki başlangıcına dair kesin bir tarih yok ise de, tütün tohumlarının Rumeli taraflarından Avrupa'ya gidip gelen bazı tüccarlar tarafından getirildiği tahmin edilmekte ve ilk tütün tarımının Yenice ve İskeçe dolaylarında yapıldığı anlaşılmaktadır. 1633 senesine kadar tütün ithalatında ve tarımında belirli bir yasaklama, tütün tiryakilerinin çoğalması karşısında bir kısım hocalar ve müftüler bu âdetin Kur'an-ı Kerim'in hükümlerine aykırı düştüğü görüşünü savunarak, buna karşı çıkmışlardır. (Türkiye'de Tütün-Yapı ve Kredi Bankası Yayını, s:10)

Böylece Padişah I. Ahmet'in saltanat yıllarının sonuna doğru tütün içmenin yasaklanması hususunda ferman çıkarılmış ve birkaç cezalandırma bu âdeti tamamen kaldıramamıştır. IV. Murat devrinde tütün içme yasağının şiddetle takip edildiği görülmektedir.

O zaman tütün, lüle veya çubuklarla içildiği için yangınlara sebep olduğu söylenegelmiştir. Nitekim İstanbul'da Cibali'den başlayıp, Saraçhanebaşı semtini de içine alan ve üç gün üç gece devam eden yangına tütün içerken uyuyup kalan bir tiryakinin lülesindeki ateşi döşemeye düşürmesinin sebep olduğu rivayetinin padişaha duyurulması üzerine Müftü Hüseyin Efendi'den alınan bir fetva ile tütün içenlerin idamlarına karar verilmiştir. Sultan IV. Murat bu konuda çok sert davranmış, bu arada yabancılara dahi tütün içerken yakalananların başlarını kestirmek, parçalanmış kol ve

bacaklarını çadırların önüne astırmak suretiyle diğerlerine ceza örnekleri verilmek istenmiştir. Ancak bütün bu şiddet tedbirleri tütün içmeyi tamamıyla men edememişti. Bu devrede tütün yerine enfiye (burun otu) kullanılmaya başlanmıştır. 1640 senesinde Sultan IV: Murat'ın ölümünden sonra padişah olan İbrahim zamanında, konulan bu cezalar kaldırılmadığı için enfiye kullanılması yaygın bir hal almıştır. Avcı Mehmet'in saltanat devrinde bizzat Sultan'ın da tütün içmesi dolayısıyla tütün içme yasağı 1646'da Şeyhülslâm Bahai Efendi'nin verdiği fetva ile kaldırılmıştır (Türkiye'de Tütün-Yapı ve Kredi Bankası Yayını, s: 12).

Tütün 1687 senesine kadar İstanbul'a serbestçe ithal edilir ve içilirdi. Bu devrede, Sadrazam Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa'nın da etkisi ile, tahttan indirilen IV. Mehmet'in yerine padişah olan Sultan II. Süleyman'ın zamanında devlet işlerinde yapılan yeniliklere ilaveten hazine gelirini arttırmak üzere bazı tedbirler alınmıştır. Makedonya çevresinde büyük bir gelişme gösteren tütün üretimi Yenice ve Kırcaali' de yapılmakta ve oradan getirilmekte idi.

Tütün tarımı herkese açık olduğundan büyük ilgi görmüş, bunun için Trakya ve Anadolu yakasında geniş sahalar tütüne ayrılmıştır. Tütün üretimini bir düzene sokmak ve hazine gelirini arttırmak üzere " Şürutu Duhan " adlı bir nizamname hazırlanmıştır.

Memleketimizde üretilen tütünler ekicisinin mahareti ve toprak şartlarının uygunluğu sebebi ile çok üstün kaliteli ve vasıflı olması dolayısıyla evvelce Avrupa'dan ithal edilen tütünlerin yerini almış ve ithalat kendiliğinden durmuş, buna karşılık Türk tütünü ihracatı başlamıştır. II.Mahmut zamanında Yeniçeriliğin ortadan kaldırılmasıyla ordunun bir düzene sokulmasında harcanacak paranın temini için tütünden alınmakta olan vergilerden yeni bir

sistem ile arttırma yapılmıştır. 1826'da duhanın dönüm resminin geliri 3000 keseden ibaret iken 6000 keseye yani 3 milyon kuruşa çıkarılmıştır. 1861'de Osmanlı Hükümeti ile Fransızlar ve İngiltere arasında yapılan ticaret anlaşmasıyla memlekette tütün ithali yasak edilmiştir. Fakat bu tarihlerde başlayan enflasyonun başta tütün olmak üzere keyif verici maddelerin ithalinin serbest bırakılmasıyla düzeleceğine karar verildi. 1862'de tütün ithali, tek el altına alındı. Daha sonra yerli tütünün tüketilmesini sağlamak gayesiyle , ithal yine yasaklandı. 1874'te yurt içinde üretim serbest bırakılıp, sigara haline getirilmesi tek el altına alındı. Genellikle sigara imal eden yerlerden sarfiyat resmi adı altında belirli bir vergi alınıyordu. 1880'de "Rüsumu Sitte-Altı Vergi" adını alan vergi 1833'te "Düyun-ı Umumiye Varidatı Muhassasa" idaresine devredildi. 1884'te "Müşterek-ül Menfaa İnhisar-ı Dühan-ı Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye" ye (Müşterek Menfaatlı Osmanlı Tütünleri Tekeli) adlı bir yabancı şirkete verildi. Bu şirket 1923'e kadar tekeli elinde tuttu.

26 Şubat 1923 tarihli 558 sayılı kanunla, 1923 senesi Mart ayının yedinci gününden itibaren iç tüketim ihtiyacı için tütün satın alınması, işlenmesi ve sigara imali ile satılması ve tütüne ait işlerin kanun hükümleri gereğince hükümet tarafından yürütülmesi esas kabul edilmiştir.

05 Haziran 1930 tarihinde çıkarılan 1701 sayılı Tütün İnhisarı Kanunu ile tütün tarımı, işlenmesi, nakli, ticareti ve fabrikasyon safhalarının düzenlenmesi yoluna gidilerek, inhisarın genişleyişi ve işleyişi düzenlenmiştir. Ancak, bu kanunun rejî sisteminin tesirinden tamamiyle kurtulmadığı ve bu bakımdan yeterli olmadığı görülerek 10 Haziran 1938 tarihinde 3437 sayılı "Tütün ve Tütün İnhisarlari Kanunu" kabul edilerek 26 Ekim 1938 tarihinden itibaren yürürlüğe

girmiştir. Daha sonra bu kanun daha da genişletilerek 09 Mayıs 1969'da 1177 sayılı "Tütün ve Tekel Kanunu" kabul edilmiştir.

5.Tütünün Yenice'ye Gelişi:

Tütünün ülkemize gelişi hakkında kesin bir bilgi olmadığı gibi, Yenice'ye gelişi hakkında da kesin bir bilgi yoktur. Tütünün Yenice'ye gelişi hakkında iki rivayet vardır. Birinci rivayete göre; tütün tohumlarının Rumeli taraflarından Avrupa'ya gidip gelen bazı tüccarlar tarafından getirildiği, diğer rivayete göre ise Balkanlardan muhacirler tarafından getirildiği sanılmaktadır. Hatta muhacirlerin tütün fidelerini ceplerinde saklayarak getirdikleri, yörenin toprak ve iklim özelliklerinin tütün yetiştirmeye elverişli olması sonucu, tütün yetiştirmeye başlandığı sanılmaktadır.

Yenice'nin şu anda Büyük Agonya bölümünün tütünlerini alan Hamdibey Tekel İdaresi 1898 yılında kurulduğuna, Hamdibey Tekel Müdürlüğü kayıtlarına göre Yenice'de 37, 1926'da 50, 1927'de 53 köy tütün ekimi yaptığına göre Yenice'de tütün ziraati oldukça eskilere dayanmaktadır.

II.BÖLÜM

YENİCE VE ÇEVRESİNİNDE TÜTÜN TARIMININ DOĞAL ŞARTLARI

1-Jeolojik ve Topoğrafik Şartları

Yenice, Kazdağı'nın fazla yüksek olmayan kolları tarafından çevrilmiş iki tane çöküntü depresyonundan oluşmaktadır. Bunlardan birisi Yenice'nin de içinde bulunduğu Yenice depresyonu (Küçük Agonya Ovası) diğeri de Yenice'nin güneyinde yer alan Doğu-Batı istikametinde uzanan Kalkım depresyonu (Büyük Agonya Ovası) dır. (Foto 4-5).

Yenice güneyden, Armutçuk, Elmalı, Gavuroğlu, Çatalkestane ve Kuru Çam Dağları ile, güneybatıdan Sağırkaya Dağı, batıdan Sakar ve Kocakatran Dağları, kuzeyden Karçeşme tepeleri, doğudan da Kocatarla, Gavurçalı Tepeleri ile, güneybatıdan da Baklacıktepe ve Doğancı Sırtları ile çevrilmiştir (Harita 1).

Yörenin kısaca jeolojik ve jeomorfolojik evriminden de bahsedersek şunları görürüz.

Bir kere inceleme alanı paleozoyikte jeosenklinale tekabül etmektedir. Alt paleozoyikte, Kalodoniyen orojenezi ile oluşan magmatik olaylar sonucu diyaboz, jeosenklinal tabanına yayılmış ve üzerinde kalın bir sedimantasyon oluşmuştur. Paleozoyik ortalarında varistik hareketler sonucu bu çökme üzerine kireçten oluşukları uyumsuz olarak gelmiştir (Harita-2).

Varistik hareketlerin sürdüğü sıralarda oluşan magmatik olaylar sonucu granit-granodiyorit sokulumu tarafından etkilenmiştir (Yenice Kayatepe Göleti ve Sulama Proje Raporu 1998: 4).

Hersinyen orojenezinin platin fazı süresince deniz dibi yükselmeye başlamış ve yöre kara halini almıştır. Permiyenden sonra kara haline gelen yörede aşınma başlamıştır.

Üçüncü zaman başlangıcında rejyonel metaformizma bütün yörede etkisini göstermiştir.

Permiyen'den sonra kara halinde olan yöre, Paleosen-Eosen yaşlı ada yayı volkanizması ile tüm Batı Anadolu ve Egeyi kapsayan, üst oligosen ve pliyosene değin süren, giderek kalınlaşan kıta kabuğunun kesimi ergimesi ve anateksi ile meydana gelen kalkalin volkanizma giderek geniş alanlar kaplamıştır.

Üst Miyosende volkanik faaliyetler durduktan sonra yöre hızla çökerek fazla derin olmayan göl oluşmuştur.

Neojen sonuna doğru yörede yükselme olarak dağlık alanlar oluşmuş, çukur yerlerdeki göl suları da çekilerek doğu-batı istikametinde uzanan nispeten büyükçe iki depresyon oluşmuştur. Bunlar Kalkım Depresyonu (Büyük Agonya Ovası) ve Yenice Depresyonu (Küçük Agonya Ovası) tektonik menşee sahip iki çöküntü alanıdır.

Kalkım depresyonunun kuzey, batı ve güneybatı kenarları boyunca devamlı faylar tespit edilmiştir (Bilgin, 1969: 186). Hatta Kalkım Depresyonunun kuzeyinde bunu destekleyecek Hıdırlar Köyünde kaplıcalar vardır.

Yine Kuzey Anadolu Fay hattının bir ucu Yenice'ye kadar uzanmaktadır. Yenice'nin fay hattı üzerinde olması 18 Mart 1953'te episantrı Yenice'nin 12 km doğusunda olan 7.4 şiddetinde bir deprem meydana gelmesine neden olmuştur (Efe 1994: Türkiye Coğrafya Dergisi Sayı: 9, S.234).

Yöreden geçen Kocaçay ve Kolları yukarıda bahsettiğimiz iki ovayı yarmış yörenin bazı bölümlerinde (Akçakoyun ve Kalkım ovasında olduğu gibi) alüvyonların birikmesine neden olmuştur.

Bütün bunlardan da anlaşılacağı gibi yöre çok engebeli olmayıp tütün yetiştirmeye topoğrafya şartları bakımından elverişlidir. Zaten tütünde özellikle güneye bakan hafif meyilli arazilerde kaliteli şekilde yetiştirilir. Bu yüzden en kaliteli tütünler Kalkım depresyonunun güneye bakan yamaçlarında yetiştirilir.

2-Toprak Şartları

Ekonomik yapısı büyük ölçüde tütüne dayanan Yenice'de tütün-toprak münasebetlerinin en iyi şekilde kurulabilmesi, her şeyden evvel toprak cins ve vasıflarının bilinmesi ile mümkün olur. Bilhassa son zamanlarda entansif tütün ziraatinin yapıldığı yörede, kaliteli tütünlerin yetiştirilebilmesi, iyi ve verimli bir sulama yapılabilmesi, toprak tip ve özellikleri hakkında bilgi sahibi olmamıza bağlıdır.

Bu bakımdan aşağıdaki çalışmamız, aynı zamanda bu maksada da uygun olarak ele alınmış ve hâkim toprak tipleri ile bunları fiziki ve kimyevi özellikleri belirtmeye ve kısaca dağılışı sahaları gösterilmeye çalışılmıştır. Yörede bulunan başlıca büyük toprak tipleri şunlardır.

a)Kalkersiz Kahverengi Orman Toprakları

A,B,C horizonları teşekkül etmiş olup A horizonu gözenekli bir yapı gösterir. Bu horizontdaki organik madde genellikle asit karakterlidir. Diğer horizonlardan bariz bir şekilde ayrılır. B horizonu zayıf teşekkül etmiştir. Kil birikimi yok veya çok azdır. Denize inildikçe PH düşer. Toprak derinliği genel olarak sıg veya orta derindir. Toprakta kireç çok azdır (Dönmez 1972:96).

Yörede en çok bu toprak grubundan bulunmaktadır. Özellikle yörenin Küçük Agonya Bölümü'nde; Sazak, Bekten, Nevruz, Soğucak, Sofular, Sarıçayır, Tabanköy, Karadoru, Namazgâh gibi köy yakınları ile Büyük Agonya Bölümünde Kovancı, Çırpılar, Oğlanalanı, Koruköy gibi köy yakınlarında bu toprak grubu bulunmaktadır (Harita 3).

b)Kahverengi Orman Toprakları

Bu toprakların bariz özelliği yüksek derecede kireç muhtevasına sahip oluşlarıdır. A horizonu iyi teşekkül etmiş olup gözenekli bir yapı gösterir. Mineral maddelerle iyice karışmışlardır. B horizonunun kil muhtevası C horizonundan daha fazla olmaktadır. Kil birikmesi yok veya çok azdır. Toprak derinliği genellikle orta derindir. Bütün horizonlarda Ca CO₃ mevcuttur.

Yörede en fazla yer alan ikinci toprak grubu olup, daha çok; Armutçuk, Kırıklar, Yahoba, Akköy, Yukarıçavuş, Örencik, Hıdırlar, Başkoz gibi köy arazilerinde görülür (Harita 3).

c)Kolüviyal Topraklar

Yüzeyden veya depo ettikleri kısa mesafelerden taşıyarak meyilin azalmış olduğu yerlerde depo ettikleri meteryalin getirdiği ana AC horizonlu topraklardır. Toprak karakterleri daha ziyade civardaki daha yüksek arazi topraklarının karakterine benzemektedir. Yağışın

şiddetine ve meyilin derecesine göre muhtelif parça büyüklükleri ve havi katlar ihtiva eder. Bu katlar alüvyal topraklar gibi birbirine paralel değildir. Dik yamaçların eteklerinde ve vadi boğazlarında bulunan yerlerde daha ziyade az topraklı kaba taş ve molozları ihtiva ederler. Yüzey akımın azaldığı nispette parçalarında, çaplarında çapları küçültmekte ve hatta alüvyal toprak parça büyüklüğüne eşit olmaktadır. Böylece tabii, meyilin çok azaldığı yerlerde kalüviyal ve alüviyal topraklar birbirine geçişli olarak karışırlar.

Bu toprak grubu da yörede kapladığı alan bakımından üçüncü sırada yer almaktadır. Akçakoyun, Kalkım, Karaaydın, Karabey, Hamdibey, Kayatepe, Pazarköy ve Çakır gibi yerleşin yerlerinin yakınında bulunmaktadır. Tütünün en fazla sevdiği ve yetiştirildiği toprak grubu Kolüviyal topraklardır (Harita 3).

d) Alüvyal Topraklar

Yüzey sularının tabanlarında veya tesir sahalarında akarsular tarafından taşınarak yığılmış bulunan genç sedimenter üzerinde yer alan, düz-düze yakın meyile sahip AC horizonlu genç topraklardır.

Muhtelif zamanlarda gelen sedimantasyonunun şiddetine göre toprak profili ekseriya çeşitli tabakalara sahiptir. Yörede bu topraklar üzerinde verimli bir şekilde tarım yapılabilir. Muhtelif zamanlarda gelen sedimantasyonunun şiddetine göre toprak profili ekseriya çeşitli tabakalara sahiptir. Yörede bu topraklar üzerinde verimli bir şekilde tarım yapılabilir.

Bu toprak tipine en fazla Kocaçay'ın geçtiği alanlarda; Kalkım, Bağlı, Çiftlik, Gündoğdu, Pazarköy gibi yerleşme yerlerinin yakınlarında rastlanır (Harita 3).

e)Rendzina Toprakları

Yüksek derecede kirece sahip olan bu topraklara Neojen arazilerinin üzerinde rastlanır. AC horizonu topraklardır. Üzerlerinde geliştikleri ana kayalar kalker ve marn gibi yumuşak olduğundan aşınıp taşınmaya müsait bulunmaktadır. Bu nedenle rendzina topraklarının tipik topoğrafyaları hafif dalgalı ve ondüleli olup düzleşmiş tepelik arazileridir.

Bu toprak tipi de en fazla Gündoğdu köyünün yakınlarında görülür (Harita 3).

f)Kırmızı Kestane Rengi ve Kırmızı Akdeniz Toprağı

Çoğunlukla yıkanma yüzünden kalkeri gitmiş, killi bir toprak çeşididir. Bu nedenle A horizonu zayıf gelişmiş, B horizonu parlak kırmızı renkte olup katı kaya üzerindedir. Bu toprak tipi kalker ve marnlı kalkerin bulunduğu yerlerde görülür. Demir oksitlerden rengini alan kırmızı kısmından toz bölümü zengindir. A horizonu ıslak halde yüksek derecede plastik özelliği taşır. Tekstür bakımından kumlu-killi, balçık ve balçıklı kil karakterindedir. Toprak sıkı istiflenmiş olup az gözenekli ve çatlaklıdır. Humus bakımından fakirdir.

Yöremizde, bu toprak tipleri de Alancık, Boynanlar, Çınar, Arovacık, Alancık köyleri çevresinde bulunur.

Tütün azotça fakir, potas ve kalsiyumca zengin, orta ağırlıkta killi, kumlu, hafif asit ve nötr topraklarda iyi yetişir. Humuslu ve taban arazilerde düşük kaliteli, yüksek verimli tütün elde edilir. Tatlı meyilli ve yüzey profili fakir topraklarda, en yüksek kaliteli tütünler elde edilir. (Terzioğlu, 1987: 177). Yörede bu özellikleri taşıyan topraklar; Hamdibey, Kurtlar, Kayatepe, Hıdırlar, Akköv, Çınar,

Pazarköy, Seyvan ve Karaköy gibi yerleşim yerleri arazi yakınlarında bol miktarda olduğundan, yöre toprak şartları bakımından tütün yetiştirmeye elverişlidir.

3.İklim Özellikleri

Araştırma sahası Yarı Nemli Marmara İklimi özelliklerini taşıyan bir alanda bulunmaktadır. (Koçman, 1993: 80) Sahanın Yenice Merkez (Küçük Agonya) kısmında iklimi önemli ölçüde etkileyebilecek yükselti olmadığından, Marmara Denizi etkisi altında kalmaktadır. Buna göre yazları sıcak ve az yağışlı, kış ayları soğuk ve yağışlı geçmektedir. Oysa sahanın Büyük Agonya kısmı Kazdağının iki kolu arasında kaldığı için hem Marmara Denizi, hem de Ege Denizi etkisinden mahrum kalmakta ve karasallık biraz ağır basmaktadır.

Araştırma sahasının iklimi hakkındaki değerlendirmeleri; Yenice, Pazarköy, Hamdibey (Koyuneli), Aşağıçavuş gibi merkezlerdeki Meteoroloji istasyonlarında yapılan (Aşağıçavuş'ta ölçümler halen devam ediyor). Ölçüm sonuçlarından yararlanarak yapacağız.

Yörenin iklimini, daha çok tütün tarımını yakından ilgilendiren yağış, sıcaklık, rüzgâr, bulutluluk, donlu gün ve su durumunu ayrı ayrı ele alarak inceleyeceğiz.

3.1.Yağış Özellikleri

Yöre iklim olarak Yarı Nemli Marmara İkliminin etki alanında yağış rejimi olarak da Marmara geçiş tipinin görüldüğü alanda yer almaktadır.

Yörede ölçüm yapılan dört istasyonun (Yenice, Hamdibey, Pazarköy, Aşağıçavuş) yıllık ortalama yağışlarını toplayıp dörde bölersek $(837.1+858.0+711.2+904.1= 3310.7:4=827.6 \text{ mm})$ yöreye ortalama olarak yıllık 827.6 mm yağış düştüğünü görürüz (Tablo 1).

Tablo 1:Araştırma Sahası İçindeki Meteoroloji İstasyonlarında Yıllık Ortalama Yağışlar ve Aylara Dağılımı (mm)

İSTASYON ADI	Rasat Süresi	AYLAR												
		O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	YILLIK
Yenice	28	114.9	82.0	80.1	63.9	49.5	30.9	18.7	14.2	40.3	59.9	108.8	173.9	837.1
Hamdibey	16	142.7	89.7	83.3	56.9	50.0	35.0	15.6	18.1	45.6	63.8	100.7	156.6	858.0
Pazarköy	25	107.2	67.7	74.1	50.4	49.7	32.0	18.0	19.8	37.7	51.5	99.2	109.0	711.2
Aşağı Çavuş	11	90.7	121.2	81.0	90.8	54.7	48.6	7.0	12.3	14.5	61.1	152.6	169.6	904.1
Ortalama		113.8	90.15	79.6	65.5	50.9	36.6	14.8	16.1	34.5	59.0	115.3	152.2	827.6

Kaynak:Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

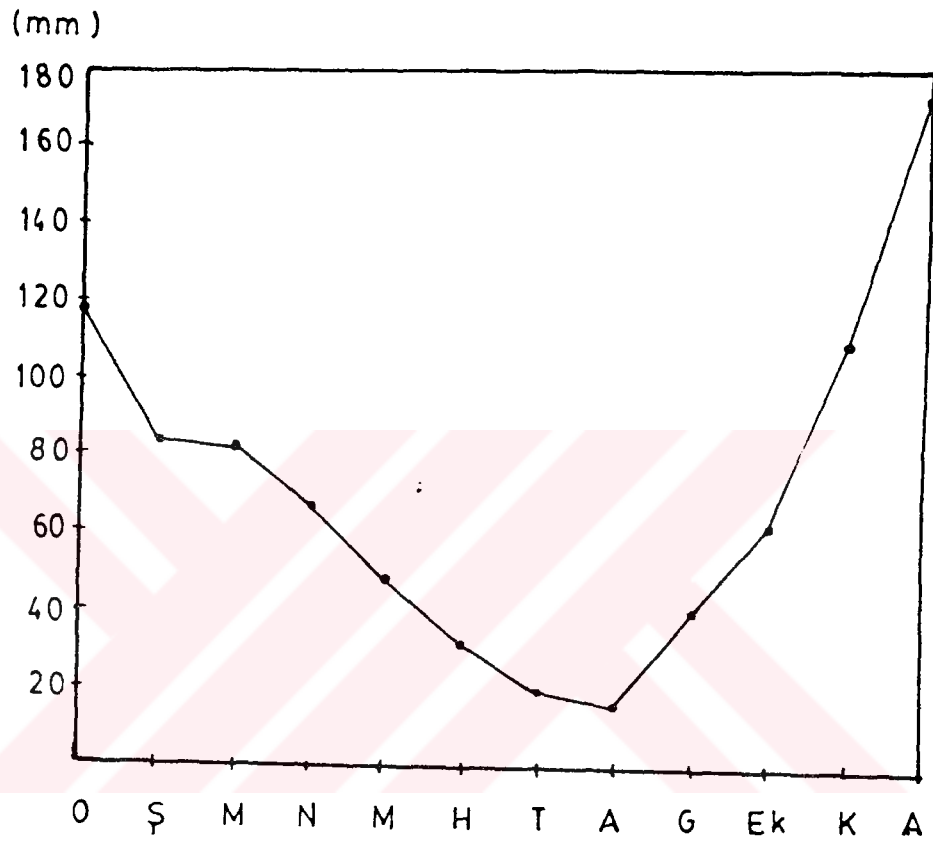
Yöreye düşen 827.6 mm'lik ortalama yağış tütün bitkisinin vejetasyonu süresince yeterlidir. Zaten tütün bitkisi, ilk gelişme devresinde yağışlı, sonra bol güneşli ve olgunlaşma ve kurutma devresinde yağışsız günler ister. Fazla yağış tütünde kaliteyi düşürür.

Yörede tütünün ilk gelişme devresi de Mayıs ve Haziran ayına denk geldiğinden, yöreye Mayıs ayında 50.9 mm, Haziran ayında da 36.6 mm yağış düştüğünden bu yağışlar tütün bitkisinin büyümesi için yeterli gelmektedir

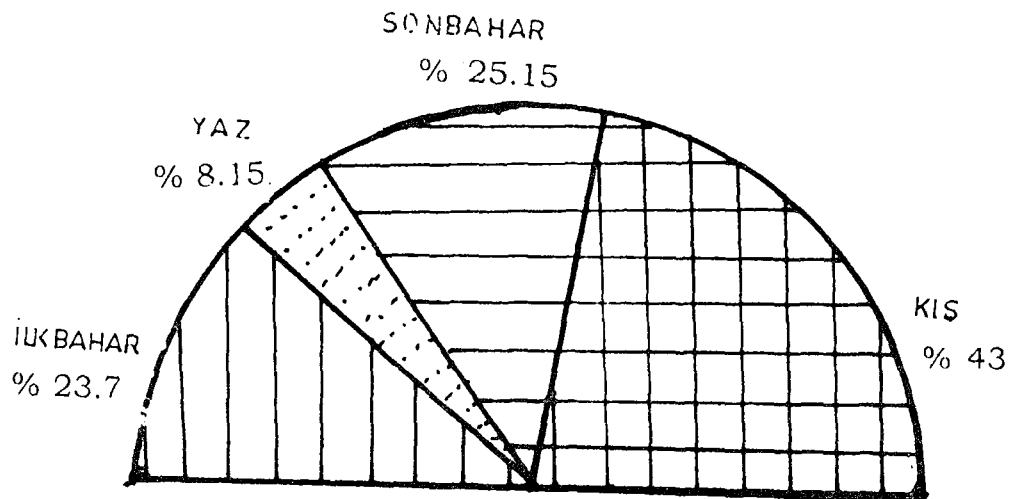
Bir de yağışın mevsimlere dağılışı Tablo 1'e bakarak gözden geçirilirse en kurak mevsimin yaz, en yağışlı mevsimin de kış olduğu görülür. Kış mevsiminden sonra en yağışlı mevsim sonbahardır; bunu da ilkbahar takip eder. Yıllık yağış miktarının % 43'ü kışa, %

25.15'i sonbahara, % 23.7'si ilkbahara ve % 8.15'i de yaz mevsimine isabet ettiği görülür (Şekil 2-3-4).

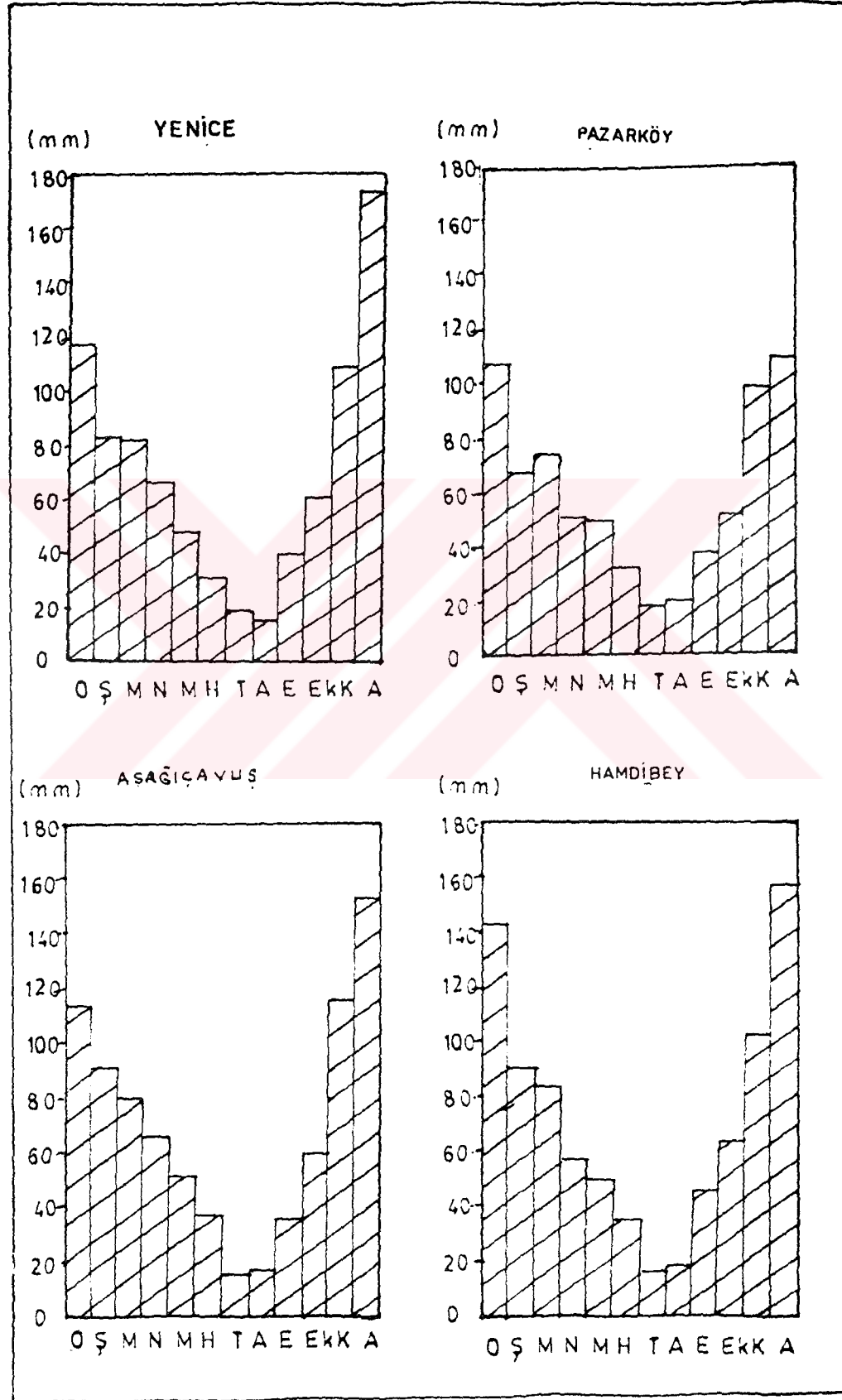
Şekil 2:Yenice'de Yağışın Yıl İçindeki Dağılışı Grafiği

Şekil 3:Yenice'nin Mevsimlik Yağış Diyagramı

Şekil 4:Yenice'nin Yağış Rejimi Grafiği

Kış mevsimi yağışları 90.15 ile 152.2 mm (Aralık 152.2, Ocak 113.8, Şubat 90.15 mm) arasında değişmektedir. Bu mevsimde Şubat ayı en az yağışlı ay olup iklimin fazla nemli olmadığı bazı yıllar Şubat ayının sonunda tütün fidelikleri oluşturulabilir. Bu yağış tütün fidelikleri için yeterlidir. Bunun üzerinde yağış gerçekleşirse fideliklerde çürümeler ve mavi küf hastalığı görülebilir.

Yaz aylarının yağış miktarları 14.8 ile 36.6 mm. (Haziran 36.6, Temmuz 14.8, Ağustos 16.1 mm) arasındadır. Buna göre yaz mevsiminin en kurak ayı Temmuz ayıdır. Bu ay aynı zamanda yılın en kurak ayı olup kurak olması tütün bitkisi için iyidir. Çünkü bu ay ve Ağustos ayı tütün bitkisinin hasat edildiği aylardır. Zaten tütünün olgunlaşabilmesi ve kuruyabilmesi için yağış değil, sıcaklık gerekir.

Sonbahar aylarının yağış miktarları 34.5 ile 115.3 mm (Eylül 34.5, Ekim 59.0, Kasım 115.3) arasındadır. Bu mevsimin en yağışlı ayı 115.3 mm ile Kasım ayıdır.

Bu mevsimde tütünün vejetasyon dönemi Eylül ayında olduğundan ve bu ayda da yağış fazla olmadığından, tütüne bir zararı olmamaktadır.

Yörede ilkbaharda ise yağış miktarları, 50.9 ile 79.6 mm arasında (Mart 79.6, Nisan 65.5, Mayıs 50.9 mm) değişmektedir. İlkbaharda en yağışlı ay Mart ayı olarak fidelik dönemin denk geldiğinden, yağış durumu yeterlidir. Eğer yağış daha fazla olsaydı yukarıda da bahsettiğimiz gibi fideler çürüyebilir, mavi küf ve çökerten denilen hastalığa yakalanabilirdi.

3.2.Sıcaklık Özellikleri

Tütünün toplam sıcaklık isteği 31-35 °C'dir. Minimum sıcaklık 13-15 °C, maksimum 35-38 °C ve optimum sıcaklık ise tütün için 26-28 °C'dir (Atakış 1995: 40) Tütün ilk gelişme devresinde yağışlı, hasat döneminde ve kırılrken ise bol güneşli havalar ister.

Tablo 2: Yenice Meteoroloji İstasyonunda Ölçülen Sıcaklık Durumları

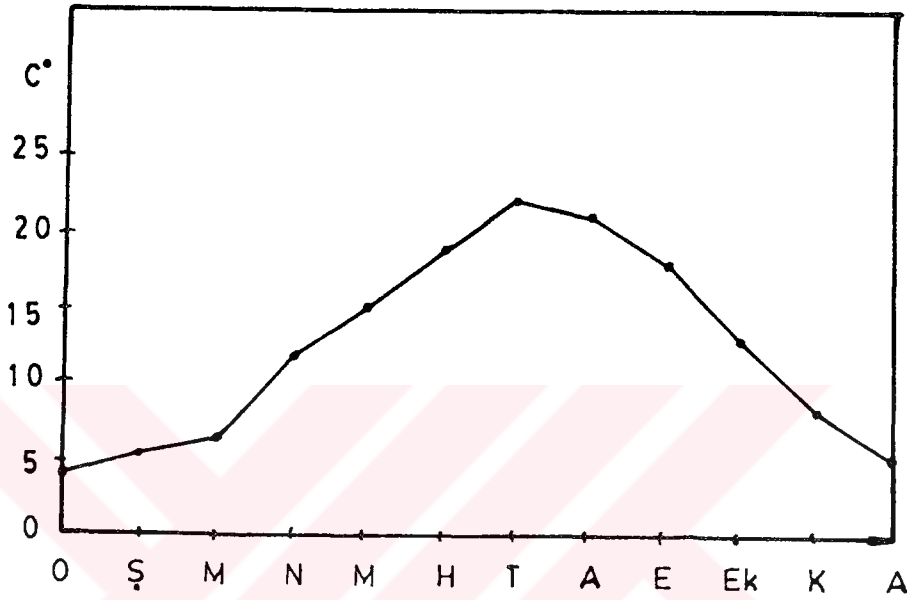
Rasat süresi (yıllık)	Elemanlar			1-Ortalama yüksek sıcaklık (2) 2-Ortalama düşük sıcaklık (2) 3-En yüksek sıcaklık (°C) 4-En düşük sıcaklık (°C)									
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
5	9.4	10.6	13.4	18.7	22.8	27.7	30.5	30.4	26.8	19.5	14.5	10.1	19.5
5	0.6	1.3	2.0	6.5	8.8	12.8	16.0	15.1	11.6	8.5	5.2	2.8	7.6
5	17.8	21.0	25.6	31.0	35.4	37.0	42.8	38.5	36.0	31.2	26.0	22.0	42.8 (1987)
5	108	8.0	-13.0	-1.2	0.2	4.6	7.0	8.0	5.0	-1.4	-4.6	-7.6	-13.0(1987)

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Yenice'de yıllık sıcaklık ortalaması 19.5 °C'dir. Sıcaklık ortalamasının en düşük olduğu ay Ocak (0,6 °C), en yüksek olduğu ay ise Temmuz (30.5°C) olup bu sıcaklık tütün bitkisi için uygundur (Tablo 2). Tütün bitkisinin kışın vejetasyon devresi olmadığından bu devredeki soğuklar tütün bitkisini etkilememektedir. Yalnız bazı yıllar tütün fidelerinin ekildiği ay olan Mart'ta 1987'de olduğu gibi (-13.0°C) sıcaklık çok düşerse tohumlar zarar görür ve bitmezler. Öyle devrelerde ya fidelik Nisan ayında hazırlanır, ya da hazırlanmışsa üstü naylon hasır, çalı gibi şeylerle örtülür. Çünkü tütün bitkisi ilkbaharın geç donları ve sonbaharın ilk donlarından zarar görür. Hasat zamanına yakın soğuklar üst yaprakların gelişmesini önler.

Başta da söylediğimiz gibi tütün kurutma devresinde sıcaklık ister yöre bu devrelerde Temmuz, Ağustos sıcaklığı 30.5 °C civarında olduğundan, yöre tütün yetiştirilmesi için ideal bir yerdir (Şekil 5).

Şekil 5:Yenice'de Sıcaklığın Yıl İçindeki Dağılışı Grafiği

Sıcaklığın yüksek olduğu yıllar (1987'de 42.8 °C) sıcaklığın etkisi tütün sulayarak giderilir. Genelde bu sıcaklık kurutma döneminde olduğundan aşırı güneşin tütünleri birden pişirmemesi için dizilen tütünler hemen sığa çıkarılmayıp, iskeleye akşam üstü asılır.

3.3.Rüzgâr Özellikleri

Tütün bitkisinin yetiştirme devresinde etkili olabilecek sert rüzgârlar selüloz ve hemiselüloz gibi odunumsu maddeleri bol miktarda oluşmasına, yaprakların aşırı tozlanmasına sebep olacağından, kalite ve rekolte olumsuz yönde etkilenir.

Ayrıca fazla rüzgâr tütünün, tarlada ve kurutmada yapraklarının yırtılmasına, sulama tütünlerde, sulanınca yere yıkılmasına, kurutma döneminde yağışın rüzgârla birlikte geldiği zaman iskelelerin açılıp tütünlerin ıslanmasına sebep olduğundan fazla rüzgâr tütünde istenmemektedir.

Yörede ençok güneydoğudan esen keşişleme rüzgârı ile, zaman zamanda güneybatıdan esen lodos rüzgârı etkilidir (Tablo 3). Fakat bu rüzgârların kuvveti fazla olmadığından, yöre rüzgâr bakımından tütün yetiştirmeye elverişlidir.

Tablo 3: Yenice Meteoroloji İstasyonuna Göre Rüzgâr Durumu

Rasat Süresi (Yıllık)	Elemanlar			1-Ortalama rüzgar kuvveti (Bofor) 2-En hızlı esen rüzgarın yönü 3-En hızlı esen rüzgarın kuvveti (Bofor) 4-En çok esen rüzgarın yönü										
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık	
	4	1.6	1.9	1.6	1.7	1.3	1.4	1.6	1.2	1.2	1.5	1.5	1.4	1.5
	31	SE	W	SW	S	SW	SE	S	SW	SE	E	W	E	SE,SW
	31	8	8	8	8	8	7	7	8	7	8	8	8	8
4	SE	SE	SE	SE	SW	SE	SE	SE	SW	SE	SE	SE	SE	

Kaynak:Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

3.4.Bulutluluk ile Donlu Gün Durumu

Yörede tütünün hasat dönemi olan Temmuz, Ağustos, Eylül aylarında havanın kapalı gitmesi kırılan tütünlerin kuruyamamasına neden olmaktadır. Uzun süre iskelede kalan tütünde san denilen hastalık olmakta, tütün renkli kurumamakta, dolayısıyla kalite düşmektedir. Yörede ortalama kapalı gün sayısı (Temmuz 3.6, Ağustos 2.6, Eylül 4.8 gün) az olduğundan, yöre bulutluluk açısından tütün yetiştirmeye elverişlidir (Tablo 4).

Tablo 4: Yenice Meteoroloji İstasyonuna Göre Bulutluluk Durumu

Rasat Süresi (Yıllık)	Elemanlar			1-Ortalama açık günler sayısı (bulutluluk 0.0-1.9)									
				2-Ortalama bulutlu günler sayısı (bulutluluk 2.0-8.0)									
				3-Ortalama kapalı günler sayısı (bulutluluk 8.0-10.0)									
	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
20	3.2	3.2	5.5	7.6	11.8	14.8	16.8	16.6	11.7	6.6	6.0	2.6	10.4
20	8.8	7.9	10.9	10.8	11.4	11.6	10.6	11.7	13.5	12.2	11.1	10.4	130.6
20	18.5	17.2	14.6	12.8	7.7	3.6	3.6	2.6	4.8	12.2	13.4	18.0	128.6

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

Yöredeki donlu gün durumuna da kısaca değinecek olursak ilk don tarihi 1 Ekim'de son don tarihinin de 25 Nisanda olduğunu görürüz. 1 Ekim'de tütün hasadı bitmiş olur. Fakat 25 Nisana kadar görülen donlar, tütünün bu tarihlerde fidelik döneminde olması dolayısıyla fidelere zarar verir. Ekilen tohumlar bitmeyebilir. Yörede etkisini azaltmak için tütün fidelikleri donlu günler naylonlarla örtülür.

3.5. Dolulu Gün Durumu

Yörede tütünün hasat döneminde dolulu gün çok az olmakta, (yıllık 1.1 gün) olduğunda da tütüne çok büyük zararlar vermektedir. Tablo 5'e baktığımızda tütünlerin dikildiği Haziran ayında 0.2 gün ve tütünlerin tepe kısmının hasat edildiği Eylül ayında da 0.1 gün dolulu gün olmaktadır. Çok ender olarak 1999 Yılı Temmuz ayı sonunda olduğu gibi hasat döneminde de dolu düşmekte ve yöre tütününe büyük zararlar vermiştir. Özellikle; Kalkım, Akçakoyun, Akköy, Reşadiye, Hıdırlar gibi köylerde tütün yaprakları dolu tarafından delik deşik edilmiş, bazı tarlalarda yaprakların sadece damarları kalmıştır. Hatta bazı köylerde (Akköy, Akçakoyun gibi) dolu

rüzgarla birlikte geldiğinde tütünleri yere yatırmış, tepelerini kırmış ve üretici zor durumda kalmıştır.

Dolu sonucunda üreticiyi zor durumdan kurtarmak için acilen hasar tespiti yapılmış, üreticinin zararı devlet tarafından karşılanmalıydı. Fakat bu sözde kalmıştır (Tablo 5).

Tablo 5: Yenice'nin Ortalama Dolulu Günler Sayısı

Rasat Süresi		Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	Yıllık
28	0.1	0.2	0.1	0.1	0.2	0.2	.	.	0.1	0.0	.	0.1	1.1

Kaynak: Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü

4.Su Şartları

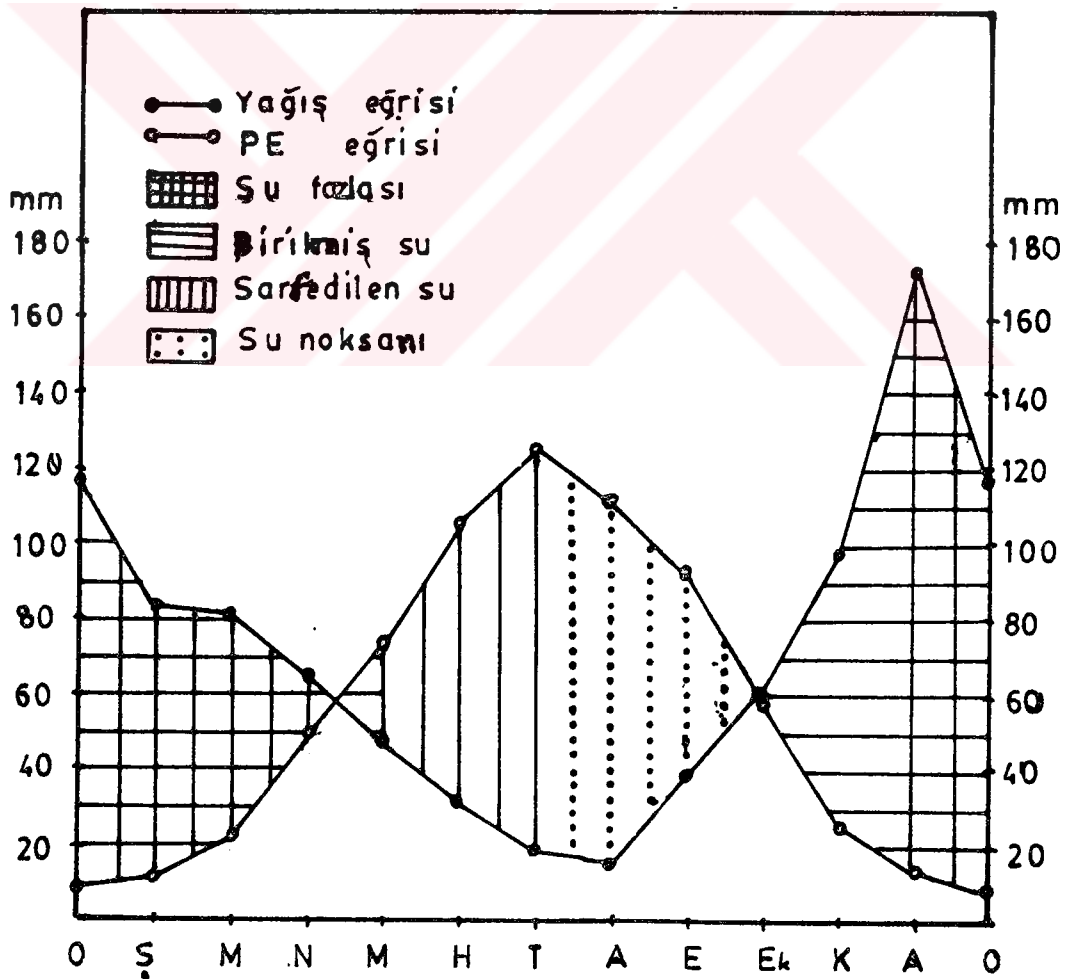
Tütün fazla su istemeyen bir endüstri bitkisi olmasına rağmen dikim döneminde ve iklimin kurak gittiği dönemlerde birkaç kez sulama bildiğinden yöredeki su durumuna da kısaca değinelim.

Yörede yıllık ortalama yağış 827.6 mm. olup, bu yağış tütün bitkisinin yetişmesi için yeterlidir. Yörede, ülkemizin diğer yörelerinde olduğu gibi yağış düzensiz olup, tütünün vejetasyon döneminde bazı yıllar tütünde sulama ihtiyacı olur. İşte o zaman tütünler yöredeki akarsulardan, göletlerden ve yer altı sularından yararlanarak sulanır.

Yöredeki su ihtiyacını Thornthwaite'nin uzun ve oldukça karışık işlemler gerektiren metodunu Yenice'ye uygulayarak, yörenin su bilançosu tablosu ve grafiğini çıkararak inceleyelim. Böylece tütün-su ilişkisini en iyi ortaya koyan bu grafiğe göre, hangi aylarda fazla suların depo edildiğini ve su noksanı gibi hususları açık olarak görelim.

Tablo 6 ve Şekil 6'ya göre Yenice'de Ekim ayında yağış miktarı (60.2 mm.) PE (48 mm) den fazla olduğu için toprakta su birikmeye başlamıştır. Bu durum yağışın PE'den fazla olduğu Kasım, Aralık, Ocak, Şubat, Mart, Nisan, Mayıs aylarında da devam eder. Fakat bu aylarda yörede tütünün vejetasyon dönemi başlamadığından yörede su fazlası olmuş hiç fark etmez. Sadece Mayısın son günlerindeki su fazlası tütün tarımında kullanılır. Oysa tütünün dikilip, büyüme devresi olan Haziran, Temmuz, Ağustos aylarında yörede su noksanı vardır.

Şekil 6: Yenice'nin Su Bilançosu Diyagramı

Tablo 6: Yenice'nin Thornthwaite Göre Su Bilançosu

	O	Ş	M	N	M	H	T	A	E	E	K	A	YILLIK
Sıcaklık	4.2	5.6	6.9	12.0	15.2	19.7	22.5	21.8	18.2	13.0	8.9	5.8	
Sıcaklık indisi	0.77	1.19	1.63	3.76	5.38	7.97	9.75	9.29	7.07	4.25	2.39	1.25	54.7
Tashihsiz PE	11	15	21	45	60	85	100	95	75	50	30	17	
Tashih edilmiş PE	9.3	12.6	21.6	49.9	73.8	105.4	126	112.1	78	48	25.2	13.9	675.8
Yağış	7.8	83.8	81.9	66.2	48.0	31.2	19.4	14.8	39.8	60.2	108.6	172.6	844.3
Birikmiş suyun aylık değişmesi	0	0	0	0	-25.8	-74.2	0	0	0	12.2	83.4	4.4	
Birikmiş su	100	100	100	100	74.2	0	0	0	0	12.2	95.6	100	
Hakiki evapotranspirasyon	11	12.6	21.6	49.9	73.8	105.4	19.4	14.8	39.8	48	25.2	13.9	435.4
Su noksanı	0	0	0	0	0	0	106.6	80.2	35.2	0	0	0	222
Su fazlası	108.5	71	60	16	0	0	0	0	0	0	79	154.3	489.6
Akış	54	63	62	39	20	10	5	2.5	1.25	0.6	0.3	0.15	257.8
Nemlilik oranı	9.7	5.6	2.7	0.3	-0.3	-0.7	0	0	0	0.2	3.3	11.4	

Thorntwaite formüllerini uygulayarak yörenin iklimini tespit edersek, bu sınıflamaya göre yöremizde B₂ B₁ S₂ b₄ harfleriyle ifade edilen, nemli birinci dereceden mezotermal, su noksanı yaz mevsiminde, deniz tesirine yakın olan bir iklim tipi tespit edilmiş olur.

Yörenin iklimini tespit etmek için DE MARTONNE'nin formüllerini de uygulayacak olursak yörede hem Thorntwaite; hem de, MARTONNE'ye göre nemli bir iklimin görüldüğü tespit edilmektedir.

Yukarıdaki Tablo 6 ve Şekil 6'daki diyagram incelenecek olursa yörede yazın su ihtiyacının olduğu görülür. Bu su ihtiyacı da daha önce de belirttiğimiz gibi yöredeki akarsulardan, göletlerden ve kuyulardan sağlanarak giderilir.

Yörede, Marmara Denizine dökülen Gönen çayını oluşturan, Büyük Agonya (Kocaçay) ve Küçük Agonya çayları en önemli akarsulardır (Foto 6). Büyük Agonya (Kocaçay) çayı Hacı öldüren dağlarından çıkıp Akçakoyun ovasına (270 m) kadar 410 metrelik, buradan da Gönen Çayına kadar 100 metrelik bir eğim içinde akar. Küçük Agonya çayının farkı da 900 metre olup, Büyük Agonya ile birleştiği yerde 50 metrelik bir eğim içinde akar. Kocaçay ilçenin güney-batısındaki dağlardan doğan dere ve çaylarda beslenir. Bu dere ve çayların en önemlileri de; Döşeme Dere, Fındıkçatı Dere, Karaaydın Dere, Fındıklı Dere, Kırıklar Dere, Çiftlik Dere ve Kovanlık Deredir.

Yörede, üç yerde Devlet Su İşlerine bağlı akım gözlem istasyonu vardır. Bunlar; 1984 yılında açılan Kocaçay üzerinde Aşağıçavuş yakınındaki akım gözlem istasyonu 1989 yılında açılan Kovanlık

Deresi üzerindeki Boztaş akım gözlem istasyonu ve 1996 yılında açılan Karanlık Dere üzerindeki, Kırıklar Köyü yakınındaki istasyonlardır. Son istasyon ile ilgili elimizde bilgi olmadığından yöredeki akım bilgilerini Aşağı Çavuş ve Boztaş istasyonlarına dayanarak vereceğiz.

Bu iki akım istasyonuna göre yıllık ortalama akışlar şöyledir (Tablo 7).

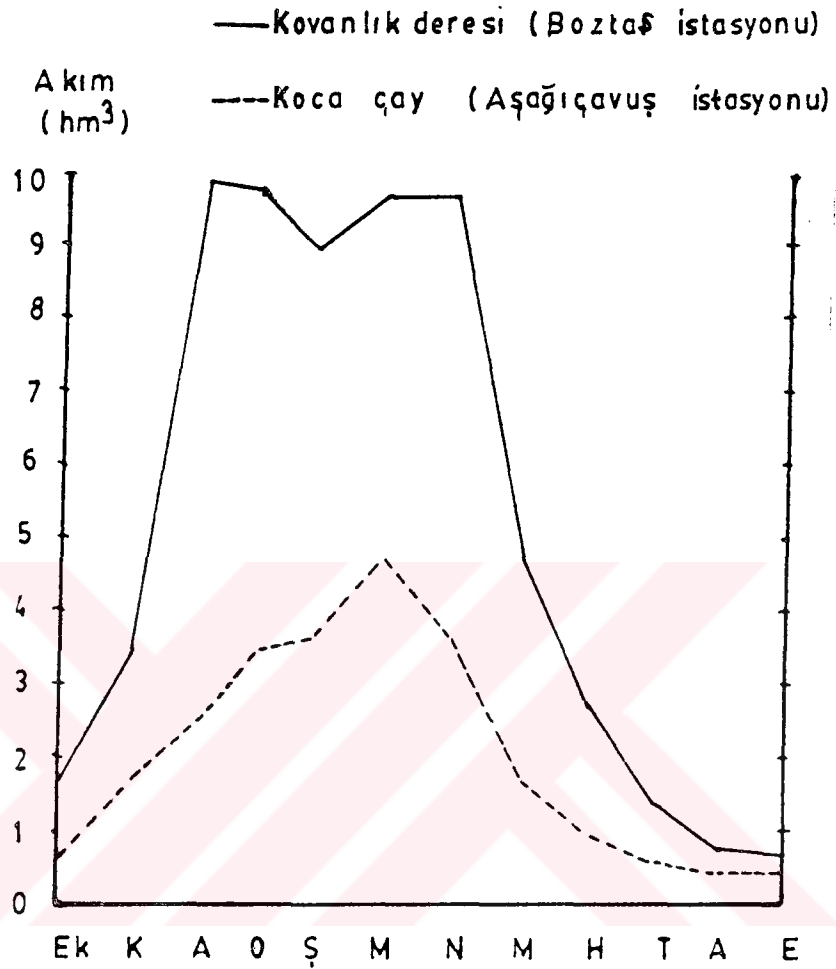
Tablo 7: Yöredeki Akım İstasyonlarına Göre Yıllık Toplam Akışlar

<i>Suyun Adı</i>	<i>İstasyon Adı</i>	<i>Yıllık Akım (hm³)</i>	<i>Yağış Alanı (km²)</i>	<i>Yıllık Ort. Mm Akım</i>
Kocaçay	Aşağıçavuş	24.60	51.8	475
Kovanlık Dere	Boztaş	63.27	73.5	861

Kaynak: Kayatepe Sulama Göleti Proje Raporu.

Tablo 7’de de görüldüğü gibi yöredeki akarsuların akım değerleri yüksektir. Fakat Tablo 8 ve Tablo 9 incelendiğinde görülür ki tütünde sulama ihtiyacı duyulan Temmuz ve Ağustos aylarında yöredeki dere ve çaylarda akım azalmaktadır. Örneğin yöredeki Kovanlık Deresi üzerindeki Boztaş Akım istasyonunda Temmuz’da akım 1.34 hm³, Ağustos’ta 0.79 hm³, hatta Eylül’de 0.70 hm³ tür (Harita 1). Kocaçay üzerindeki Aşağı Çavuş İstasyonun da Temmuz’da akım 0.59 hm³ olarak gerçekleşmiştir (Şekil 7). Yörede bazı kurak yıllar bu dere ve çayların suları çok azalmakta ve bazıları da kurumaya yüz tutmaktadır.

Şekil 7:Kovanlık Deresi ve Kocaçay'ın Akım Diyagramı

Yörede en fazla akarsulardan yararlanarak tütünlerin sulandığı köyler; (Kocaçay yakınında bulunan) Akçakoyun, Akköy'ün bir kısım arazisi, Reşadiye, Kalkım, Bağlı ve Çiftlik gibi köylerdir. Bu köylerde tütün ya akarsulardan su direkt olarak mentlerle araziye çevrilerek sulama yapılır. Ya da dere ve çaylara su motorları atılarak salma su veya yağmurlama şeklinde tütünler sulanır.

Yörenin su ihtiyacının büyük bir bölümü de yörede bulunan göletlerden sağlanır. Bu göletlerin en önemlileri de; Samateli Göleti, Gönen-Yenice Barajı Göletinin Pazarköy kısmı Yenice, Davutköy, Çınarcık, Ahiler ve Kalkım Olukpınar Göleti'dir (Foto 7-8).

Hamdibey, Kurtlar, Karaköy, Kayatepe gibi akarsulardan biraz uzak yerlerde de tütünler, gerektiğinde yer altı sularından (kuyulardan) yararlanılarak sulanır.

Görüldüğü gibi tütün sulanmak istendiğinde yöre su şartları bakımından çok olumsuz şartlara sahip olmayıp, istenildiğinde tütün her köyde değişik imkanlarla sulanabilir. Fakat daha önce de defalarca belirttiğimiz gibi tütünde kaliteyi arttırmak için kurak dönemlerde bile çok mecbur kalmadıkça sulamamak lâzımdır. Çünkü sulama tütünde kaliteyi düşürür.

Tablo-8
Kovanlık Deresi Üzerindeki Boztaş Akım İstasyonu Ölçüm Sonuçları

BÖLGESİ İSTASYON NO SUYUN ADI İSTASYON ADI	YÖLGEŞİ İSTASYON KODU AÇILIŞ TARİHİ
: XXV. BLK. :: 02-84 : KOVANLIK DERESİ : BOZTAŞ	: 73.5 km ² : 320 M. : 21/09/1989

SU YOLU	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	YILLIK
1990	1.48	4.44	5.77	4.80	5.16	4.62	3.93	2.56	2.54	0.94	0.69	0.66	37.59
1991	3.56	5.21	19.70	8.29	7.77	5.60	6.11	7.14	4.20	1.02	1.02	0.81	71.39
1992	1.02	1.57	5.37	3.22	2.90	6.02	15.40	4.54	3.07	0.90	0.90	0.68	46.46
1993	2.08	2.08	6.95	5.68	10.20	15.20	11.20	4.95	2.43	0.87	0.87	0.98	63.90
1994	0.63	1.56	8.74	7.83	12.50	8.11	9.45	5.43	2.20	0.71	0.71	0.49	58.75
1995	1.22	5.91	12.50	28.80	15.30	18.50	12.00	3.51	1.74	0.53	0.53	0.56	101.51
ORT.	1.66	3.46	9.84	9.77	8.97	9.68	9.68	4.69	2.70	0.79	0.79	0.70	63.27

Kaynak: Kayatepe Sulama Göleti Proje Raporu

Tablo 9
Kocaçay Üzerindeki Aşağıçavuş Akım İstasyonu Ölçüm Sonuçları

BÖLGESİ	: XXV. BLK.	YAĞIŞ ALANI	: 51.8 km ²
İSTASYON NO	:: 02-84	İSTASYON KODU	: 295 m.
SUYUN ADI	: KOCAÇAY	AÇILIŞ TARİHİ	: 01/10/1984
İSTASYON ADI	: AŞAĞIÇAVUŞ		

SU YOLU	EKİM	KASIM	ARALIK	OCAK	ŞUBAT	MART	NİSAN	MAYIS	HAZİRAN	TEMMUZ	AĞUSTOS	EYLÜL	YILLIK
1985	0.51	0.88	0.72	4.99	4.87	3.62	2.26	1.23	0.89	0.46	0.31	0.30	21.04
1986	0.63	2.78	1.42	9.51	10.70	8.63	3.13	1.90	1.07	0.64	0.50	0.51	41.42
1987	0.71	0.96	14.2	2.81	2.16	5.30	4.66	1.88	0.96	0.59	0.42	0.39	22.26
1988	0.67	0.90	2.05	1.39	3.02	5.04	3.16	1.75	0.92	0.57	0.35	0.39	20.21
1989	0.48	4.36	6.19	1.66	2.01	6.47	2.49	1.36	0.76	0.47	0.39	0.38	27.03
1990	0.74	1.95	2.37	1.32	1.17	1.40	2.38	1.10	0.80	0.46	0.38	0.42	14.48
1991	0.58	1.34	5.38	1.66	2.19	1.61	3.03	2.96	1.54	0.80	0.46	0.48	22.03
1992	0.69	0.85	2.22	1.16	1.31	3.38	6.61	1.58	1.20	0.76	0.58	0.40	20.74
1993	0.62	0.92	2.05	1.67	4.98	6.48	3.77	1.85	1.02	0.61	0.48	0.56	25.01
1994	0.49	0.75	2.17	1.40	2.55	1.96	2.86	1.72	0.81	0.48	0.41	0.36	15.96
1995	0.65	3.59	2.43	10.80	5.03	7.96	5.54	1.68	0.94	0.68	0.54	0.64	40.48
ORT.	0.62	1.75	2.58	3.49	3.64	4.71	3.63	1.73	0.99	0.59	0.44	0.44	24.60

Kaynak: Kayatepe Sulama Göleti Proje Raporu

III. BÖLÜM

YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ BEŞERİ ŞARTLARI VE ETKİLERİ

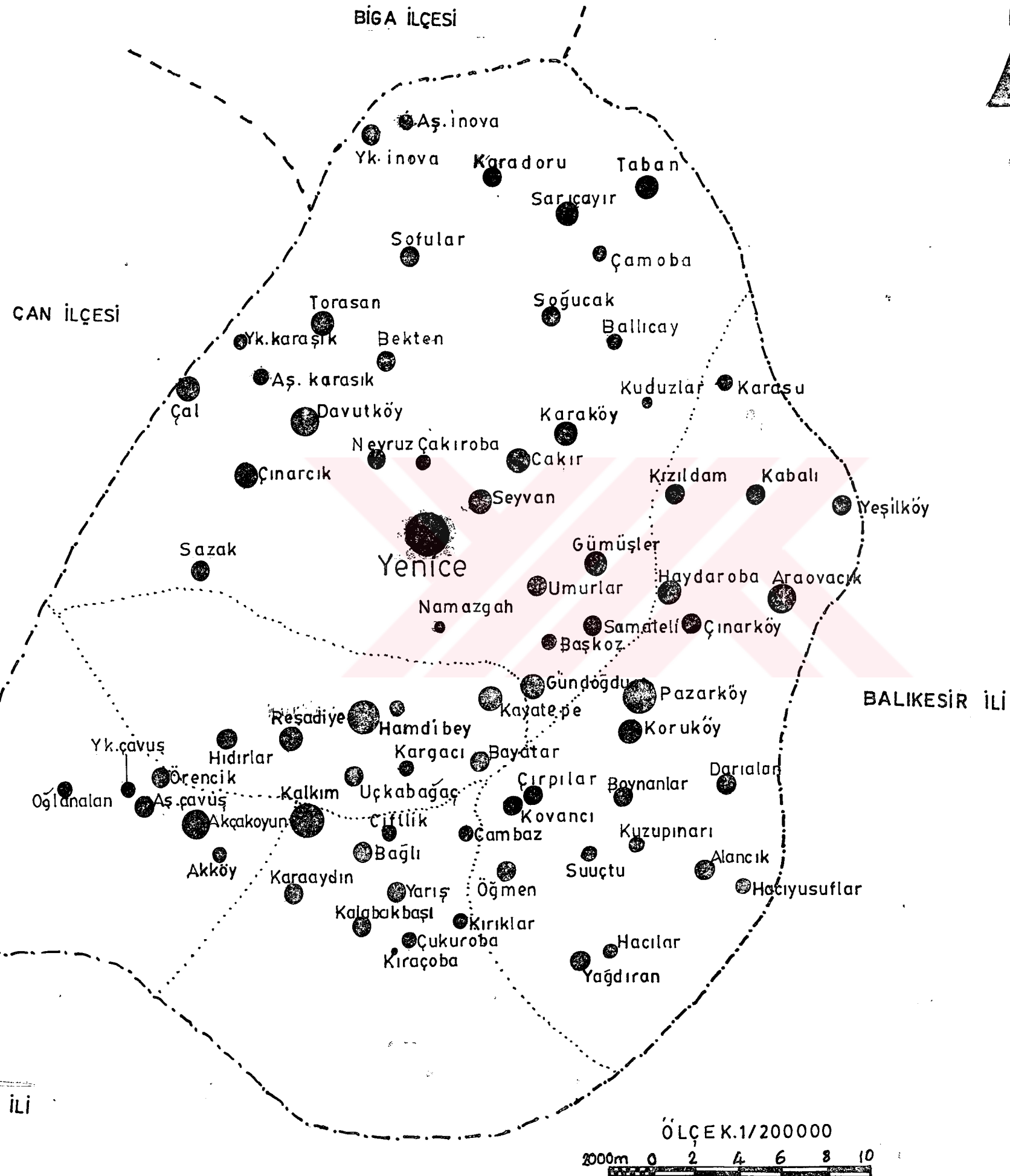
1-Nüfus Özellikleri:

Daha önce belirttiğimiz gibi Yenice 1367 km²'lik bir yüzölçümüyle Çanakkale'nin 11 ilçesi içinde en büyük ilçesidir. Fakat nüfus bakımından aynı büyüklüğü göremiyoruz. 1997 nüfus sayımına göre ilçe sınırları içinde 40320 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusuyla Yenice, Biga, Çan ve Gelibolu ilçelerinin ardından dördüncü durumdadır (Şekil 8).

Yenice, Çanakkale'nin en tenha yöresi olduğu gibi ülkemizin de en tenha yörelerindendir. 1990 nüfus sayımına göre ilçede km²'ye 30 kişi düşerken, diğer ilçelerden Çan'da 58 kişi, Biga'da 57 kişi düşmektedir. Aynı yıl Çanakkale'de km²'ye 44 kişi, ülkemizde 73 kişi düşmektedir.

1.1.Yenice'nin Nüfus Artış Durumu ve Tütün Tarımının Etkisi:

Yenice'nin nüfusu da artmamaktadır. Yenice ve köylerinin nüfusu 1945 yılında 26.684 kişi olup, bu nüfus 1985'te 43.186 kişi, 1990'da 42.829 kişi, 1997'de 40.320 kişi olmuştur (Tablo 10). Görüldüğü gibi Yenice'nin nüfusu da yıldan yıla azalma göstermektedir. 1990 yılında yıllık nüfus artışı (1985'e göre) %0-1.66 olurken, bu 1997'de artarak %0-1,96'ya çıkmıştır. Yine Yenice ve köylerinin 1990-1997 nüfus durumlarını Tablo 10'dan incelersek 1990'a göre 1997'de 76 yerleşim biriminin 56'sında nüfus azalmış, sadece 20'sinde artmıştır.

Tablo 10: 1990 ve 1997 Nüfus Sayımlarına Göre Yenice ve Köylerinin Nüfusları İle Yıllık Nüfus Artışları

Sıra	İdari Birim	1990 Nüfusu	1997 Nüfusu	Yıllık Nüfus Artış Hızı (%)
	Yenice Merkez	6517	6426	-1,96
000	Merkez Bucağı			
001	Aşağınova	270	232	-21,5
002	Aşağıkaraaşık	235	230	-6,1
003	Balıçay	359	338	-8,6
004	Başkoz	194	192	-2,89
005	Bekten	419	389	-10,6
006	Çakır	574	565	-2,2
007	Çakıroba	199	151	-39,5
008	Çalköy	991	999	1,14
009	Çamoba	157	140	-16
010	Çınarcık	405	514	34
011	Davutköy	585	548	-18,2
012	Gümüşler	535	566	7,95
013	Gündoğdu	536	520	-4,2
014	Güzeloba ¹		83	
015	Karadoru	570	451	-33,7
016	Karaköy	895	886	-1,4
017	Karasu	329	160	-111
018	Namazgah	118	66	-87
019	Navruz	408	406	-0,68
020	Sametli	282	306	11,05
021	Sarıçay	528	509	-5,2
022	Sazak	411	371	-14,6
023	Seyvan	615	582	-7,8
024	Sofular	535	454	-23
025	Soğucak	270	342	33,75
026	Tabanköy	859	712	-27
027	Torhasan	557	547	-2,5
028	Umurlar	308	266	-21
029	Yukarınova	511	440	-21
030	Yukarıkaraaşık	178	143	-31,5
1	Hamdibey Bucağı			
000	Hamdibey	2157	1886	-19,2
001	Ahiler	209	184	-17,85
002	Bayatlar	341	318	-9,5
003	Hıdırlar	359	369	3,84
004	Kargacı	167	170	2,3
005	Kayatepe	887	824	-10,45
006	Reşadiye	915	881	-5,3
007	Üçkabağaç	292	281	-5,2

2	Kalkım Bucağı			
000	Kalkım	2367	2053	-20,35
001	Akçakoyun (B)	1597	1227	-38
002	Akköy	304	232	-38,7
003	Armutçuk	294	249	-23,7
004	Aşağıçavuş	433	364	-24,85
005	Bağlı	341	295	-20,5
006	Cambaz	219	186	-23
007	Çiftlikköy	226	206	-13,2
008	Çukuroba	236	290	29,55
009	Kalabakbaşı	262	280	28
010	Karaaydın	404	425	7,2
011	Kıraçoba	10	13	35
012	Kırıklar	175	241	46,35
013	Oğlanalanı	160	134	-25,3
014	Örencik	429	376	-37,3
015	Yarış	392	371	-7,4
016	Yukarıçavuş	162	192	23,85
3	Pazarköy Bucağı			
000	Pazarköy	2278	1963	-21,3
001	Alancık	942	388	-143,7
002	Araovacık	1063	1024	-5,4
003	Boynanlar	331	358	26
004	Çınarköy	283	292	4,4
005	Çırpılar	536	456	-23
006	Daralan ²		283	
007	Hacılar ³		219	
008	Hacıyusuflar ²		215	
009	Haydaroba	1047	974	-10,25
010	Kabalı	368	311	-24
011	Kızıldam	276	281	2,45
012	Koruköy	648	724	15,75
013	Kovancı	378	408	10,7
014	Kuzupınarı ²		232	
015	Öğmen	344	392	18,65
016	Suutçu	202	246	27,9
017	Yağdıran	823	388	-11,7
018	Yahoba	97	67	52,5
019	Yeniköy ³		160	
020	Yeşilköy	494	418	23,8
1: 1997 Nüfus sayımında Karasu'dan ayrılmıştır. 2: 1997 " " Alancık'tan ayrılmıştır. 3: 1997 " " Yağdıran'dan ayrılmıştır.				

Kaynak: DİE, 1990 Genel Nüfus Sayımı Çanakkale Nüfusunun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Ankara:

Yayın No:1622

**T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANTASYON MERKEZİ**

Bu nüfus azalmasında Yenice'de ciddi bir sanayi tesisinin olmaması, fay hattında olması, arazinin dar ve engebeli olması, devlet ve özel sektör tarafından senelerce ihmal edilip yatırım yapılmaması gibi sebepler yanında, en büyük sebep yörede tütünden başka ciddi bir şekilde gelir getirecek gelir kaynağının olmaması ve tütün tarımının da çok zor olmasıdır.

Yine Tablo 10'u nüfus artışı bakımından köy bazında incelersek, şunları görürüz: Yukarıda 1997 nüfus sayımına göre 20 yerleşim biriminde nüfusun azaldığını belirttik. Nüfusu artan köylerden birkaçına değindiğimizde şu ilginç durumu görürüz. Örneğin: 1990' da Gümüşler Köyünün nüfusu 532 iken 1997' de 566' ya çıkmıştır. Artış % 7,95'tir. Bu köy tepe üzerine kurulmuş ve hayvancılıkla geçimini sağlamakta, hatta köyün birçoğu celepçilikle uğraşmaktadır. Yine Samateli köyünün nüfusu 1990'da 282 kişi iken 1997' de 306 kişi olmuş, nüfusu % 11,5 artmıştır. Bu köyde de tütün tarımı yerine daha çok biber tarımı yapılmaktadır. Yine çok ilginçtir ki yukarıda bahsettiğimiz köylere ilaveten,

Nüfusu artan; Çukuroba, Kalabakbaşı, Karaydın, Kıracıba, Kırıklar, Yukarıçavuş, Boynanlar, Kovancı, Öğmen gibi köyler Yenice'nin en dağlık ve engebeli köylerindendir. Bu köylerde tütün tarımı az yapılmakta, geçimlerini daha çok hayvancılık ve ormandan sağlamaktadırlar. Oysa düzlük bir arazide, hatta akarsu kenarında kurulmuş olan köylerde nüfus artmamakta, göçler dolayısıyla azalmaktadır. Örneğin Kocaçay'ın hemen kenarında çöküntü ovasında kurulu bulunan Kalkım Beldesi'nin 1990'da nüfusu 2367 iken 1997'de 2053 olmuş ve nüfusunda %o-20,35'lik bir azalma olmuştur. Yine düz bir ovada kurulu bulunan Akçakoyun Beldesi'nin nüfusu 1990'da 1597 iken, 1997'de 1227'ye düşerek, yıllık nüfus artış oranı olarak %o-38 gerçekleşmiştir. Halbuki örnek verdiğimiz

bu iki belde de tütün tarımı yapılabilecek arazi boldur. Oysa insanlar tütünden kaçmakta ve Edremit, Çanakkale ve özellikle İstanbul'a (Küçükköy) avize taşı imalatı yapmaya gitmektedirler.

Yine Tablo 10'u incelemeye devam edersek Alancık Köyü'nün nüfusunun 1990' da 942 kişi iken, 1997'de 388 kişiye düştüğünü, azalma oranının ise %o-143,7 olduğunu görürüz. Bu azalmanın sebebi ise 1990 nüfus sayımında Alancık'ın mahallesi durumunda olan Daralan, Hacıyusuflar, Kuzupınarı gibi yerleşim birimlerinin 1997 nüfus sayımında Alancık'tan ayrılıp, muhtarlık verilerek köy olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı şekilde, 1990 nüfus sayımında Yağdıran'ın nüfusunun 823 kişi iken 1997'de 388'e düşmesinin sebebi de 1990 Nüfus sayımında Yağdıran'ın mahallesi durumundaki Hacılar ve Yeniköy'ün köy hüviyetine kavuşturulup, Yağdıran'dan ayrılmasıdır.

1.2.Yenice Nüfusunun Yaş, Cinsiyet ve Eğitim Durumu:

1.2.1.Yenice Nüfusunun Yaş Durumu ve Duruma Tütün Tarımının Etkisi

Yenice nüfusunun yaş durumunu Tablo 11'e bakarak incelersek şunları görürüz:

1990 nüfus sayımına göre, Yenice'de kadın nüfus 3755 kişi iken, erkek nüfus 2762 kişidir. Kadın nüfusunun fazla olması erkeklerin çalışmak için genelde dışarıya göç etmesi ve tütün tarımının çok zor şartlarda yapılması nedeniyle erken ölmeleridir.

1.2.2.Nüfusun Cinsiyet Durumu:

Tablo 11'de görüldüğü gibi 65 yaş ve üzerinde 186 kadın varken erkek 109 kişidir. Oysa bu oran çocuk yaşlarda aşağı yukarı dengelidir. 9 yaşa bakarsak erkek 45, kadın 45 kişidir. Yine de Yenice nüfusunun büyük miktarı 25 yaş ile 50 yaş arasında yoğunlaşmakta olup, bu yaş grubu Yenice nüfusunun % 40'ını oluşturmaktadır.

Yenice'ye bağlı köylerin cinsiyet durumuna Tablo 12'ye bakarak kısaca değinecek olursak şunları görürüz. Genelde birçok köyde yine Yenice merkezde olduğu gibi kadın nüfus fazladır. Fakat Akçakoyun (821 erkek, 766 kadın), Pazarköy (1174 erkek, 1104 kadın), Çırpılar (305 erkek, 231 kadın) gibi köylerde kadın nüfus daha azdır. Bunun sebebi de yörenin evlenecek genç kızların tütün tarımından kurtulmak için yörenin tabiriyle dışarıya kocaya gitmeleridir.

1.2.3.Nüfusun Eğitim Durumu ve Tütün Tarımının Etkisi

Kısaca eğitim durumuna Yenice merkezi ele alarak Tablo 11'e bakarak değinecek olursak 1990 sayımına göre 5350 kişinin okuma-yazma bildiğini, 670 kişinin bilmediğini görürüz. İlçede okuma-yazma oranı % 88 olup, okuma yazma oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir (1990'da Türkiye okuma yazma oranı % 83'tür). Yörede ilköğretim çağındaki çocuklar işgücü oluşturmadığından okula gönderilmektedirler. Oysa ilerki yaşlarda tütün tarımında çalıştırıldıklarından lise ve yüksekokula gönderilmemektedirler. İlçe merkezinde 1990'da 133 kişi yüksekokul bitirmiş olup, bu toplam nüfusun % 2,2'sine tekabül etmektedir. Oysa Türkiye'de yüksekokuldan mezun olanların oranı % 4'tür. Yine yüksekokul bitiren 133 kişiden sadece 37'si kadındır. Demek ki yörede kadınlar, özellikle kışın tütünleri demet yaptıkları için pek okutulmamaktadır.

1990 Nüfus Sayımına Göre ,
**Tablo 11: Yenice'nin Yaş, Yaş Grubu, Okur-Yazarlık, Bitirilen Son
 Öğrenim Durumu Ve Cinsiyete Göre Nüfus Durumu**

Yaş ve Yaş Grubu	Toplam	Okuma Yazma Bilmeyen	Okuma-Yazma bilen											Okuma yazma bilip bilmediği Bilinmeyen
			Okuma yazma bilen Toplam	Bir Öğrenim Kurumundan Mezun olmayan	Okul Bitiren								Mezun Olup Olmadığı Bilinmeyen	
					Toplam	İlkokul	Orta Okul	Orta Okul Dengi Meslek Okulu	Lise Okulu	Lise Dengi Meslek .Okulu	Yüksek Okul ve Fakülte	Öğrenim Durumu Bilinmeyen		
Top.T	6020	670	5350	709	4640	3706	394	6	300	101	133	-	1	-
E	2513	144	2369	310	2058	1385	291	4	207	64	107	-	1	-
K	3507	526	2981	399	2582	2321	103	2	93	37	26	-	-	-
06 E	39	20	19	19	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K	36	23	13	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
07 E	40	8	32	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K	48	11	37	37	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
08 E	69	5	64	64	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K	45	3	42	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
09 E	45	4	41	41	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K	45	3	42	42	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10 E	62	-	62	62	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K	63	2	61	61	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
11 E	47	1	46	8	38	38	-	-	-	-	-	-	-	-
K	39	2	37	3	34	34	-	-	-	-	-	-	-	-
12 E	57	1	56	7	49	49	-	-	-	-	-	-	-	-
K	49	-	49	4	45	45	-	-	-	-	-	-	-	-
13 E	48	1	47	3	44	44	-	-	-	-	-	-	-	-
K	92	2	90	6	84	84	-	-	-	-	-	-	-	-
14 E	60	1	59	1	58	49	9	-	-	-	-	-	-	-
K	104	-	104	1	103	90	13	-	-	-	-	-	-	-
15 E	78	1	77	2	75	39	36	-	-	-	-	-	-	-
K	121	-	121	-	121	102	19	-	-	-	-	-	-	-
16 E	74	1	73	1	72	31	41	-	-	-	-	-	-	-
K	105	1	104	-	104	93	11	-	-	-	-	-	-	-
17 E	59	-	59	1	58	33	18	-	6	1	-	-	-	-
K	122	1	121	1	120	104	9	-	7	-	-	-	-	-
18 E	51	-	51	1	50	30	11	-	9	-	-	-	-	-
K	97	1	96	-	96	73	6	-	16	1	-	-	-	-
19 E	44	2	42	-	42	20	13	-	8	1	-	-	-	-
K	72	1	71	1	70	52	6	-	8	4	-	-	-	-
20 E	44	-	44	-	44	19	5	-	18	2	-	-	-	-
K	83	4	79	-	79	70	2	1	4	1	1	-	-	-
21 E	62	-	62	-	62	31	8	-	14	4	5	-	-	-

20 E	44	-	44	-	44	19	5	-	18	2	-	-	-	-
K	83	4	79	-	79	70	2	1	4	1	1	-	-	-
21 E	62	-	62	-	62	31	8	-	14	4	5	-	-	-
K	70	-	70	1	69	56	2	-	9	1	1	-	-	-
22 E	58	1	57	-	57	31	11	-	12	-	3	-	-	-
K	67	3	64	1	63	53	3	-	5	1	1	-	-	-
23 E	48	-	48	-	48	23	13	1	7	2	2	-	-	-
K	51	1	50	-	50	35	3	-	6	2	4	-	-	-
24 E	58	-	58	1	57	32	4	-	15	2	4	-	-	-
K	62	1	61	1	60	49	1	-	4	2	4	-	-	-
25-29 E	264	6	258	3	255	159	20	-	43	17	16	--	-	-
K	321	10	311	4	307	271	8	-	18	8	2	-	-	-
30-34 E	271	4	267	-	267	155	35	1	44	8	24	-	-	-
K	298	5	293	4	289	262	12	-	7	5	3	-	-	-
35-39 E	232	4	228	1	226	147	26	1	15	10	27	-	1	-
K	308	12	296	11	285	268	4	1	4	2	6	-	-	-
40-44 E	163	7	156	8	148	106	20	-	3	8	11	-	-	-
K	237	24	213	23	190	176	2	-	4	7	1	-	-	-
45-49 E	123	4	119	6	113	83	9	1	10	3	7	-	-	-
K	232	44	188	20	168	162	1	-	1	2	2	-	-	-
50-54 E	113	12	101	9	92	79	5	-	1	4	3	-	-	-
K	221	69	152	45	107	107	-	-	-	-	-	-	-	-
55-59 E	106	19	87	11	76	68	3	-	2	2	1	-	-	-
K	177	79	98	33	65	64	-	-	-	1	-	-	-	-
60-64 E	82	14	68	10	58	56	2	-	-	-	-	-	-	-
K	151	77	74	26	48	48	-	-	-	-	-	-	-	-
65 +E	109	28	81	19	62	59	-	-	-	--	3	-	-	-
K	186	145	41	19	22	22	-	-	-	-	-	-	-	-
E	7	-	7	-	7	4	2	-	-	-	1	-	-	-
K	5	2	3	-	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-

Kaynak: DİE. 1990 Nüfus Sayımı Çanakkale Nüfusunun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Ankara. Yayın No 1622.

1.2.4. Yenice'de Faal Olan Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı

İlçede 1997 nüfus sayımına göre 40.320 kişi yaşamaktadır. Bu nüfusun 6.426 kişisi ilçe merkezinde 33.894 kişisi de belde ve köylerde yaşamaktadır.

İlçe nüfusunu oluşturan yaklaşık 11.000 ailenin önemli bir bölümü çiftçilikle uğraşır. İlçede ekilen arazi 286.066 dekadır. Çayır ve mera alanları 70.806, fundalık arazi 906.280, kayalık, bataklık arazi 77.283, yerleşim alanları ise 30610 dekar alan kaplar. Tarım arazilerinin yarısından fazlası engebeli özellikler gösterirken 1/3 kadarı ovalık alanlardan oluşmaktadır. İlçede geniş alanlar kuru tarıma ayrılmıştır. 225.945 dekarlık alanda kuru tarım yapılırken, 36.123 dekarlık alanda sulu tarım yapılmaktadır (Şekil 9).

Tablo 12: 1990 Nüfus Sayımına Göre Yenice Bucak Ve Köylerin Cinsiyet Durumu

Sıra	İdari Birim	NÜFUS		
		Toplam	Erkek	Kadın
	Yenice Merkez	6517	2762	3755
000	Merkez Bucağı			
001	Aşağınova	270	135	135
002	Aşağıkaraaşık	235	126	109
003	Balıçay	359	177	182
004	Başkoz	194	99	95
005	Bekten	419	198	221
006	Çakır	574	278	296
007	Çakıroba	199	97	102
008	Çalköy	911	483	508
009	Çamoba	157	75	82
010	Çınarcık	405	196	209
011	Davutköy	585	275	310
012	Gümüşler	535	255	280
013	Gündoğdu	536	256	280
014	Karadoru	570	280	290
015	Karaköy	895	429	466
016	Karasu	329	176	153
017	Namazgah	118	55	63
018	Navruz	408	201	207
019	Sametli	282	129	153
020	Sarıçay	528	274	254
021	Sazak	411	200	211
022	Seyvan	615	305	310
023	Sofular	535	262	273
024	Soğucak	270	153	117
025	Tabanköy	859	401	458
026	Torhasan	557	282	275
027	Umurlar	308	151	157
028	Yukarınova	511	243	268
029	Yukarıkaraaşık	178	95	83
	Toplam	12833	6286	6547
1	Hamdibey Bucağı			
000	Hamdibey	2157	1041	1116
001	Ahiler	209	115	94
002	Bayatlar	341	168	173
003	Hıdırlar	359	181	178
004	Kargacı	167	90	77
005	Kayatepe	887	430	457
006	Reşadiye	915	464	451
007	Üçkabağaç	292	149	143

	Toplam	5327	2638	2689
2	Kalkın Bucacı			
000	Kalkın (B.M.) (B)	2367	1258	1109
001	Akçakoyun (B)	1597	821	776
002	Akköy	304	153	151
003	Armutçuk	294	145	149
004	Aşağıçavuş	433	212	221
005	Bağlı	341	189	152
006	Cambaz	219	96	123
007	Çiftlikköy	226	98	128
008	Çukuroba	236	127	109
009	Kalabakbaşı	262	129	133
010	Karaaydın	404	206	198
011	Kıraçoba	10	6	4
012	Kırıklar	175	97	78
013	Oğlanalanı	160	74	86
014	Örencik	429	188	241
015	Yarış	392	193	199
016	Yukarıçavuş	162	78	84
	Toplam	8011	4070	3941
3	Pazarköy Bucacı			
000	Pazarköy (B.M.) (B)	2278	1174	1104
001	Alancık	942	491	451
002	Araovacık	1063	529	534
003	Boynanlar	331	175	156
004	Çınarköy	283	160	123
005	Çırpılar	536	305	231
006	Haydaroba	1047	527	520
007	Kabalı	368	164	204
008	Kızıldam	276	148	128
009	Koruköy	648	312	336
010	Kovancı	378	179	199
011	Öğmen	344	176	168
012	Suutçu	202	111	91
013	Yağdıran	823	454	369
014	Yalıoba	97	52	45
015	Yeşilköy	494	231	263
	Toplam	10110	5188	4922
	Bucak ve Köyler			
	Toplam	36281	18182	18099
	11 Yenice ilçesi			
	Toplam	42798	20944	21854

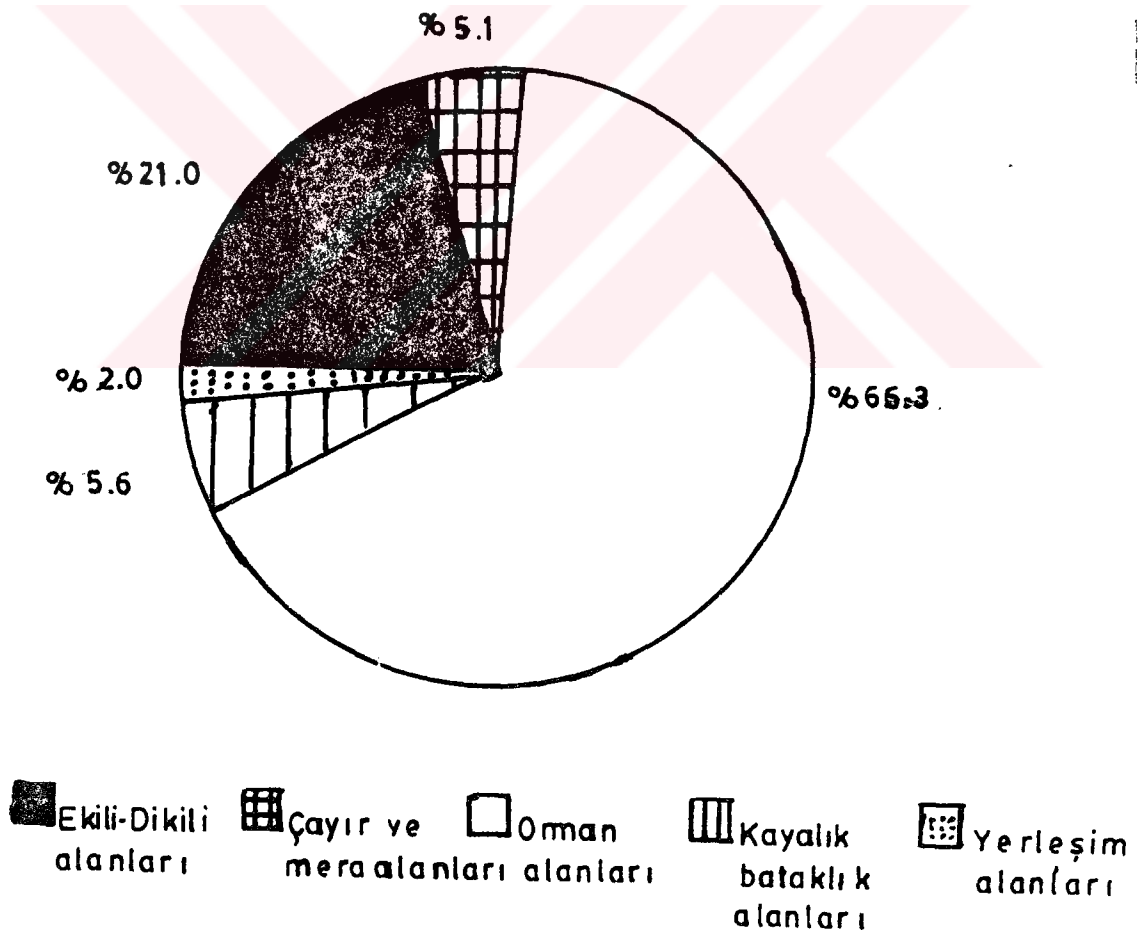
Kaynak: DİE. 1990 Genel Nüfus Sayımı Çanakkale Nüfusunun Sosyal ve Ekonomik Nitelikleri Ankara Yayın

Tablo 13 Yenice'de Arazi Kullanım Durumu

Yararlanma Şekli	Yüzölçümü	% si
Ekili-Dikili alanlar	286.066	21.0
Çayır ve Mera Alanları	70.801	5.1
Ormanlık Alanlar	906.280	66.3
Kayalık-Bataklık alanlar	77.238	5.6
Yerleşim Alanları	26.610	2.0
TOPLAM	1.367.000	100

Kaynak: 1998 Yılı Yenice İlçe Yılığ

Şekil 9: Yenice'nin Arazi Kullanım Grafiği

İlçede hemen hemen her ailenin toprağı olmakla birlikte, birçok çiftçi ailesinin 10 ile 20 dekar arasında toprağı vardır. 10 dönümlük bir yerden 1 ton tütün elde edildiğine göre ve 1 ton tüm bir aileyi geçindirebildiğine göre yörede arazi sorunu yok gibidir.

Tablo 14: 1990 Nüfus sayımına göre ilçe merkezinde faal olan nüfusun iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı

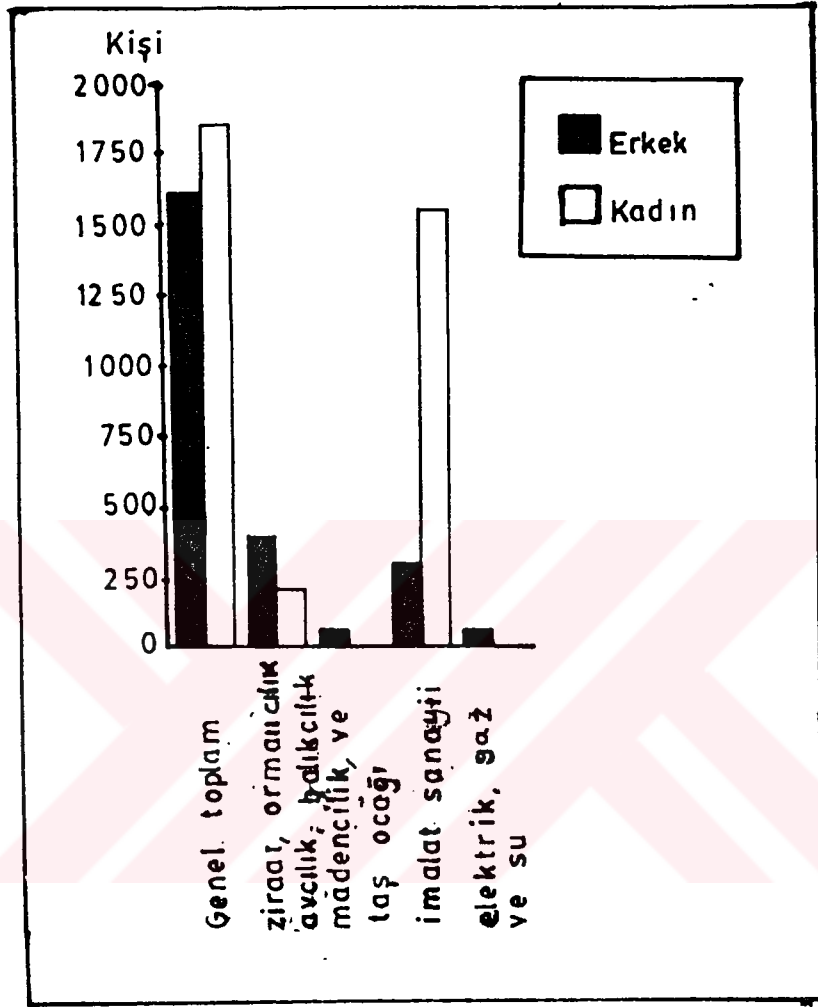
Genel Toplam			Ziraat, avcılık, ormancılık ve balıkçılık		Madencilik ve taş ocaklığı		İmalat Sanayi		Elektrik, gaz Ve su	
T	E	K	E	K	E	K	E	K	E	K
3452	1605	1847	403	213	45	--	297	1548	46	--

Kaynak:1990 Genel Nüfus Sayımı Çanakkale Nüfusunun Sosyal ve Ekonomik NitelikleriAnkara Yayın No:1622

Tablo 14'de de görüldüğü gibi ilçe merkezinde faal nüfus içinde en fazla imalat sanayisinde (% 53) çalışanlar çoğunluktadır. Bu nüfusun da büyük bir bölümü ilçe merkezinde bulunan Yenice Gıda Sanayisinde çalışmaktadırlar (Foto 9). Bu fabrika ilçede üretilen sebzeleri kuru konserve haline getirir (Foto 10). Bunun yanında ilçe merkezindeki konfeksiyon (özellikle kazak üzerine) atölyelerinde çalışanlar, Mis Süt İşletme tesislerinde ve 4 peynir fabrikasında çalışanlar yer almaktadır.

Diğer çalışanlar ise %18 ile ziraat, avcılık ve ormancılık ve balıkçılık alanlarında çalışır (Şekil 10). Ziraatın başında da tütüncülük başta gelir. 1997 yılında 335.500 hektar alanda 99 aile tütün ekimi yapmıştır. Merkezde ayrıca Orman İşletme Müdürlüğü ve Müdürlüğe bağlı olan Orman Deposu vardır. Burada da çalışanlar yoğunluktadır.

Şekil 10:Yenice İlçe Merkezinin 1990 Nüfus Sayımına Göre Nüfusun İş Kollarına Göre Dağılım Grafiği

2. Tütün Tarımının Kırsal Yerleşme Tipi Üzerine Etkisi:

Yenice nüfusunun % 84'ü kırsal alanda yaşamaktadır (1997'de ilçe merkezinin nüfusu 6426, belde ve köylerin nüfusu 33.894'tür). Daha önce de belirttiğimiz gibi Yenice'ye bağlı 76 köy vardır. Bunların bazılarının ismi; Çakıroba, Çukuroba, Haydaroba, Yalıoba v.b. isimler alsalar da şimdi hepsi birer köy hüviyetindedir. Yalnız sadece Kıracıoba'da şu anda 13 kişi yaşamakta olup, oba hüviyetindedir. Bunun dışında yörede Alancık Köyüne bağlı Dipoba, Hasanlar, Yağdıran'a bağlı Kabaçobası, Yeşiller, Suutçuya bağlı Ahmetli obası,

Karaköye bağı Gedik obası diğer obalardır. Bu obalar zaten dağlık, engebeli arazilerde kurulmuş olup, genelde hayvancılıkla uğraşmaktadırlar.

Yörede köy yerleşmeleri yaygın olup ve genelde birbirlerine çok yakın olarak kurulmuşlardır. Yörede 1997 nüfus sayımına göre tam 76 köy vardır. Köylerin yörede fazla olmasını tütün tarımına bağlayabiliriz. Çünkü tütün tarımı genelde yerleşim yerlerinin yakınında yapılmak zorundadır. Çiftçiler öğleye doğru tütün dikmeye gidip, akşam evlerine dönmek zorundadırlar. Yine sabahleyin erkenden tütün kırım işini, kadınlar yaptığından, kadınlar uzak yerlere gidemeyeceğinden ve tütünleri eve getirmek zor olacağından, yörede köyler genelde tütün tarımı yapılabilecek arazi yakınlarında birbirine yakın fakat, toplu köy şeklinde kurulmuşlardır.

Yöredeki tütüncülük faaliyetleri yerleşme şekline de etki etmiştir. Tütünleri vagon usulü kurutmak için mandralara ihtiyaç olduğundan bir çok üretici de hemen evinin yanına bir mandra eklemiştir. Çoğu üretici de kışın tütünlerini saklamak için oturduğu evin bir odasını kullanmaktadır. Fakat evi küçük olan ve çok nüfuslu olan aileler de hemen evinin yanına bir tütün odası yapmaktadırlar.

IV.BÖLÜM

1. YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ ÜRETİM

METOTLARI:

1.1.Yenice Tütününün Özellikleri ve Gönen Tütünleri İle Karşılaştırılması

Yenice tütününü dış çevrelerde "**Agonya**" tütününü olarak bilinmektedir. Yenice değişik iklimi, toprak yapısı gibi özellikleriyle kaliteli tütün yetiştirmesiyle eskiden beri ünlü olup, tütününü şiiirlere bile konu olmuş ve

Kazak Abdal:

"Yaz olunca yayla yayla göçenler
Topuz korkusundan şehre kaçanlar
Meşe yaprağını kıyıp içenler
Rumeli Yenicesi duhan beğenmez"

diyerek Yenice tütününü övmüştür (Dilçin 1983:340). Yalnız Yenice'nin özellikle Büyük Agonya denilen bölümünün düne gelinceye kadar çevre ile yol bağlantısının sağlıklı bir şekilde olmaması, Yenice'nin tütününü ile yeterince tanınmasına sebep olmuştur. Halbuki bir zamanlar Tekel tarafından çıkarılan Yenice sigarası bile vardı.

Yenice tütününü büyük boylu ve büyük yapraklıdır. Normal tütün boyu 130 cm. (bazen 2,5 m. boya bile ulaşabilen) rüzgara karşı dayanıklı gövdeleri kalın, yaprakları damarlıdır. Yanıcı özelliği ve içimi iyi, gayet serttir. Bu yüzden sigara yapımında harman olarak kullanılır. Fazla neme dayanıklı değildir. Bu yüzden Yenice

tütünlerinde en korkulan ve dikkat edilmesi gereken hastalık "mavi küf" hastalığıdır.

Yenice (Agonya) tütünlerini incelediğimizde şu özellikler görülür:

a) Morfolojik Özellikleri:

Nebat boyu, tam boy (ortalama)	80,51-2,80 cm
Nebat boyu üst yaprağa kadar	69,49-2,94 cm
Yaprak adedi	28,35-1,92
Yaprak kutru (bel)	2,004-0,119
Ukte (boyum) arası mesafeler (bel)	3,14-0,78
Yaprak zaviyesi (bel)	30,42-5,32
Yaprak duruşu	Dik
Damarlar	Orta kalınlıkta ve doğru

Yaprak Vasıfları:

Renk	Açık yeşil
Şekil	Yaşmaklı, sivri uçlu, silindirik
Üst yüz	Kabarcıklı
Çiçek vaziyeti	Panikül (karışık salkım), zayıf, toplu
Çiçek rengi	Beyaz kırmızı

b) Tarımsal Özellikleri

Oldukça kuvvetli toprak, kurak hava şartlarında sulu tarıma uygun, gelişme ritmiği oldukça kuvvetli.

c) Patolojik Özellikleri:

Hastalıklara mukavemeti, orta ve dayanıklı.

d)Teknolojik Özellikleri (kuru tütün):

Yaprak kıtası	Orta
Yaprak rengi	Kırmızı, açık kırmızı
Yaprak nezeci	İnce
Elastikiyet	Elastiki
Koku	Yok
İçim kalitesi	Normal ve sert
Nikotin (%)	0,60-2,88
Yanma	İyi
Sigara randımanı	İyi

Bir de Yenice (Agonya) tütünlerini Gönen tütünleriyle karşılaştırabilmek için Yenice'de ve Gönen'de ekilen tütün çeşitlerini ve özelliklerini tablo halinde inceleyelim (Tablo 15-16).

Bu tablolardan da anlaşılacağı gibi Yenice'de yetişen tütünler Gönen'de yetişen tütünlerden her yönüyle üstündür. Mesela Yenicede kullanılan Artvin tohumu cinsi Gönende kullanıldığı halde her yönüyle Yenice'nin üstün olduğu aşağıdaki karşılaştırmalı tabloda açıkça görülür (Tablo 17)

Tablo 15:Yenice'de Ekilen Tohum Çeşitleri ve Özellikleri

<i>Ekilen Tohum Cinsi</i>	<i>Vasati Boy cm.</i>	<i>Yaprak Adedi</i>	<i>Dekara Verim Hasılat (kg)</i>	<i>Yaprak Kıtası (iriliği)</i>	<i>Rüzgara Dayanıklılığı</i>	<i>Thrips hastalığına Dayanıklılığı</i>	<i>Erkinlik</i>
Kabakulak (İskeçe)	130	14	115	Büyük	Fena	Dayanıksız	Erkin
Artvin	110	18	100	Büyük	Orta	Orta	Orta
Samsun	110	22	90	Orta	Orta	Orta	Orta
7454 Bursa	130	38	115	Orta	Dayanıklı	Dayanıklı	Geç

Kaynak:Türk Tütünlerinin Anatmik Özellikleri

Tablo 16 Gönen'de Ekilen Tohum Çeşiti ve Özellikleri

Ekilen Tohum Cinsi	Vasati boy (cm)	Yaprak Adedi	Dekara Verilen hasılat (kg)	Yaprak Kıtası	Rüzgara Dayanıklılığı	Thrips Hastalığına dayanıklılığı	ERKİNLİK
Akçiçek	110	18	100	Büyük	Orta		
Akçiçek	9	20	90	Orta	Orta	Daya-nıksız	Orta
Kırım tohumu	80	15	90	İri	Dayan-nıksız	Orta	Erkin
Artvin tohumu	70	13	85	İri	"	"	Orta
3454 Burdur	90	20	90	Orta	Daya-nıklı	Daya-nıklı	Geç

Kaynak:Türk Tütünlerinin Anatomik Özellikleri

Tablo 17:Yenice Tütünlerinin Gönen Tütünleri İle Karşılaştırılması

Ekilen Tohum Cinsi	Vasati Boy cm.	Yaprak Adedi	Dekara Verim Hasılat(kg)	Yaprak Kıtası (iriliği)	Rüzgara Dayanıklılığı	Thrips hastalığına Dayanıklılığı	Erkinlik
Yenice'de Ekilen Artvin	110	18	100	Büyük	Orta	Orta	Orta
Gönen'de Ekilen Artvin	70	13	85	İri	Dayanık-sız	Orta	Orta

Kaynak:Türk Tütünlerinin Anatomik Özellikleri

1.2. Yenice'de Uygulanan Tütün Tarım Çeşitleri ve Özellikleri:

Araştırma sahasında iki çeşit tütün tarımı uygulanmaktadır:

a))Susuz (Çeşni) tarım

b))Sulu tarım

Şimdi bu tarım çeşitleri hakkında kısaca bilgi verelim.

a)Susuz (Çeşni) Tarım:

Bölgede bu tarım çeşidine "çeşni" tarımı da denir. Zaten tütünde sulama pek tercih edilmeyen bir şeydir. Sulama ile tütünde verim çok artar, buna karşılık olarak kalite düşer. Bu demek değildir ki tütün hiç sulanmaz. Çok kurak geçen yıllarda aşırı olmamak üzere tütüne su verilebilir (Kaliteli Tütün Yetiştiriciliğinin Esasları, 1986:16).

Yenice çevresinde de genelde tütün sulanmaz. Ancak tütün dikerken açılan çiziler veya yalaklara az miktarda dökme su verilir. Bir de dikildikten sonra havalar çok sıcaksa tütün dikiminden hemen sonra veya ertesi sabah tütün deliklerine (yalaklarına) az su dökerek su verilir. Buna can suyu denilir. Çok kurak gitmedikçe ve tütünler az boylanmadıkça tütünler sulanmaz. Zaten bölgede en kaliteli tütünler Hamdibey, Karabey, Kurtlar, Akköy gibi tütünün sulanmadığı köylerde yetiştirilir (Foto 11).

b)Sulu Tarım:

Kaliteli tütün yetiştirmek için tütünün sulanmaması gerektiğini biraz önce belirtmiştik. Bununla birlikte özellikle Büyük Agonya Bölümü'nde alüvyal toprakların bol olduğu, Akçakoyun Beldesinde, Reşadiye Köyünün Kocaçay'a yakın yerlerinde, Kalkım'ın Kocaçay

kenarlarındaki tarlaları, Hamdibey Beldesinin kuyu suyu bulunan bazı arazilerinde tütün sulanmaktadır. Özellikle Akçakoyun Beldesinde tütünler iklimin sıcak gittiği yıllarda 5-6 kez sulanabilmektedir.

İlk önce tütün dikim zamanı çiziler açılmakta ve bu çiziler bir iki gün güneşte yandıktan sonra, çizilere su verilmekte ve bir iki gün sonra da tütünler dikilmektedir. Hemen arkasından veya ertesi gün de tekrar "can suyu" denilen bir su daha verilmektedir. Tütünü çapalamak için de sulama yapılır. "Dip üstü, orta ana, tepe altı" kırımlarından önce de sulama yapılır.

Tütün sulandığı zaman 2- 2,5 metre boy atmakta, yaprakları büyümekte ve sulandıktan sonra havalar da kapalı giderse, tütünler san, çil denilen hastalıklara tutularak kalite düşmektedir. Bu yüzden bölgede sulamalı tarımdan vazgeçmek lazımdır (Foto 12). Yörede susuz tarım yapılan tütünler yağmurlama sulu tarım yapılan tütünlerde salma su şeklinde sulanır.

1.3.Yörede Tohumluk Temini

Yenice çevresinde daha önceki yıllarda tütün tohumunu Tekel ve Ziraat Teşkilatları veriyordu. Fakat şu anda tütün ekicisi kendi tohumunu kendi temin etmektedir. Bunun için tütünlerin kırımı bittikten sonra tütün çiçekleri toplanıp bağ yapılarak kurak bir yere asılır. Burada kuruyan çiçeklerin kapsülleri içindeki tohumlar ufalanarak kapsülden dışarı çıkarılır. Sonra bu tohumlar gelecek yıl fide ekimine kadar rutubetsiz bir yerde muhafaza edilir.

Yenice çevresinde çeşitli tohum denemeleri hâla devam etmekle birlikte, eskiden beri kullanılan tohum çeşitleri ve kısaca önemli özellikleri şunlardır:

Kabakulak (İskece): Bu tohum yaşmaklı olup, orta damarı kalın ve dokusu incedir. Rüzgara ve kurutma esnasında sisli havalara hiç mukavemeti yoktur.

Artvin Tohumu: Yaprakları büyüktür.

Samsun Tohumu: Çok az kullanılmakta olup, haşereye karşı az dayanıklıdır.

3554 Bursa: Bu tohum rüzgar ve kuraklığa dayanıklıdır. Tarla devresinde çok kuvvetli olarak büyümektedir. Yalnız uç yapraklar çok küçük kalmakta ve çok geç olgunluk göstermektedir.

Kaliteli tütün yetiştirmek kaliteli tohumlardan başlar. Bu yüzden tohum seçiminde de bir takım özelliklere dikkat etmek gerekir. Bunlara kısaca maddeler halinde bir göz atalım:

a)Tohumlarda istenilen kalıtsal özellikler bulunmalıdır. Tohumlar kuvvetli, sağlam, iri, hastalıksız, soğuklara kurağa dayanıklı, çok yaprak veren fidelerden seçilmelidir. Hastalıklı bir bitkiden alınan tohumlar da çoğu zaman bu hastalığı taşır. Ekildikleri toprağı bulaştırır ve hastalıklı ürün meydana getirirler.

b)Tohumlar iyi ve çabuk çimlenmelidir. Çimlenmeye elverişli ısı, nemlilik ve hava bulunan bir yerdeki tohumların içinde çimlenebilenler ne kadar fazla olursa tohumun "çimlenme kuvveti" o kadar yüksek demektir. Bundan başka , ekildikten sonra tohumların

çimlenip toprak yüzünde görünmeleri ne kadar çabuk olursa "çimlenme hızı " da o kadar üstündür demektir.

Çimlenme kuvveti ve çimlenme hızı tohumlarda aranan en önemli iki özelliktir. Çok eskimiş zayıf taneli, hastalıklı, kırık, böcekler tarafından yenmiş, donuk renkli tohumlarda çimlenme kuvveti ya pek azdır, ya da hiç yoktur. Bunun için tohumluk olarak ayrılan taneler ekim zamanına kadar kuru, havalı, temiz bir yerde saklamak, böyle bozuk olan tohumları ekmek lâzımdır.

c) Fiziki değer, tohumun daha ziyade teknik değerini ifade eder. Tohumlar iri ve ağır olmalıdır. İri ve ağır tohumlarda embriyon kuvvetli, canlı olduğu gibi, onu ilk zamanlarda besleyecek olan endosperm de çok kuvvetli bulunduğundan bitki çabucak gelişerek serpilir, gürbüz ve verimli olur.

Tohumların ağırlığı 1000 tanesinin ağırlığı ile ölçülür. Fazla iri, fakat ağırlığı az olan tohumlara aldanmamalı, iriliği yanında ağırlığa da önem verilmelidir.

Tohum tanelerinin hemen hepsi aynı irilikte ve ağırlıkta olmalıdır. Tohumların bir kısmı büyük, bir kısmı küçük, birbirinden çok farklı irilik ve ağırlıkta olursa, bunların hepsi aynı zamanda, eşit kuvvette çimlenemez. Bitkinin büyümesi, gelişmesi ve olgunluğu düzensiz olur. Böyle karışık kuvvetteki tohumlardan beklenildiği kadar yüksek verim alınamadığı gibi, ürünün derlenmesinde de zorluk çekilir, yapraklar ziyan olur. Tohumlar mutlaka temiz olmalıdır.

1.4.Fideliliğin Hazırlanması ve Dikkat Edilecek Hususlar:

Tütün tarımında sıhhatli ve sağlam fide yetiştirmek önemlidir. Uygun şartlarda yetiştirilmemiş, sağlam ve pişkin olmayan fidelerle iyi ürün elde edilmesi mümkün değildir. Her ne kadar arzu edilir özelliklerde tütün üretimi fide yetiştirmeden pazara kadar geçen zamanda teknik hususların tam olarak uygulanmasına bağlı ise de, başlangıçta fide yetiştiriciliğinde yapılan hatalar sonradan telafi edilemediğinden verime önemli ölçüde tesir eder. Onun için fidelik yerinin seçilmesinde aşağıda belirtilen hususlara dikkat edilmesi gerekir.

a)Fidelik sahasının tütün işlemlerinin en uygun yerlerinde seçilmesine bilhassa dikkat edilmelidir. Fidelik yeri, yetiştiricinin bakım işlerini kolaylıkla takip edebilmesi için oturduğu yere ve sulama suyunun temin edilebileceği yere yakın olmalıdır.

b)Fidelik tesis edilecek yerin güneşleme durumunun iyi olması lazımdır. Güney ve güney-doğuya bakan cepheler tercih edilmelidir.

c)Fidelik yeri soğuk rüzgarlardan korunacak bir şekilde seçilmelidir.

d)Fidelik tesis edilecek yerin toprağının suyu geçirme durumu iyi olmalıdır. Bilhassa toprak sathı ve toprak altı tabakalarının suyu geçirme kapasitelerinin iyi olması lazımdır.

e)Fidelik yerinde taban suyu derinde olmalıdır. Kök çürüklüğü ve diğer mantari hastalıkların gelişmesine müsait olduğundan ağır topraklar hiçbir zaman tercih edilmemelidir.

f)Fidelikler sebze bahçelerinden, gölgeliklerden, çalılık ve süprüntülerden, tütün kurutma ambarlarından ve tütün tarlalarından uzakta olmalıdır.

g)Tohum yastıkları 4-5 metre boyunda, tohum saçılacak yüzeyi 1 metre genişlikte aynı seviyede yapılmalıdır. Yastıklar arasında hizmet yerleri yastık yüzeyinden 25 cm. aşağıda olmalıdır. Bu boyutlardan fazla olan tohum yastıklarında mantari hastalıklara daha çok rastlanmaktadır.

ğ)Yastık yerlerinin temiz olması gibi organik gübrelerin de temiz ve yanmış-çürümüş olması gerekli ve şarttır. Organik gübrelerin yanmasının çürümesinin bir çok faydaları vardır.

h)Tütün tohumu çıtlatılmadan saçılmalıdır. Tohum yastıklarına sık tohum saçmamaya özen gösterilmelidir. Sık fideli yastıklar mantari hastalıklara daha yatkın olmaktadır. Açık tohum yastıklarında 1m² 'ye 2 gram tohum atılmalıdır.

ı)Tohum yastıklarında kullanacağımız su elimizi, yüzümüzü yıkayabilecek durumda olmalıdır. Fide yastıklarında %21 Amonyum sülfat, %26 Amonyum Nitrat ve %46 üre asla kullanılmamalıdır. Bu azotlu gübreler gelişme-büyümeyi sağlamasına rağmen sıcaklığa, kuraklığa, soğuğa karşı dayanıklılık sağlamadıkları gibi hastalıklara karşı da hassas kılmaktadır.

İ)Bir sene evvelki fidelik yerlerinin tohum yastığı olarak kullanmamalıyız. Aynı fidelik yerinin kullanılması zorunlu ise kimyasal ilaçlarla dezenfekte etmeliyiz.

k)Fide yastıklarına ve tütün tarlalarına marul, salatalık, soğan ve domates ekmemelidir. Bu bitkiler mantari ve virüs hastalıklarına tütün bitkisinden daha fazla hassastırlar.

l)Gerek tarlalarımızda gerekse fide yastığındaki bitki artıklarını toplayarak yok etmelidir.

Bütün bunlardan başka tütün fideliklerinde kimyasal maddelerle mücadele tedbirleri, kullanılan ilaçlar da vardır.

Yörede fidelik hazırlığı ilkel usullerle anadan babadan görüldüğü şekliyle yapılır. Genelde fide hazırlığına Mart ayının sonlarında başlanır. Daha önce sürülmüş olan fidelik bir kez daha sürülerek, tezekler çapalarla parçalanarak toprak iyice inceltir. Daha sonra ortalama ikişer metre aralıklarla çiziler açılarak fide yastıkları (tahtaları) oluşturulur. Bu yastıklardaki kalan ufak tezek ve taş parçaları da tırmıklarla ayklanır ve biraz hayvan gübresi ile suni gübre atılıp toprak tekrar karıştırılır. Daha sonra on beş - yirmi gün önceden hafif çimlendirilmiş tohumlar hayvan gübresi, kül veya çok ince bir toprakla karıştırılarak, daha önce hazırlanmış olan yastıklara bu karışım (harç) elle serpilir. Daha sonra da bir miktar daha ince hayvan gübresi veya ince dere kumu atılarak fidelik yastıkları hafifçe kürekle vurularak veya bir tahta ile hafifçe bastırılıp tohumlar sıkıştırılarak tohumların toprakla teması sağlanır. Bu işlemler bittikten sonra da fidelikler (pelestelik) ince süzekle sulanarak, fidelik hazırlığı bitirilmiş olur (Foto 13).

1.4.1. Fideliğin Bakımı

Fideliğin bakımı, yetiştirilecek fidelerin sıhhatli ve amaca uygun olabilmesi nedeniyle önemlidir. Ekilen tohumlar havaların iyi gitmesi sayesinde 10-15 gün içinde biter. Fakat havalar soğuk ve kırılgılı giderse bu süre uzayabilir. Böyle durumlarda zaten fideliklerin üstü çalıyla naylonla örtülür. Bazen de fideliklerin üstü hemen ekimden sonra örtülür ve bu örtüler iyi havalarda açılır.

Tütün fideliklerinde çeşitli hastalıklara karşı (özellikle mavi küf) ve haşerelere karşı (solucan, danaburnu, sülük v.b.) göz taşı atılarak mücadele edilir. Eğer tohumlar sık atılmışsa ve havalar yağışlı gitmişse fidelerde mavi küf ve çökerten hastalıkları olur. Bunun için önceden tedbir almak gerekir.

Fidelerin büyüyebilmesi için fidelikler sık sık sulanır. Sıcak günlerde bazen günde sabah ve akşam olmak üzere iki kez sulama yapılır. Fakat fidelerin olgunlaşabilmesi için fideliklerin sulanması dikime yakın azaltılır.

Fideler büyürken onlarla birlikte yabancı otlar da büyür. Bu otları ayıklamak için fideliklerin otları tek tek ayıklanır (Foto 14).

Fideliklere iyi bakılır ve havalar ılık giderse 45-50 gün içinde fideler dikime hazır hale gelir.

Fideliğin bakımı da çok önemli olup bu konuda dikkat etmemiz gereken bazı hususlar vardır ki; bunları da şöyle sıralayabiliriz:

a)Ekimden sonra ince süzgeçle fidelikler sulanırken, bu arada mavi küfe karşı %1'lik borda bulamacından m²'ye 5 litre verilerek ilaçlama yapılmalıdır.

b)Fidelerin yastıklarda gelişme süresince sıcak tutulmasına dikkat edilmelidir. Bu sıcaklık 20⁰-30⁰C arasında olmalıdır. Soğuk havalarda fidelik ayrıca hasır, naylon, çalı v.s. ile örtülmelidir. Sıcaklığın 35⁰C nin üzerine çıkmaması için de güneşli havalarda havalandırma yapılmalıdır.

c)Fideliğin sulanması dikkatle yapılmalıdır. Temiz sular kullanılmalı, sular yosunlu, durgun ve soğuk olmamalıdır. Tohumlar çıkıncaya kadar az ve sık sık, fidelerin gelişme süresince de bol fakat aralıklı sulanmalıdır. Fidelerin sökümüne yakın da sulama azaltılmalıdır.

d)Yabancı otlar çıkmışsa koparılmalı, yerlerine harç toprağı serpilmeli ve gereken kısımlarda seyreltme yapılmalıdır.

e)Başlangıçta fazla gelişen bazı fidelerin, diğer fidelerin düzgün gelişmesini engelledikleri için önceden sökülmeleri yerinde olur.

f)Eğer sulama sırasında fidelik oturumu ve fide kök boğazı açıkta bulunuyorsa kapak gübresi atılarak boğaz doldurma yapılmalıdır.

g)Fidelerin gelişmesi iyi takip edilmelidir. Fideler cılız ve sararma gösteriyorsa, gübreli şerbet verilmelidir. Bunun için 32 kısım süperfosfat, 26 kısım amonyum sülfat, 10 kısım potasyum ve 2 kısım magnezyum sülfat karışımından 500-600 gr. alınarak 100 litre suda eritilip, bu şerbetten m²'ye 10 litre verilerek hafif sulanmalıdır.

h)Eğer fideler kapalı bir örtü altında yetiştiriliyorsa, sökümden 7-10 gün önce örtüler kısmen veya tamamen açılarak fidelerin dış şartlara alışması sağlanmalıdır.

ı)Kapalı yastıklarda havalandırma çok önemlidir. Örtüler günün güneşli ve sıcak saatlerinde açıp, serin zamanlarda ve geceleri örtülmelidir. Kapalı yastıklar içinde toplanacak su buharı hastalıkların gelişmesini kolaylaştıracağından örtülerin hafifçe aralanarak havalanması sağlanmalıdır. Fidelğin içini fazla soğutmamak şartıyla yapılan bu havalandırmada fidelerin aşırı boylanmaları da önlenmiş olur.

ı)Fideliklerde bilhassa mavi küf ve çökerten gibi hastalıklarla, danaburnu, salyangoz gibi zararlılara karşı tarım kuruluşlarına danışarak fidelik yastığı hazırlığından itibaren uygun ilaçlamalar yapılmalıdır.

1.4.2. Fidelerin Sökümü:

Normal iklim koşullarında ekiminden itibaren 1,5- 2 ay sonra fideler dikilecek hale gelir. Bunu anlamak için 10-15 cm. boyunda 4-5 yapraklı fide çekilerek parmak etrafında dolanır. Kırılmıyorsa fide dikime elverişli durumdadır demektir. Fideleler sökülmeden önce fidelik hafif sulanır. Söküm işi sabahleyin, teker teker fidelerin çekilmesiyle yapılır. 40-50 kadar fide bir araya getirilerek bir beze veya keletere kökleri aynı yöne gelecek şekilde konur. Üzeri de bezle veya çalı gibi şeylerle kapatılır. Fide sökümü o günkü ihtiyaca göre yapılır (Foto 15).

Fideleri sökerken bazı hususlara dikkat etmemiz gerekir. Bunlardan önemlileri şunlardır:

a)Fidelerin köklerinin bozulmadan sökülebilmesi için dikim gününün erken saatlerinde yastıklar bolca sulandıktan sonra fide çekimi yapılmalıdır.

b)Henüz istenen derecede gelişmemiş fideleri yastıkta bırakarak öncelikle pişkin fideler çekilmelidir.

c)Çekimden sonra fideliğe ince dere kumu atılarak kapaklama yapılır. Geride kalan fidelerin yamulması ve diğer çekime kadar gelişip pişkinleşmesi sağlanmalıdır.

d)Sökülen fidelerin kökleri ortaya gelecek şekilde sıralanmalı, fidelerin konduğu kelelerin altına ve üstüne ıslak çuval veya bez gibi şeyler konulmalıdır.

e)Fide sökülen yastıklar o günün akşam üstü veya ertesi sabah sulanmalıdır.

1.5. Tarla Hazırlığı:

Bölgede bütün dikilecek tarlalar ilkbaharda (Nisan ayında) sürülerek dikime hazırlanır. 1-1,5 ay sürülü kalan tarlalar dikim zamanı (Mayıs sonu, Haziran başı) bir kez daha sürülür ve sonra da sürgülenerek tarla dikime hazır hale getirilir. Eğer tarla büyükse ve ekici birkaç gün içinde tarlasını dikemeyecekse, toprağın tavı (nemi) kaçmasın diye tarlasının hepsini değil de bir bölümünü sürer. Bu sürümden sonra tarlada kesekler varsa bunları parçalamak için tarla tırmıkla da sürülebilir. Hatta bazı yıllar tarlada kesek çıkmasın diye

sadece tırmıklarla sürölüp dikim yapılabilir. Tarla sürülmeden önce toprağa yeteri kadar gübre de atılabilir. Sürme işi genelde traktörlerle (çok az yerde hayvan gücüyle) yapılır. Yine çoğu ekici son sürümden önce ot çıkmasını diye tarlasına ot ilacı atar. Aslında bunun için ilaçla birlikte Sonbaharda tarla sürülse ve otlar kendiliğinden çürüyüp yok olsa daha iyi olur. Yalnız bölgeye çoğu yıl Sonbaharda az yağmur yağdığından bu sürüm işi çok az çiftçi tarafından gerçekleştirilebilmektedir.

Yukarıda bahsettiğimiz tarla hazırlığı bölgede susuz tarım (çeşni) denilen tarım çeşidi için olup, sulu tarım yapılan (Akçakoyun Beldesindeki gibi) yerlerde ise susuz tarımdan farklı olarak son sürümden sonra tırmık şeklindeki çizi açma aletiyle 50 cm. lik aralarla çiziler (karık) açılır.

1.6. Tütün Dikimi:

Dikim zamanı, uzun yılların tecrübesinden yararlanmak suretiyle havanın gidişatı, toprağın tav durumu, fidelerin gelişmesine göre tespit edilir. Zaten erken dikilen fideler, toprak ve hava sıcaklığı yeterli olmadığı takdirde gelişemezler. Geç dikilen fideler de tarlada gelişme devresini tamamlayamayacağı için güzlemeye kalır.

Yörede dikim işleri genelde 20 Mayıs'ta başlar, 20 Haziranda biter. Susuz tarım (bölgede buna çeşni denilir) yapılan alanlarda daha önce dikime hazırlanan tarlaya sabah yolunan fideler öğleye doğru götürülerek , 50 cm. eninde çiziler açılıp, biraz su döküldükten sonra, kazıklarla 20 cm.'lik aralıklarla delikler açılıp fideler dikilir. Dikimden sonra hava sıcaksa hemen, fazla sıcak değilse ertesi sabah can suyu verilir.

tava geldiğinde dikim yapılır. Arkasından da salma olarak can suyu verilir.

Yörede tütün dikimi genelde insan gücüyle yapılır. Yöreye son yıllarda tütün dikim makinaları gelse de halk buna pek itibar etmemekte, kendi gücü ve imkanlarıyla tütünü dikmektedir (Foto 16).

Tütünler dikilirken ne fazla sık, ne de seyrek dikilmelidir. Eğer sık dikilirse tütün iyice hava alamadığından, yapraklar daha küçük ve az, dokusu zayıf, yaprak kalınlığı ve esnekliği daha az, randıman düşük olmaktadır. Aralar çok açık olursa da yapraklar postal gibi büyük olmaktadır.

Fideler dikildikten birkaç gün sonra da tarla gezilerek tutmayan fide varsa yerine yenileri dikilebilir. Bu tamamlama (yozgun) işinde geç kalınırsa sonradan dikilen fideler yeterli gelişmeyi gösteremeyecekler ve kırım zamanı geldiğinde eller birbirine karışacağından, fazla geç kalmamak lazımdır.

1.7. Bakım İşleri:

1.7.1. Çapalama:

Susuz tarım yapılan yerlerde tütün dikildikten 15-20 gün sonra çapalama yapılabilir. Bu çapalamada tütünlerin dibine toprak çekilir ve otlar kesilir. Bazen otlar birinci çapadan sonra da kaybolmamışsa nadir olarak ikinci çapalama da yapılabilir.

Sulu tarım çeşidinde ise tütünün çiziden çıkarmak için mecburen çapa yapmak gerekir. Bunun için tütün dikildikten 20 gün sonra tarla çapa yapılabilecek kadarki bölümü sulanır. Yerine göre sulanan çiziler ertesi günü veya birkaç gün sonra çiziler yıkılıp tütün fidelerinin dibi doldurularak birinci çapa yapılmış olur. Eğer tarla otluysa ve tütün kaçmadıysa (büyümediyse) 10-15 gün sonra tarla tekrar sulanarak ikinci çapa da yapılabilir. Bu çapada tütünlerin dibi iyice doldurulursa bunun çok faydası vardır. Zaten halk arasındaki "Tütüne ikinci çapa üç suya bedeldir" sözü bize ikinci çapanın önemini en iyi şekilde anlatmaktadır.

1.7.2. Sulama:

Susuz tarım çeşidinde iklim çok kurak gitmedikçe tütün sulanmaz. Yalnız sulu tarım çeşidinde mecburen sulama yapılır. İlk önce tütünün dikebilmek için çiziler sulanır, ikinci kez ise can suyu vermek için sulanır, çapalama yapmak için bir kez daha çapalamadan sonra da çapa suyu olmak üzere tütünler en az dört kere sulanır. Yerin özelliğine göre de (taşlı, kumlu, killi olması) ara ara kırımlardan sonra (dipüstü, orta ana tepe altı) iki üç kez daha sulama yapılabilmektedir.

Tütünlerin fazla sulanması kaliteyi düşürdüğünden son yıllarda bölgede tütünler çok az sulanmakta, hatta sulu tarım çeşidi terk edilmektedir.

1.7.3. Gübreleme:

Yörede tütün tarlasına genelde eski, hayvan gübresi atılmakta olup, son yıllarda bölgede hayvancılığın azalmasıyla suni gübreler de atılabilmektedir. Bu gübreler genelde tarla dikime hazırlanırken

toprak altına, çapalama yaparken ve çapa suyu verilirken olmak üzere iki-üç defa çok olmamak üzere, tütünün durumuna göre verilir. Fakat fazla gübreleme tütüne zararlıdır. Çünkü tütün fazla boya gider ve yaprakları çok karardığından, çabuk olgunlaşmaz ve kırıldıktan sonra renkli kurumaz. Onun için tütünde gübreleme fazla yapılmamalıdır. Fakat bu demek değildir ki tütün asla gübrenmez. Art arda birkaç yıl tütün dikilen ve verimden düşen tarlalarda ılımlı bir gübreleme yapılabilir. Toprağın besin maddesi bakımından zayıf düştüğü bu ve benzeri hallerde 3-5 yılda bir defa, 2-4 ton hesabıyla çiftlik gübresi verilebilir. Eğer suni gübre kullanılacaksa sadece azotlu gübre değil, tütünün dengeli beslenebilmesini sağlamak için azotla birlikte fosfor ve potaslı gübreleri de vermek gerekir.

1.8. Tütün Hasatı

1.8.1. Kırılması:

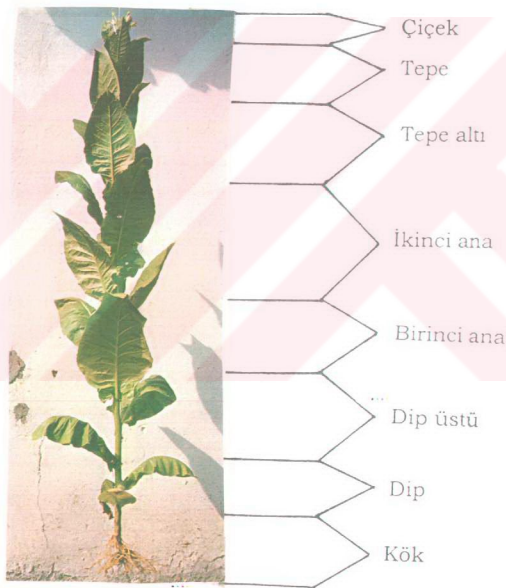
Bölgede hasat zamanının tespiti göz alışkanlığı ile yapılmaktadır. Genelde sabahleyin tarlaya gidilip şu özellikler görülürse ;

- a)**Yaprak ucu ve kenarları sararmaya başlamışsa,
- b)**Yaprak yüzeyinde kurbağalama (olgunluk lekeleri) belirmişse,
- c)**Yaprak uçları aşağıya sarkmışsa,
- d)**Olgun yapraklar kırıldığında tok bir "çıt" sesi çıkıyorsa tütün olgunlaşmış, kırılabilir demektir.

Zaten olgunlaşmadan kırım yapılırsa, hem tütünün kuruması uzar hem de renksiz kurur. Geç kırılırsa yaprakların kenarları kurumaya yüz tutar. Böyle yapraklara da tarla yanığı denir.

Olgunlaştığı anlaşılan tütünler, olgunlaşma alt kısmından başlayıp yukarı doğru devam ettiği için kırma işinde de bu sıra takip edilir (Foto 17). Her seferinde 3-5 yaprak olmak üzere 2-4 gün ara ile kırma yapılabilir. Her ele ait yapraklar olgunlaşması aynı zamanda olan ve büyüklükleri birbirine yakın olanlardır. Bu eller dipten uca doğru şu kısımlara ayrılır (Şekil 11).

Şekil 11:Tütün Bitkisinin Bölümleri

Dip yapraklar işe yaramadığından genelde alınmaz, tarlada yere sıyrılır. En kaliteli tütünleri tepe altı ve tepe yaprakları verir. Sert tütünlerde ise analar birinci kalitededir. Zaten esas kilo çeken yapraklar da ana yapraklardır.

En iyi kırım zamanı ve şekli ise tütünlerin alaca karanlıkta kırılmaya başlanıp sabahleyin dokuzda kırımın bitirildiği andır. Bazen de tütünler akşam üstü kırılmaktadır. Fakat iyi kuruma olmayacağından tütünü akşam kırmamak gerekir. Genel olarak çok çiğli ve yağmurlu havalarda da tütün kırılmamalı. Çünkü tütün o zamanda kurumaz.

Kırımında dikkat edilecek nokta, gövdede sıyrık yapmamaktır. Dikkat edilerek kırılan tütünler desteler halinde çiziye bırakılır. Bu desteler de kucak kucak toplanarak hava aydınlanınca genellikle erkekler tarafından keleterlere veya yaygılara konularak dizme yerine taşınır (Foto 18-19-20).

1.8.2. Tütünün Dizilmesi:

El ele kırılan tütünler, çardak, dam veya gölge bir yere (genelde ev yakınına) getirilerek, 35-40cm. uzunluktaki, yassı, ucu sivri, demirden yapılmış iğnelere dizilir. İğne ip geçirilmiş arka kısmı, sağ koltuk altına gelecek şekilde tutulur. Yaprığın üst yüzü diziciye gelecek şekilde, iğne orta damarın ortasından yaprak temeline 1-2cm. mesafeye sokulur. İğne dolunca yapraklar dizi iplerine geçirilir. İplerin uzunluğu 2-3 m. arasında değişir (Foto 21).

1.8.3. Tütünün Kurutulması:

Tütünlerde kurutma metotları olarak;

- a) Güneşte kurutma**
- b) Gölgede kurutma**
- c) Yapay kurutma**
- d) Ateşte kurutma**

olmak üzere dört kurutma metodu kullanılır (Terzioğlu 1987:180).

Yenice çevresinde bu kurutma metotlarından güneşte kurutma tercih edilmiş olup, bu metotda yörede ;

a)Vagon usulü kurutma

b)Sabit iskele şeklinde kurutma

c)Aynalarda kurutma

d)Duvarlara asarak kurutma şeklinde uygulanır.

Şimdi kısaca bu usuller hakkında bilgi verelim.

a)Vagon Usulü kurutmada, üst tarafı duvarla çevrili önü açık olan mandıranın içine ve dışına tren rayları gibi fazla kalın olmayan kalaslarla yollar yapılır. Bu yolların üzerlerine de ihtiyaca göre aynalar (çerçeve) yapılır. Aynalara asılan tütünler yağmur yağacağı veya çok çiğ düşeceği zamanlar mandıranın altına sürülerek tütünlerin ıslanması önlenir. Hatta bazen bu vagonların daha iyi akması için yollar yanık yağ ile yağlanır. Bu usul eskiden çok yaygın iken, şimdi teşkilat kurmanın pahalı olması yüzünden çok az ekici tarafından tercih edilmektedir (Foto 22).

b)Sabit iskele şeklinde kurutma: İskele kurmanın kolay ve ucuz olması yüzünden en çok tercih edilen usullerdendir.

İskele yapmak için güneşe bakan taraftaki kazıklar biraz daha küçük olmak üzere, karşılıklı ve yan yana ağaç kazıklar çakılır. Yan yana çakılan kazıklara salları veya ince kalaslar çakılır. Sonra bu salları veya kalasların üzerlerine 50-60 cm. aralıklarla sırankalar veya kalın çıtalar çakılarak iskele oluşturulur. Sonra da ipe dizilen tütünler bu iskeleye asılarak kurumaya bırakılır (Foto 23).

Bu iskeleler, ekicinin ya evinin bahçesine, bahçesi müsait değilse evinin yakınındaki boş bir araziye veya tütününü tarlasında işleyecekse tütün tarlasının yakınına boş bir araziye kurulur. Rüzgarlara açık olan yerlerde, tozlu, çok otlu yerlere iskele kurulmaz.

Eğer yağmur tehlikesi olursa iskeleye göre daha önceden alınmış naylonlarla tütünlerin üzeri örtülür. Naylonların rüzgardan uçmaması için de üzerine çalı, kalas, sırık v.b. şeyler atılır.

c)Aynalarda kurutma ise; aynı vagon usulünde olduğu gibi aynalar (çerçeve) yapılır. Bu çerçevelerin altına da çatallı bir destek konularak güneşe doğru çevrilir. Yağmur tehlikesi olunca da mandıra gibi bir yere taşınır veya üzeri naylonlarla örtülür. Bu usul; vagonları taşıırken tütünlerin ufalanma riski ve çok yağışlı havalarda naylonları, aynanın üzerinde tutmanın zor olması yüzünden fazla tercih edilmez.

d)Bölgede iplere dizilen tütünler (saçak) altlarına duvarlara asılarak da kurutulabilmektedir. Fakat yağmurun rüzgarla birlikte yağdığı durumlarda tütünleri, yağmurdan korumak zor olduğundan bu usul mecbur olmadıkça kullanılmaz.

Tütünler yukarıda belirtilen kurutma biçimlerinden birisi seçilerek güneşte hava durumuna göre 15-20 gün içinde kurutulur. Bazen iskelenin yetersiz veya havalar kapalı gittiği durumlarda tütünler tam kurumadıysa diziler iskeleden sabahleyin yumuşak iken alınıp paçal iskelesi denilen başka bir iskeleye konulur (Foto 24). Bir hafta da burada kalan tütünler daha sonra kışın demet yapılmak üzere tütün evi (odası) denilen yerlere konulurlar.

Tütünleri kuruturken de dikkat etmemiz gereken bazı hususlar vardır. Bir kere tütün dizilerini çok güneşli havada iskeleye asmamalıyız. Asmak için dizilen tütünleri de fazla bekletmemeliyiz. Sonra yapraklarda yanıklar olur, kalite düşer. Tütünleri kesinlikle fazla çiğden ve yağmurdan korumalıyız. Yoksa sulu benek ve kara göbek , san denilen hastalıklar ortaya çıkabilir.

1.8.4.Tütünün tavllanması, demet yapılması, istiflenmesi ve denklenmesi:

Tütün demet yapılabilmesi için % 18-20 oranında nem ihtiva etmesi gerekir. Bunun için de daha önce tütün evi denilen odalara konulan tütünler demet yapılacağı zaman (Ekim-Kasım aylarına doğru) tavllanması için akşamdan mandıra altına çıkarılır. Bazen çimenlerin veya soğuk betonun üzerine akşamdan bırakılarak sabaha kadar nemlenmesi sağlanır. Bazen de havalar nemli ise tütün, tütün evinde kendiliğinden nemlenir. Nemli olan bu tütünler büyüklüklerine ve kalitesine göre tek tek ayrılarak demet yapılır (Foto 25). Yapılan bu demetler de biraz birikince, yine boşalan tütün odasına, altına 20-30 cm.lik tahta ızgaralar yapılarak istiflenir. Böylece tütünlerin denk yapıncaya kadarki sürede tavını bırakması önlenmiş olur.

Denk yapmak için istiflenen tütünler (genellikle Şubat-Mart aylarında) Tekel İdaresinin açılmasına yakın boy boy ve kalite kalite ayrılarak denkleme yapılır (Foto 26-27).

Yapılan denkler tekrar tütün odasına çullu tarafı yere gelecek şekilde, aralarında belli bir mesafe bırakılarak sıralanır (Foto 28). Sonra da bu denkler Tekel'in eksperleri veya özel tütün şirketlerinin eksperleri tarafından kalite kontrolü yapılır. Denklerdeki demetlerin

ipleri Tekel İdaresine veya tüccara gideceği zaman (Nisan-Mayıs aylarında) kesilir (Foto 29). Daha sonra da traktörler veya arabalarla Hamdibey ve Yenice'deki Tekel İdaresi veya tüccara götürülüp teslim edilir (Foto 30).

Tütünlerimizi denkleme safhasına kadar saklayacağımız odanın; üstünün ve yanlarının muhafazalı, nispeten karanlık, rutubetsiz ve kötü kokular bulunmayacak özelliklerde olmasına dikkat edilmelidir.

Denk yaparken de küflü, yırtık, ezik demetleri denklere koymamalıyız. Ayrıca denklere hastalık ve haşereyle bulaşık hurda çul değil de, temiz ve yeni çul kullanmalıyız. Hazırlanan denkler kesinlikle toprak üzerine bırakılmamalı, kapalı ve temiz yerlerde bulundurulmalı, sık sık alt üst edilmelidir. Yine özellikle tütünlerin Nisan, Mayıs ve Haziran aylarına kaldıklarında denkler kızışma (Fermantasyon) geçirirler. Bu durumda tütünler kendini salıp ısınmaya başlar ve iyi bakılmazlarsa küflenip çürürler. Bunu önlemek için de denklere sık sık yoklamalı, denklere ve sıraların arası açılmalı (taraklama), denklere ipleri gevşetilmeli, soğuyanları sıkılmalıdır.

1.9.Yenice Tütünlerinde Görülen Başlıca Hastalık ve Zararlıları ile Yapılacak Mücadele Yolları, Kullanılan Başlıca İlaçlar.

1.9.1.Başlıca Hastalıklar

a)Çökerten Hastalığı

Fidelikte çıkış öncesi ve sonrası olmak üzere iki şekilde görülür. Birincisi fidelikte dairesel boşluklar görülür. Çıkış sonrası, dönemde ise fidelerin yine dairesel bir biçimde pörsüyerek yatmaları ile tanınır. Çökerten hastalığına *Rhizoc tonia sclani* parazitinin bazı *Alternaria* ve *Fusarium* türleri neden olur (Sekin 1983:84). Rutubetli ve havası bırakılmış fideler hastalığın çıkışını kolaylaştırır. Ekimden önce fidelğin dezenfekte edilmiş fazla tohum atılmaması toprağın süzek olması önleyici tedbirlerden olup, bu tedbirler alınıp da yine önlenemiyorsa çökerten hastalığını önlemek için;

Monceren Combi WS 70, Po Marsol Forte Wp 80, Monceren Combi WS 70 gibi ilaçlar kullanılabilir (Tütün Hastalıkları ile Mücadele.)

b)Mavi Küf (Tütün Mildiyözü)

Fidelikte ve tarlada önemli zararlara yol açan bir hastalıktır. Fidelikte önce sararma ve yaprak uçlarında kıvrılma görülür. Daha sonra renk pembeleşir ve yaprak alt yüzünde grimsi mavi küf tabakası oluşur. Tarlada ise alt yapraklardan başlayarak önce sarı, sıcak havalarda kahverengi lekeler oluşur. Lekeli alanlar pembeleşir ve büyüme durur (Foto 31).

Mavi küfün etmeni *peronospora tabacina* mantarındır. Hastalık yağışlı ve nemli havalarda yayılır ilaçlanmanın çok sık (fidelikte 2-3

tarlada 6-7 günde bir) yapılması gerektiğinden, ilaçla mücadele çok masraflıdır.

Hastalığa karşı zinepli ve menepli ilaçlar kullanılabilir. Bunların başlıcaları;

Antracol WP 70, Polyram DF, Zinep 70, Aomarsıforte, Dithare Emzz gibi ilaçlardır (Tarım İlaçları Rehberi-Bayer).

c)Külleme:

Tarla safhasında yapraklarda beyaz benekler halinde lekeler görülür. Sonra yaprak yüzeyinde kül serpilmiş gibi bir görünüm olur. Hastalık özellikle taban arazidekine gölgelik yerlerdeki tütünlerde çok görülmektedir.

Başlıca kullanılan ilaçlar;

Morestan WP 25, Morestan S C 500, Calixin'dir.

d)Tütün Mozaik Virüsü:

Enfeksiyondan hemen sonra damarlarda renk açılır. Daha sonra uç yapraklarda koyu ve açık yeşilli kısımlardan oluşmuş bir mozaik görülür. Koyu yeşil kısımlar büyürken, yaprak yüzünde çok tipik kabarıklıklar meydana gelir.

Tütün mozaik virüsü ile mücadele etmek için, hasta bitkilerin görüldüğü anda tarladan atılması, ekim nöbetine önem verilmesi gibi önlemler alınmalıdır.

e)Vahşi Ateş

Etmeni *Pseudomonas syringae* olan bir bakteridir. Hastalığın ilk aşamasında fidelikte sararmalar şeklinde görüldüğünden çökerten

hastalığı ile karıştırılır. Daha sonra yapraklarda 2-3 cm'ye varan büyüklükte sarımsı lekeler oluşur. Bu lekelerin ortası kahverengi renge dönüşür.

Bakterinin sıcaklık optimumu 22-27 °C'dir. Yağışlı ve rüzgarlı havalar hastalığı arttırır ve yayar.

Fideliğin ve tohumların dezenfekte edilmesi, tarladan hastalıklı bitkilerin hemen sökülüp atılması gerekir.

İlaçla mücadele için de Cupravit Ob21 adlı ilaç kullanılabilir.

1.9.2.Başlıca Zararlılar

a)Bozkurt, Danaburnu:

Bozkurt yeni dikilen fideleri geceleyin saplarından keser. Danaburnu da fideliklerde veya tarlada sapları keserek çok zarar verir.

Bu zararlılarla mücadele etmek için, münavebe uygulamak ve toprağı sonbaharda derin sürmek gerekir.

İlaçla mücadelede ise, haşere öldürücü ilaçlar kullanılabilir. Bunların başlıcaları; Dipterex Sp 80, Bayer Endossulfan Wp 35 gibi ilaçlardır.

b)Yaprak Biti:

Küçük yeşil-sarıdır. Tütün yapraklarını emerken koyu esmer yapışkan bir sıvı çıkartır. Bu da kaliteyi bozar.

Mücadele için; Tamaron SL 600, Folimat SL 50 gibi ilaçlar kullanılabilir.

c)Yeşil Kurt:

Özellikle tütünler yapraklanınca, tütün yapraklarını yiyerek, delikler açar ki bu da tütün kalitesine zarar verir.

Mücadele için, Tamaron SL 600 ilacı kullanılabilir.

d)Tütün Tripsi (Akdamar)

Çok küçük bir zararlıdır. Yaprak damarları boyunca beyaz saydam lekeler bırakarak kaliteyi düşürür.

Bu haşare fideliklere dadandı mı büyük zarar yapar. Bunun için herşeyden önce fideliklerin sebze ve meyve bahçelerinden, otluk, çalılık, gübrelikler sulak yerlerden, tütün kurutma ve işleme avlularından uzak, rüzgarsız, bol güneşli yerlerde ve düzenli kurulması gerekir. Bütün bunlar yapılmazsa fideler bozuk, az ve zayıf yetişir. Tarlaya dikilen bu fidelerde randımanlı büyüyemez ve güçsüzleşir. İşte bu durum tütünlerin diğer hastalık ve zararlılara yakalanmasına neden olduğu gibi akdamar içinde bulunmaz bir ortamdır.

Akdamar hastalığı için de şu ilaçlar zirai mücadele yapılabilir; Tamaron SL 600, Folimat SL 50 (Foto 32).

1.10. Tütünlerin Tekel'e Teslimi ve Tekelde Yapılan İşlemler

Yenice ve çevresinde ekilen tütünler hasat edilip denklendikten sonra, Bandırma Yaprak Tütün İşletme Merkez Müdürlüğüne bağlı olan, Yenice Merkezdeki; Yenice Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü ile Hamdibey Beldesindeki Hamdibey Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğüne ve Sarper, Rodop ve Benhur Atalay gibi Tütün şirketlerine satılmaktadır.

Tekel işletmelerinde yapılan işlere değinmeden önce bu iki işletme hakkında kısaca bilgi verelim.

a)Yenice Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü: İşletme, Bandırma Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü bünyesinde 01.01.1988 tarihinde faaliyetlerine başlamıştır (Foto 32). İşletme, Yenice Merkezde iki ayrı yerleşim yerinde faaliyet göstermektedir. 4000 m² kapalı alanlı işlenmemiş 40 bin işlenmiş 48 bin denk kapasiteli dört adet yaprak tütün depoları ile 450 m² kullanma alanlı sosyal tesisleri bulunmakta olan Müdürlük, 1 İşletme Müdürü, 1 Ambar Memuru, 1 Veznedar, 7 güvenlik görevlisi, 7 bakım işçisi bulunmaktadır (Foto 34).

İşletme Müdürlüğüne Merkez de dahil olmak üzere 30 köy (yıllara göre bu sayı azalıp çoğalmaktadır) tütün teslim etmektedir. Bu köyler şunlardır. Aşağı Karaaşık, Aşağı İnova, Ballıçeşme, Başkoz, Bekten, Çakır, Çakıroba, Çal, Çamoba, Çınarcık, Davutköy, Gümüşler, Gündoğdu, Karlı, Karaköy, Karakoca, Kalburcu, Karasuçam, Namazgah, Nevruz, Sameteli, Sazak, Seyhan, Sofular, Soğucak, Torhasan, Umurlar, Yukarı İnova, Yukarı Karaaşık'tır.

b)Hamdibey Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü İşletme ilk kez 1897 yılında Fransızlar yönetiminde faaliyete geçmiştir. 5350 m² alana sahip 5 adet depodan oluşmaktadır. Bu depoların 53.500 işlenmemiş 64.200 işlenmiş denk kapasiteleri vardır. İşletmenin 250 m² 'de sosyal tesisleri vardır.

İşletmede 1 müdür, 1 memur, 15 işçi görev yapmaktadır.

İşletme müdürlüğüne 40 civarında köy tütün teslim etmektedir. Bu köyler şunlardır:

Hamdibey, Karabey, Kurtlar, Reşadiye, Kalkım, Akçakoyun, Yarış, Üçkabağaç, Çiftlik, Akköy, Hıdırlar, Kalabakbaşı, Ahiler, Çınar, Karaaydın, Yukarıçavuş, Cambaz, Kargacı, Pazarköy, Karaköy, Haydaroba, Bağlı, Örencik, Aşağıçavuş, Kayatepe, Bayatlar, Kovancı, Çırpılar, Boynanlar, Öğmen, Kırıklar, Oğlanalan, Yağdıran, Yeniköy, Hacılar, Çukuroba, Kıracoba'dır.

Söz konusu işletmelerde ekiciden alınan tütünlerin bakımı itina ile yapılmakta ve bu bakım tütünlerin fermantasyon bitimine kadar devam etmektedir.

Birçok kez ekici tütününü Tekel'e tam küflenmek üzere getirir. İstiflenen denklelerin ilk önce küflü olup olmadığına bakılır. Küf varsa, taraklama yapılır. Denk ipleri gevşetilip denkleler havalandırılır. Çok küflüyse de denk dağıtılır. Fermantasyonun en yoğun olduğu yaz aylarında ise denkleler açılır. Böylece denkteki ısınma azaltılır ve denk küflenmemiş olur.

Denklelerin duruma göre alaborası (denklelerin alt üst edilmesi) yapılır. Özellikle üçerli plakasında alabora edilir. Haşereye karşı denkleler 15 günde, bazen haftada bir ilaçlanır.

Ayrıca bu işletmeler; tütün bildirim formlarını (koçan) gönderme, sonra bunları geri toplama, ekiciye tütün çulu dağıtma, tütün nakliyesi gönderme, üreticinin tütünlerini eksperleri vasıtasıyla yerinde kontrol edip fiyatlandırma gibi işleri de yapmaktadır.

Yenice ve Hamdibey işletme depolarında bakımı yapılan tütünler, Bandırma Tekel İşletme Müdürlüğü'ne gönderilip burada işlenir. Bazen de bakımı tamamlanan tütünler Tekel Genel Müdürlüğü'nün belirleyeceği değişik yerlere sevk edilir.

Tütünlerin Tekel depolarında küflenip zarar görmemeleri için ekiciye düşen görevler de vardır. Bir kere ekiciler tütünler ağır tavda iken demet ve denk yapmamalı, denklein iplerini fazla sıkmamalı ve küf göründüyse taraklama yapmalıdırlar.

V.BÖLÜM

TÜTÜN EKİM ALANLARININ DAĞILIŞI, ÜRETİMİ VE VERİMİ

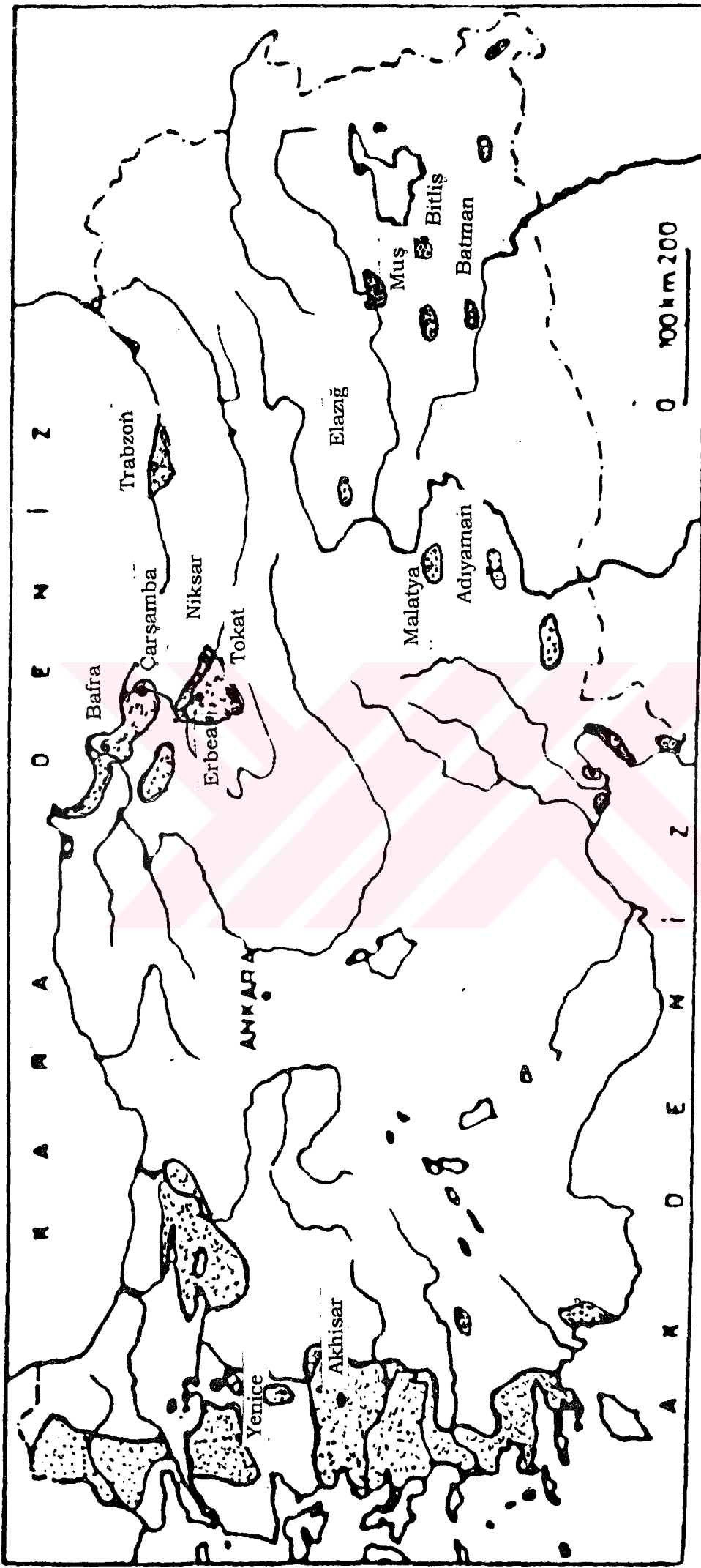
1.Türkiye'de tütün alanlarının coğrafi dağılışı:

Tütün ülkemizde kırsal kesimin önemli gelir kaynaklarından biri olup, tütün ekim alanları denize yakın alanlardan başlayıp, Doğu Anadolu'da 1.500 metreye kadar çıkmaktadır (Atalay 1994: 353). Ülkemizde güneye bakan yamaçlarda ve kuru şartlarda kaliteli olarak yetiştirilmektedir.

Karadeniz Bölgesi'nde Bafra ve Çarşamba ovalarında Erbaa-Niksar, Taşova çevresinde ve Tokat dağlarında önemli miktarda yetiştirilir. Marmara Bölgesi'nde ise Trakya'nın bazı kısımlarında, bilhassa güney Marmara bölümündeki ovalarda, Ege Bölgesi'nde de Akhisar ve Bakırçay ovalarında kaliteli tütünler yetiştirilir (Şekil 12).

Akdeniz Bölgesi'nde sulanmayan kırsal alanlarda da tütün tarımı yapılır. Doğu Anadolu'da da Muş, Bitlis, Malatya ve Elazığ illerinde tütün yetiştirilir.

Şekil 12: Türkiye'de Tütünün Ekim Alanlarının Dağılışı

2.Yenice'de Tütün Ekim Alanlarının Coğrafi Dağılışı:

Araştırma sahasındaki tütün ekim alanlarında yıllara göre artış ve azalmalar olmuştur. Bu artış ve azalmaların bazı nedenleri vardır. Örneğin, 1997 yılındaki (2642 ha) artış nedeni devletin tütündeki kotayı kaldırmasındandır (Tablo 17). 1980 yılındaki ekim alanlarının (1925 ha) azalmasının sebebi de, 1979 yılından itibaren yöre tütünlerinde halkalı virüs (boynu buruk) hastalığının görülmesi ve bunun sonucu tütün ekicilerinin, tütün ekimini bırakıp pancar, fasulye, domates ve biber gibi ürünlere yönelmesi, özellikle İstanbul'a avize taşı imalatı için göç etmeleri gösterilebilir.

1990 yılındaki ekim alanlarının azalmasının (1550 ha) sebebi, 1986 yılından itibaren devletin "iyi tütüne iyi fiyat" politikası gereği tütün ekim alanlarını sınırlandırması, 1995 yılındaki azalmanın sebebi ise tütüne kota getirilmesindendir.

Araştırma sahası daha önce de belirttiğimiz gibi, Büyük Agonya ve Küçük Agonya ovaları diye ikiye ayrılmaktadır. Bu iki tarım alanını Kazdağı'nın bir kolu olan Sakar Dağı ikiye ayırır.

Büyük Agonya tarım alanı ilçe merkezinin güneyinde geniş bir alandır. Güneybatı yönünde dar bir şerit halinde uzanan bu ovanın uzunluğu 25-30 km.'dir. Kolüvyal topraklarla kaplı olan bu alanda Yenice'nin en kaliteli tütünleri yetiştirilir (Şekil 13).

Tablo 18: Yenice ve çevresinde tütün üretim alanı ve miktarının dağılışı (1925-1997)

Yıllar	Teslim Merkezi	Köy Sayısı	Ekilen (ha) alan	Toplam Ekilen (ha) alan	Üretim Miktarı (kg)	Toplam Üretim (kg)
1925	Yenice Hamdibey	37	257	257	237359	237.359
1930	Yenice Hamdibey	16 26	69 226	295	57746 148020	205.766
1935	Yenice Hamdibey	9 36	75 210	285	64093 176116	240.209
1940	Yenice Hamdibey	13 28	102 327	429	119576 365930	485.506
1945	Yenice Hamdibey	17 28	117 297	414	122350 299290	421.640
1950	Yenice Hamdibey	23 34	177 412	589	142793 406887	549.680
1955	Yenice Hamdibey	28 40	361 765	1126	548966 1015634	1.564600
1960	Yenice Hamdibey	49 40	464 956	1420	551484 1204736	1.756220
1965	Yenice Hamdibey	35 39	327 848	1175	360767 963524	1.324291
1970	Yenice Hamdibey	41 41	442 1234	1676	440967 1290593	1.731560
1975	Yenice Hamdibey	29 38	794 1955	2749	834213 1799350	2.633563
1980	Yenice Hamdibey	28 37	750 1175	1925	815200 1175938	1.991138
1985	Yenice Hamdibey	30 37	373 1229	1602	336216 1045464	1.381680

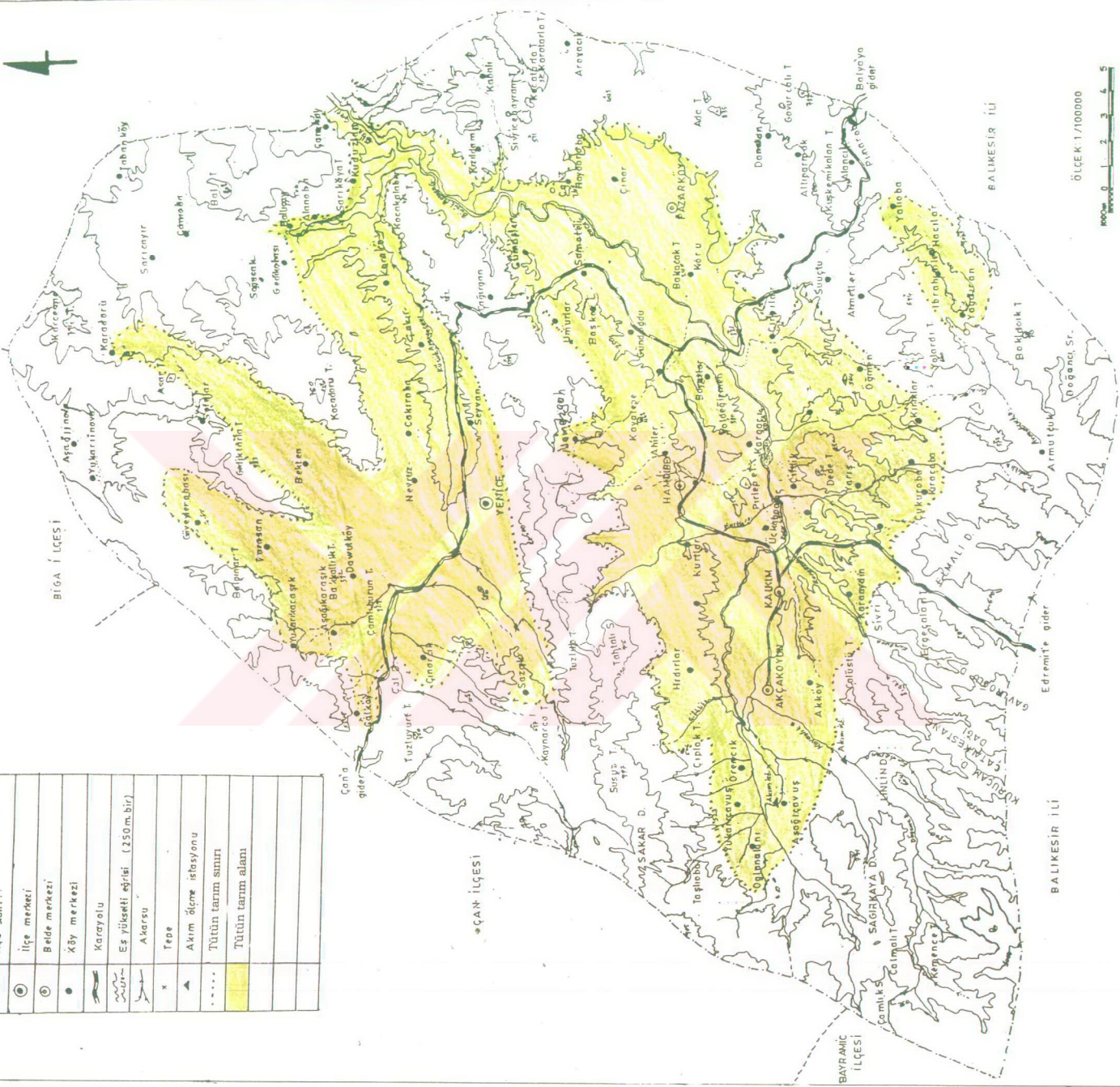
	Yenice	26	371	1550	263710	1.051097
1990	Hamdibey	37	1179		787387	
	Yenice	23	271	1648	226060	1.375845
1995	Hamdibey	37	1377		1149785	
	Yenice	23	322	2142	278460	1.943604
1996	Hamdibey	38	1820		1665144	
	Yenice	23	474	2642	544655	2.739150
1997	Hamdibey	37	2168		2194495	

Kaynak: Yenice ve Hamdibey Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü Verileri.

Şekil 13: Yenice'de Tütün Tarım Alanlarının Dağılım Haritası

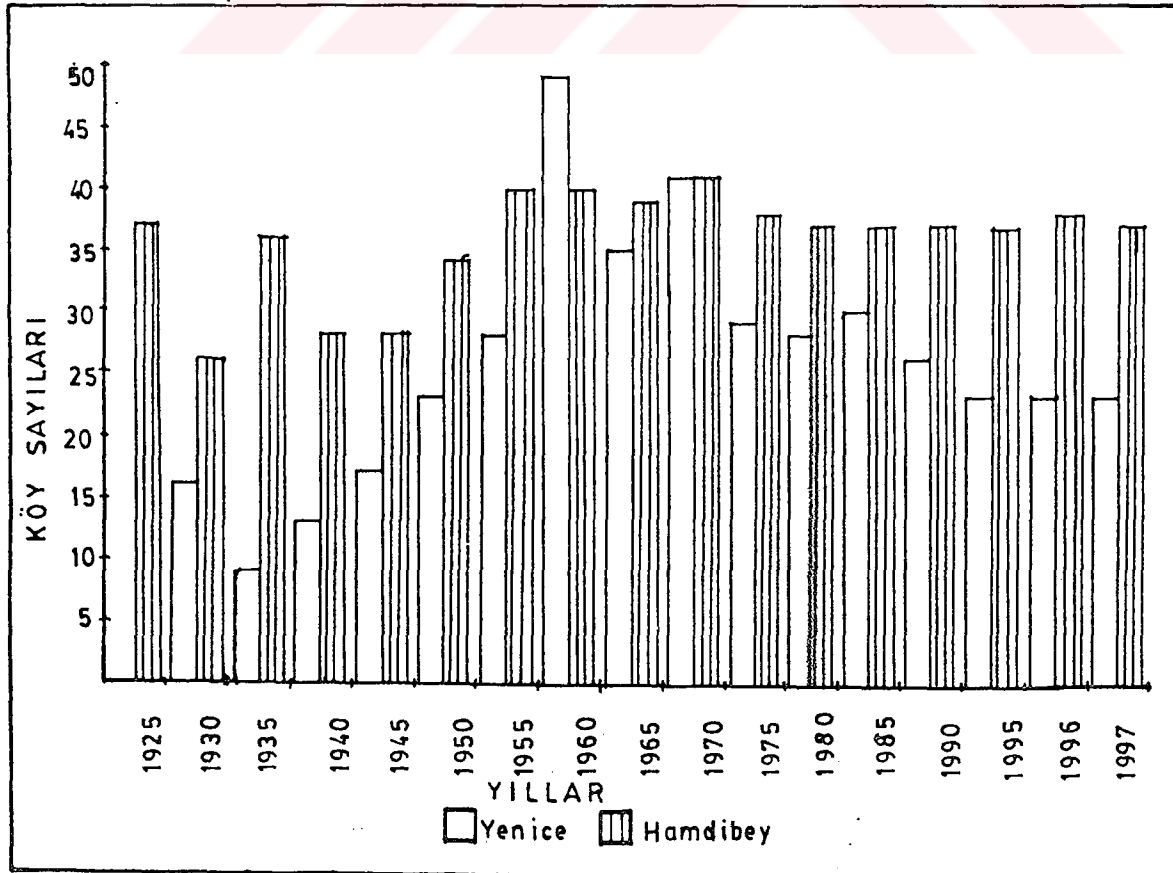
İŞARETLER	
— — — — —	İlçe sınırları
●	İlçe merkezi
○	Belde merkezi
•	Köy merkezi
—	Karayolu
— — — — —	Es yüksekliği eğrisi (250 m. bir)
—	Akarsu
×	Tepe
▲	Akım ölçme istasyonu
— · — · —	Tütün tarım sınırı
■	Tütün tarım alanı

İnceleme sahası, Yenice (Küçük Agonya) ve Büyük Agonya tarım alanı olmak üzere ikiye ayrıldığından Yenice merkezde ve Hamdibey Beldesinde olmak üzere, yörede iki ayrı tütün alım ve yaprak tütün işletme merkezi bulunmaktadır.

Tütün üretim alanlarının sistemli bir şekilde kayıtlara geçirilmeye başlandığı 1925 yılından (Yenice'de 1928) günümüze kadar geçen süre içerisinde, üretim yapılan köy sayılarında da yıllar itibarıyla değişimler olmuştur (Şekil 14). Özellikle Yenice tarım alanında bu istikrarsızlık kendini belli etmektedir. 1960 yılında 49 köy tütün ekimi yaparken, 1995-1996-1997 yıllarında köy sayısı 23 olmuştur. Bu azalmanın baş sebebi birçok köyün tütün yerine başka tarım ürünlerine ve hayvancılığa yönelmesidir.

Şekil 14:Yörede Tütün Üretimi Yapılan Köy Sayılarının Yıllara Göre Dağılım Grafiği

Buna karşılık Büyük Agonya tarım alanındaki tütün ekimi yapılan köy sayısında pek değişiklik görülmemektedir (40 civarında). Bunun da sebebi, bu bölümde çiftçilerin bazı yıllar tütün yerine başka ürünleri denemelerine rağmen, tütün ekimi için ayrılan alanlar kadar gelir elde edememeleri ve çiftçilerin az da olsa her yıl tütün ekimi yapmalarıdır. Ayrıca tütün alımının garanti olması da bunda etkili olmuştur. Yine bu bölümde alanda değişik yıllarda pancar ekimi yapılmış fakat yöreye yakın şeker fabrikasının olmaması (en yakın şeker fabrikası Susurluk'ta bulunmakta), çiftçilerin pancar ekiminde acemi olmaları ve gerekli verimin alınamaması sonucu pancar ekiminden vazgeçilmiştir. Yine bu bölüme zaman zaman biber ve domates ekimi denenmiştir. Hatta bu yüzden bu bölüme üç tane salça fabrikası kurulmuştur. Fakat bu fabrikalar iyi işletilemediği için, üreticiden aldıkları biber ve domatesin parasını verememişler, iflas etmişlerdir. Halk da domates ve biber dikiminden vazgeçmiş, satımı garanti olan tütünden vazgeçmemiştir.

Köylerin birinci geçim kaynağı hâla daha tütündür. Tütünün yanında bazı köylerde ikinci geçim kaynağı hayvancılıktır. Bu köylerin başında; Akköy, Gümüşler, Örencik, Kıracıba, Yukarı İnova gelir. Bazı köylerin ikinci geçim kaynağı ise ormancılıktır. Bu köylere de örnek olarak; Oğlanalan, Karaaydın ve Kalabakbaşı'nı gösterebiliriz. Yine bazı köylerinde ikinci geçim kaynağı fasulye ve pırasadır. Bu köylere de örnek olarak Aşağıçavuş ve Yukarıçavuş'u gösterebiliriz. Reşadiye, Hıdırlar, Akçakoyun, Samateli gibi köylerde de tütünden başka ikinci geçim kaynağı biberdir.

3.Yenice'de Tütün Üretimi, Verimi Ve Köylere Göre Dağılışı:

Araştırma sahasında tütün üretim miktarı ve dağılışı da yıllar itibarıyla önemli iniş ve çıkışlar olmuştur (Şekil 15). Bunda en önemli etkenler arasında bazı yıllar tütün ekim alanlarının azalması gösterilebileceği gibi, bazı yıllar da tütüne verilen teşviklerin veya konulan kota ve tütünde görülen değişik hastalıklar ile iklimin çok kurak gitmesinin etkili olması gösterilebilir.

İnceleme sahasında 1997 yılında 2.923 hektar alandan 2.738.880 kg. tütün elde edilmiştir. Büyük Agonya bölümünün üretim içersinde çok önemli bir payı olup, aynı yılda Yenice'de 23 köyde 755 hektar alandan 544.655 kg. tütün elde edilirken, Büyük Agonya'da (Hamdibey Tütün İşletme Müdürlüğü'nün bulunduğu alan) 37 köyde, 2.168 hektar alandan, 2.194.225 kg. üretim gerçekleşmiştir (Şekil 16).

Tütün üretimindeki verime de kısaca değinecek olursak, devletin kaliteli tütünü teşvik edip, iyi para vermesi, hastalıklarla mücadelenin zamanla başarılı olması, yeni tarım aletlerinin kullanılmaya başlanması ve çiftçinin bilinçlenmesi gibi nedenlerle verimde önemli artışlar olmuştur. Nitekim yörede 1960 yılında 1 hektardan 1260 kg. ürün alınabilirken, aynı yıl Trabzon ve Akçaabat'ta hektardan 455 kg. ürün alınmıştır (Kılıçaslan 1994:370).

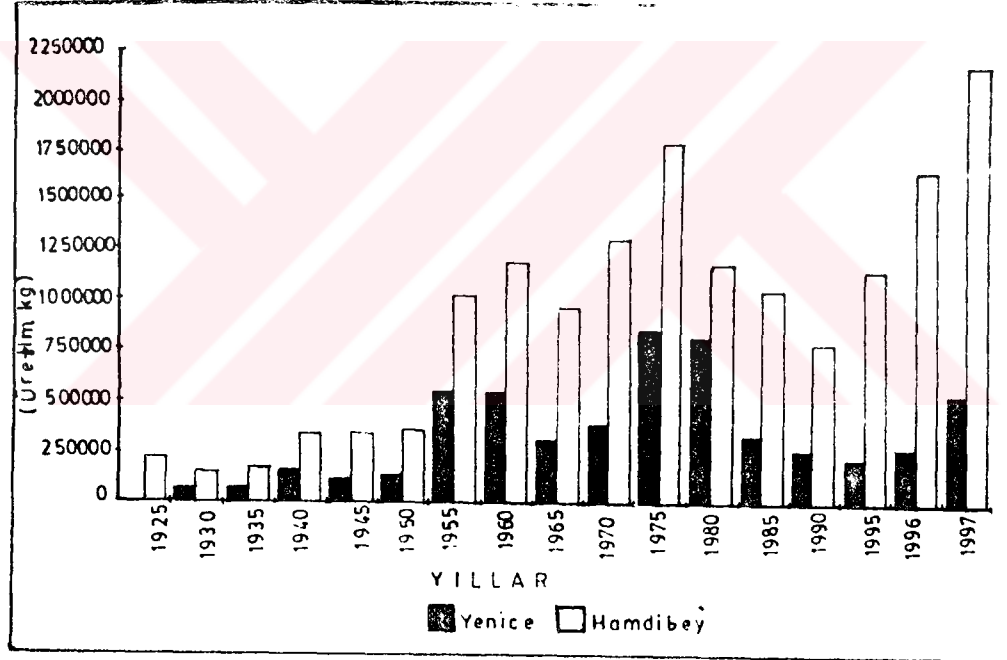
Yine yörede 1985 yılında hektardan 857 kg. ürün alınmış, aynı yılda 960 kg. olan Türkiye ortalamasına yaklaşılmıştır (Tütün Enformasyon Bülteni,1989: S.5, s.19).

1997 yılında ise bu oran 1012 kg.a çıkmıştır. Aynı yıl Türkiye ortalaması da 1038'kg'dır. (Tütün Enformasyon Bülteni, 1998 S.92.s.20)

Araştırma sahasında 1997 yılında toplam 5151 ailenin tütün ekimi yaptığı görülmektedir. Her ailenin ortalama 5 kişi olduğu düşünüldüğünde araştırma sahasında 25.755 kişinin tütün tarımıyla uğraştığı ortaya çıkarılabilir. Bu nüfusun da Yenice nüfusunun % 65'ini teşkil ettiği görülür.

Şekil 16:Yenice'de Tütün Üretiminin Yıllara Göre Dağılışı Grafiği

Aynı işlemi Yenice İlçesi merkezi dışında yani köylerde yaşayan nüfusla yapacak olursak, 1997 nüfus sayımına göre köylerde yaşayan nüfus miktarı 33.894'dür. 1997 ekim yılında köylerdeki tütün eken aile sayısı 5052'dir. Bunu 5 ile çarparsak 25.260 olduğunu ve köylerde yaşayan nüfusun birinci derecede tütün tarımıyla uğraştığını söyleyebiliriz.

Çanakkale ilinde genelde 70 köyde ekim yapılmakta, bunun 67'si inceleme sahasında bulunmaktadır (Geriye kalan 3 köy Biga'nın köyleridir).

Marmara Bölgesi tütünlerine dahil olan Yenice tütünleri 1997 üretim yılına göre, Marmara Bölgesi'nin tütün üretimi olan 11.870.534 kilonun 2.739.150 kilosunu üretmiş olup bu da bize Yenice'nin Marmara Bölgesi tütünleri içinde % 23'lük gibi önemli bir paya sahip olduğunu göstermektedir.

Araştırma sahasında 1985 yılında üretilen toplam tütün miktarı 1.381.680 kilo olup, aynı yılda Türkiye tütün üretimi 158.480.114 kilodur (Türkiye ve Dünya Tütün Üretimi, 1986: 1).

Buna göre Yenice Türkiye tütün üretiminin %87'sini karşılarken 1997'de bölgede tütün üretimi 2.738.880 kiloya çıkmıştır. Aynı yıl Türkiye üretimi 302.470.685 kilo olmuştur. (Türkiye Enformasyon Bülteni, 1998: s.92, s.20) Türkiye tütün üretiminde 1997 yılında bölgenin payı ise artarak %90 olmuştur. Araştırma sahasında 1997 yılında 60 köyde tütün ekimi yapılmıştır (Tablo 19).

Bu köyler içinde en fazla tütün ekimi yapan yerleşme 326 kişi ile Kalkım Beldesi, en az ise 1 ekici ile Yukarınova ve 2 ekici ile Kıracıbadır. Kalkım'da ekici sayısının çok olmasının sebebi düz bir ovada kurulması, yakınından Kocaçay'ın geçmesi ve Yenice merkezden sonra en fazla nüfusa (1997 nüfus sayımına göre 2053 kişi) sahip olmasındandır. Yukarınova ve Kıracıba'da ekici sayısının az olmasının sebebi ise bu köylerin dağlık olması, köylülerin hayvancılıkla uğraşması ve nüfusun az olmasındandır (1997 nüfus sayımına göre Kıracıba'da 13 kişi yaşamaktadır).

TABLO 19: Üretim Yılında Yenice’de Tütün Üretiminin Köylere Göre Dağılışı

Tütün Alım Merkezleri	Köy Adedi	Yeri	Ekici Adedi	Ekilen Saha (m ²)	Üretim Miktarı (kg)	1 Dönüme Düşen (kg)
YENİCE	1	Merkez	99	335500	36900	110
	2	A.Karaaşık	46	182500	22625	123
	3	Ballıçay	13	41000	3500	85
	4	A.Başkoz	34	146250	12700	86
	5	Bekten	72	274000	38375	140
	6	Çakır	101	270500	34400	127
	7	Çakıroba	29	109000	9275	85
	8	Çal	7	33000	2440	73
	9	Çınarcık	11	36500	3675	100
	10	Davutköy	60	193000	26400	136
	11	Gümüşler	39	121500	9450	77
	12	Gündoğdu	112	644000	72850	113
	13	Karadoru	28	58500	3615	61
	14	Karaköy	167	526000	72350	137
	15	Namazgah	26	104000	10125	97
	16	Nevruz	35	116500	14800	127
	17	Sameteli	42	165000	9775	59
	18	Sazak	105	599000	73650	122
	19	Seyvan	97	405000	47450	117
	20	Sofular	10	17500	1600	91
	21	Torhasan	66	154000	21875	104
	22	Umurlar	53	210000	16755	79
	23	Y.İnova	1	1500	50	33
		Toplam	1.253	4743750	544655	
HAMDİBEY	1	Hamdibey	221	1352500	173650	128
	2	Karabey	233	1485500	154200	103
	3	Kurtlar	148	1081500	115550	106
	4	Reşadiye	291	2381000	223025	93
	5	Kalkım	326	1861000	221050	118
	6	Akçakoyun	290	1302500	168400	129
	7	Yarış	118	851000	70650	83
	8	Üçkabak	79	445000	49650	111
	9	Çiftlik	85	496500	5550	111
	10	Akköy	97	499000	41670	83
	11	Hıdırlar	110	816500	62250	76
	12	Kalabakbaşı	71	400000	30800	77
	13	Ahiler	56	340500	34750	102
	14	Çınar		174000	14470	83

	15	Karaydın	48	860500	76750	89
	16	Y.Çavuş	107	236500	23225	98
	17	Cambaz	43	313000	33900	108
	18	Kargacı	58	286000	22675	79
	19	Pazarköy	189	712000	88860	116
	20	Karaköy	155	666500	75000	112
	21	Haydaroba	95	349500	30700	87
	22	Bağlı	106	667000	74825	112
	23	Örencik	107	584000	56520	96
	24	A.Çavuş	49	185500	12800	69
	25	Kayatepe	226	1163000	108850	93
	26	Bayatlar	70	277000	29900	88
	27	Kovancı	65	193500	29150	105
	28	Çırpılar	51	154500	15100	78
	29	Boynanlar	52	178500	13565	82
	30	Öğmer	48	304000	132700	71
	31	Kırıklar	60	52500	24360	88
	32	Oğlanalan	13	7300	3600	68
	33	Yağdıran	32	113500	6565	89
	34	Yeniköy	31	115000	9250	81
	35	Hacılar	44	353000	7685	66
	36	Çukuroba	72	9000	28400	80
	37	Kıraçoba	2	21682500	450	50
		Toplam	3898	26426250	2194495	
	60	Genel Toplam	5151	26426250	2739150	103

Kaynak: Yenice ve Hamdibey Yaprak Tütün İşletme Müdürlükleri Verileri

En fazla ekimi yapılan saha ise Reşadiye köyünde olup (2.381.000m²), bunu (1.861.000m²) Kalkım izlemektedir. Reşadiye'de tütün ekim alanlarının fazla olmasının sebebi bu köyün bakı şartları ve toprak şartları bakımından tütün tarımına uygun olmasındandır. Çünkü bu köy güneye bakan bir yamaçta kurulmuştur. En az tütün ekim sahası ise Yukarınova (1500m²) ve Kıraçoba (9000m²) olup, bunun sebebi de yukarıda belirttiğimiz gibi bu köylerin tütünden daha çok başka tarım ürünleri yetiştirmeleri ve hayvancılıkla uğraşmaları gösterilebilir. Bir de özellikle Kıraçoba dağ köyü olduğu için iklim diğer köylere göre burada tütün yetiştirmeye müsait değildir.

En fazla üretim (223.025 kg.) Reşadiye köyü ile Kalkım Beldesi'nde (221.050kg), en az üretim ise Yukarı İnova (50 kg) ve Kıracıoba'dadır (450 kg).

Verim durumuna da değinecek olursak, dönüm başına en fazla verimi Bekten (140 kg) ile Akçakoyun (129 kg) köyleri elde eder. Buralarda verimin çok olması tütünlerin sulanmasından kaynaklanmaktadır. Verim çoktur fakat kalite düşüktür. En az verim ise yine Yeniinova (33 kg) ile Kıracıoba'dadır (50 kg). Bu köylerde verimin düşük olmasının sebeplerini daha önce yukarıda bahsettiğimiz sebeplere dayandırmakla birlikte, bu köylerin tütün yetiştirmeye fazla önem vermemelerini de gösterebiliriz. 1997 yılında Türkiye ortalaması dönüm başına verim 103 kg. olup, Yenice'de de bu oran 103'tür. Buradan da anlaşılacağı gibi verim olarak Yenice tütünleri iyi durumdadır.

Araştırma sahasında en kaliteli birinci sınıf tütünler Hamdibey, Karabey, Hıdırlar, Kurtlar, Akköy gibi köylerde, ikinci sınıf tütünlerde Kayatepe, Öğmen, Bağlı, Çırpılar, Aşağıçavuş, Üçkabağaç, Karaaydın, Örencik, Çınar gibi köylerde, üçüncü sınıf tütünler ise Çiftlik, Kargacı, Yarış, Canbaz, Kıracıoba, Haydaroba, Yukarıçavuş, Çukuroba, Kırıklar, Kovancı, Oğlanalan, Akçakoyun, Yukarinova'da yetiştirilir.

Kaliteli tütünlerin yetiştirildiği yukarıda belirtilen köylerde kaliteli tütün yetiştirilmesinin sebebi buralarda çeşni (susuz) tarımın yapılması, yani tütünün sulanmamasıdır. Kalitesi düşük olan köylerde ise kaliteyi düşüren baş etken tütünün bol miktarda sulanmasıdır.

VI. BÖLÜM

TÜTÜNÜN ÜLKEMİZE VE YENİCE'YE EKONOMİK KATKILARI

1. Tütünün Ülkemiz Ekonomisine Katkısı

Tütün, Türkiye'nin önde gelen gelir kaynaklarından birisidir. 1998 yılında Tekel kayıtlarına göre Türkiye genelinde 5.117 köyde, 609.318 kişi tarafından tütün ekimi yapılmıştır. Bu sayı Tekel'den koçan alan aile adedini belirtmekte olup, her aileyi beş kişi düşünürsek 3 milyondan fazla kişinin tütün tarımıyla geçimini sağladığını söyleyebiliriz.

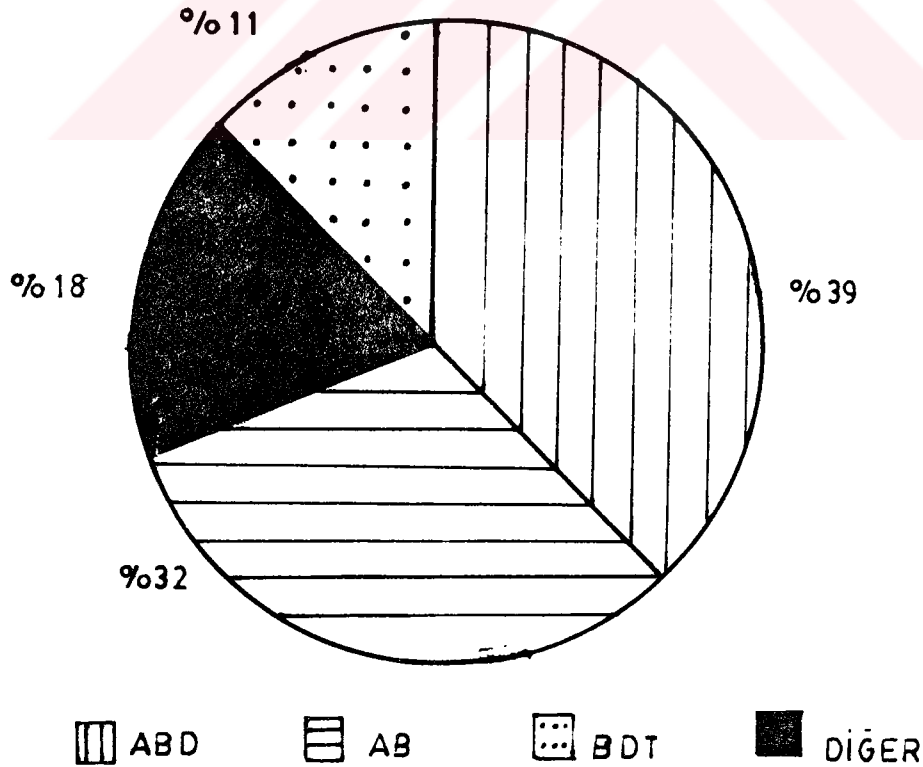
Türkiye, dünya tütün üretiminde; Çin, ABD ve Hindistan'dan sonra dördüncü sırayı almaktadır (Aydın 1998: 132). İhraç ettiğimiz tarım ürünleri arasında da 1997 rakamlarına göre tütün % 21,5'lik gibi önemli bir paya sahiptir. Tütünün aynı yıl genel ihracatımızdaki payı % 2,2 olmuştur (Tablo 20). Yine 1997 yılında tarım ürünleri ihracatından 2.679 milyon dolar gelir elde edilirken, bunun 576 milyon doları tütünden elde edilmiştir (Şekil 17). Ülkemiz 1993 yılında 95.559 ton, 1994'te 111.937 ton, 1995'te 136.392 ton, 1996'da 169.138 ton, 1997'de 160.361 ton, 1998 yılında da 151.000 ton tütün ihracatı yapmıştır (Tütün Enformasyon Bülteni; 1998: Tekel, S.99,s.34).

Tablo 20: 1993-1997 Yılları Arasında Türkiye Tütün İhracatının Genel ve Tarım Ürünleri İhracatındaki Payı

Yıllar	Genel İhracat (Milyon \$)	Tarım Ürünleri İhracatı (Milyon \$)	Tütün İhracatı (Milyon \$)	Tütünün Genel İhracata Olan Oranı (%)	Tütünün Tarım Ürünlerine Olan Oranı (%)
1993	15.345.	2.365.	410.	2,7	17,3
1994	18.106.	2.457.	404.	2,2	16,4
1995	21.637.	2.307.	354.	1,6	15,3
1996	23.225.	2.455.	564.	2,4	23,0
1997	26.245.	2.679.	576.	2,2	21,5

Kaynak: Tütün İhracat Verileri Tekel, Genel İhracat ve Tarım Ürünleri İhracatı Verileri. İstanbul Ticaret Odası kayıtlarından alınmıştır.

Şekil 17: 1997 Yılı Türkiye Tütün İhracatının Ülke Gruplarına Göre Dağılım Grafiği

2. Yenice'de Tütüncülükle Geçimini Sağlayan Aile Sayısı ve Tütünün Yöre Ekonomisine Katkısı

Araştırma sahasında halkın % 65'i tütüncülükle geçimini sağlamaktadır. 1997 yılı Yenice ve Hamdibey Tekel İşletmeleri kayıtlarına göre 5151 aile tütün ekmiştir. Her aileyi 5 kişi düşünecek olursak bu 25.755 kişi yapar ki bu da bize Yenice'de halkın büyük çoğunluğunun tütüncülükle uğraştığını gösterir. 1996 yılında bölge sadece tütünden 886.089.101.000 TL., 1997 yılında ise 1.818.699.144.000 TL. kazanç elde etmiştir.

Yukarıdaki rakamlardan da anlaşılacağı gibi tütün yörenin kaderidir. Yörede her şey tütün parasına bağlıdır. Bütün verilen sözler tütün parasına göre verilir. Esnaf tütün parasını bekler. Hatta yörede 17-18-19 Haziran tarihleri arasında kurulan Akçakoyun Panayırının tarihi bile tütün parasının alındığı tarihe denk getirilmiştir. Evlenecek genç kızlar ve erkekler nişan ve düğün yapmak için hep tütün parasını beklerler. O yıl tütüne iyi bir fiyat verilmediği zaman çiftçi perişan olur. Bütün ümitler bir sene ertelenir. Yörede adeta ekonomi durur. Sonuç olarak tütün yöre ekonomisinin can damarı diyebiliriz.

VII.BÖLÜM

1.YENİCE VE ÇEVRESİNDE TÜTÜN TARIMININ EKONOMİK- POLİTİK PROBLEMLERİ VE ÇÖZÜM YOLLARI

1.1.Tütünlerin Satılması ve Finansman Yolları

Üretilen tütünün satılması konusunda günümüzde herhangi bir zorluk yoktur. Üretim alanları ve miktarı Tekel İdaresi tarafından “kota” ile sınırlandırıldığından yörede üretilen tütünler Tekel ve tüccar tarafından alınır.

Yörede bazı yıllar tütün piyasası geç açıldığından (1980’de 4 Mayıs’ta üretici çeşitli kuruluşlardan (T.C. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifi’nden) ve kişilerden kredi almakta, piyasa da geç açılınca ödemeler de geç yapılıncı çiftçi zarar görmektedir.

Tütün bol emek ve masraf isteyen bir üründür. Yörede tütün ekimi mayıs ayında başlar. Üretici bazı yıllar yeni ürün tütününü dikerken eski ürününü satamamış olur. Satsa bile parasını alamamış olur. Böyle olunca da üretici yeni ürünü için çift sürdürmek ve tütün diktirmek için çeşitli parasal zorluklar çıkar. Üreticinin zor durumda kalmaması için, tütününü satan üreticiye parası hemen peşin olarak ödenmelidir. Eğer ödenemiyorsa da, bazı yıllar verildiği gibi (1997 yılında denk başına 4.000.000 TL verilmiştir) avans verilerek çiftçinin acil ihtiyaçlarını gidermesi sağlanmalıdır.

1.2. Tekelin Erken Açılması ve Çabuk Tesellüm

Hiç şüphesizdir ki, tütün satışlarının en iyi uygulandığı A.B.D.'de piyasa ilk olarak tütünün en erken hasat edildiği Georgia ve Florida da kurutmayı, takiben Temmuzun son haftasında açılır ve 3-4 hafta devam eder. Bunu da diğer pazarların açılışı izler. Tütün piyasasının açılış ve kapanış tarihleri, iklim şartlarına göre tanzim ve idare edilmektedir. Buna rağmen Türkiye'de tütün piyasalarının açılışı A.B.D.'ye göre geç olmaktadır. Piyasa açılış zamanlarının tayini, tütünlerimizi dış rekabetlere karşı kuvvetli ve satışlarını daha düzgün bir şekilde tutabilmemiz için önemli bir husustur. Aynı zamanda Tekel' in erken açılması üretici için de, devlet için de faydalıdır.

Demet yapılan tütünler denk yapımına kadar tavını vermemesi için yığılır. Tütünler bu durumda uzun süre beklerse küflenir. Çünkü üreticilerin tütünlerini muhafaza edebilmeleri için uygun yerleri yoktur. Birçok üretici tütünlerini nemli evlerde muhafaza etmekte olduğundan tütünler küflenmektedir. Yörede bazı yıllar Tekel'de Mayıs aylarında açılmakta. Yazın bile tütünler üreticinin elinde bulunmaktadır. Bu sefer de tütünler küflenmekte, fermantasyon geçirmekte dolayısıyla yanma olmaktadır. (Bu durumda tütün evinin pencereleri gece açılıp havalandırılmalı, tütünler denk halindeyse taraklama ve alabora yapılmalıdır). Böyle olunca da devlette üreticide zarar etmektedir. Bu sebeplerden dolayı Tekel'in Şubat en geç Mart ayında açılması lazımdır (Tablo 21).

Tablo 21: Marmara Bölgesi Ekici Tütün Piyasasının Açılış Tarihleri

YILLAR	MARMARA BÖLGESİ AÇILIŞ TAIHLERİ
1970	12 Nisan 1971
1975	5 Nisan 1976
1980	4 Mayıs 1981
1985	27 Şubat 1986
1991	20 Nisan 1992
1992	29 Nisan 1993
1993	9 Mart 1994
1994	7 Mart 1995
1995	29 Şubat 1996
1996	21 Şubat 1997
1997	16 Mart 1998

Kaynak: Tütün Enformasyon Bülteni S.91

1.3. Fiyat Politikasının Tespiti ve Tütüne Konulan Kotanın Yöre Tütüncülüğüne Etkisi

Ülkemizde tütün alımları piyasanın en büyük alıcı mevkiinde bulunan Tekel İdaresi tarafından yürütülmektedir. Fiyat politikasının tespiti de bu kuruluşun bağlı bulunduğu Devlet Bakanlığı tarafından yapılmaktadır. Fiyat politikasının tespitinde çeşitli yıllara göre değişiklikler ve yanlışlıklar yapılmıştır. Her yıl bir baş fiyat ilân edilmekte, fakat genelde tütünler ortalama fiyattan gitmektedir. Bu yüzden önemli olan baş fiyat değil ortalama fiyattır. Örneğin 1997 Marmara Ekici piyasası 900 bin liradan açılmış, fakat Marmara Bölgesi içinde bulunan Yenice’de tütünler 600.000 TL’ya satılmıştır. Hatta 300.000 TL’ya bile üretici tütününü vermek zorunda kalmış, üretici alın terinin karşılığını alamamış ve hüsrana uğramıştır. Aynı şeyler 1998 yılında da gerçekleşmiş. Marmara ekici piyasası 1450 TL’den açılmış, fakat yörede ortalama fiyat 800.000 TL olmuştur.

Tablo 22: 1984-1997 Yıllar Arası Marmara Bölgesi Tekel Alım Fiatları

ÜRÜN YILI	BAŞ FİAT
1984	850
1985	1900
1986	2850
1987	4400
1988	7850
1993	73.000
1994	147500
1995	260.000
1996	525.000
1997	900.000
1998	1450

Kaynak: Tütün Enformasyon Bültenleri

TÜTÜN MALİYETİ HESABI**ÖRNEK -1**

İli: Çanakkale

İlçesi: Yenice

Köyü: Akçakoyun

Yılı: 1997

Adı: Akile Kabakçı

Ekim Sahası: 4 Dönüm

Mevki: Ördek Kırıldığı

Tarım çeşidi: Sulu tarım

GİDER ÇEŞİTLERİ**A. Fidelik Yetiştirme**

Fidelğin hazırlanması (sürümü)

Fidelğin gübrenmesi

Fidelğin ilaçlanması

Fidelğin diğer bakım işleri

MİKTARI (LİRA)

4.000.000

3.000.000

4.000.000

3.000.000

B. Tarla Hazırlığı

Tarla kirası (ıcarı)	20.000.000
Tarlanın hazırlanması (sürme, çizi açma)	20.000.000
Tarlanın gübrenlenmesi	6.000.000

C. Dikim İşleri

Sulama	2.000.000
Fide sökümü ve dikimi	10.000.000

D. Bakım İşleri

Çapalama	10.000.000
İlaçlama	5.000.000
Sulama	3.000.000
Gübreleme	4.000.000

E. Hasat ve Kurutma

Dip üstü kırımı	10.000.000
Birinci Orta Ana kırımı	10.000.000
İkinci Orta Ana kırımı	10.000.000
Tepe altı kırımı	10.000.000
Tepe kırımı	5.000.000
Dizim için ip	6.000.000
İskele yapımı (sırık, çivi vb.)	6.000.000
İskeleyi örtmek için naylon	10.000.000

F. İşleme

Demet yapma	10.000.000
Denk yapma	10.000.000
Denk ipi	2.000.000
Denk çulu	2.000.000

G. Diğer Masraflar

Nakliyat (Tütün işlerken ve Tekele götürürken) 10.000.000

Diğer masraflar (tütün iğnesi, çapa, kürek vb.) 5.000.000

TOPLAM 200.000.000

Dört dönüme yapılan gider toplamı

Bir kilo tütünün maliyeti =

Dört dönümden alınan tütün miktarı

200.000.000 lira

Bir kilo tütünün maliyeti =

 = 500.000 TL.

400 kg.

Tekelin 1997 yılında tütüne verdiği baş fiyat 900.000.TL liradır. Bu üretici 500.000.TL'ya mal ettiği tütününü 700.000.TL Bin tüccara satmıştır. Üreticinin aldığı para $700.000 \times 400 \text{kg} = 280.000.000$ milyon olup bu miktarın 20 milyonu da kesintilere gittiğinden,

Üreticinin toplam kârı $260.000.000 - 200.000.000 = 60.000.000$ TL dir.

Not: Bu hesaplama sulu tarımda olup, tarla kiradır ve hesaplamaya el emeği dahil değildir. Bu ailede kendisiyle birlikte tütün için çalışan iki kişi olup, bu üretici zaman zaman tütün dikimi, kırım ve demet yapımında işçi çalıştırmıştır.

TE. YÜNEKÖRETİM KURULU
BOKÜMANTASYON MERKEZİ

TÜTÜN MALİYETİ HESABI**ÖRNEK-2****Tütünün Maliyeti**

İli:Çanakkale

Adı:Zeynep Kabakçı

İlçesi:Yenice

Ekim sahası:6 Dönüm

Köyü:Akköy

Mevkiler:Çamurlu,Güzle, Karabaklar

Yılı:1997

Tarım çeşidi:Susuz (Çeşni) tarım

GİDER ÇEŞİTLERİ**A.Fidelik Yetiştirme**

Fidelğin hazırlanması (sürümü)	5.000.000
Fidelğin gübrenenmesi	3.000.000
Fidelğin ilaçlanması	3.000.000
Fidelğin diğer bakım işleri	3.000.000

B.Tarla Hazırlığı

Tarla kirası	Yok
Tarlanın hazırlanması	24.000.000
Tarlanın gübrenenmesi	10.000.000

C.Dikim İşleri

Sulama (dikerken su taşımak için hortum)	5.000.000
Fide sökümü ve dikimi	-

D.Bakım İşleri

Çapalama	-
İlaçlama	6.000.000
Sulama	-
Gübreleme	6.000.000

E.Hasat ve Kurutma

Dip üstü kırımı	-
Birinci orta ana kırımı	-
İkinci orta ana kırımı	-
Tepe altı kırımı	-
Tepe kırımı	-
Dizim için ip	6.000.000
İskele yapımı (sırık, çivi vb.)	8.000.000
İskeleyi örtmek için naylon	12.000.000

F.İşleme

Demet yapma	-
Denk yapma	-
Denk ipi	3.000.000
Denk çulu	3.000.000

G.Diğer Masraflar

Nakliyat	10.000.000
Diğer Masraflar	5.000.000

TOPLAM 112.000.000

$$\begin{aligned}
 & \text{Bir kilo tütünün maliyeti} = \frac{\text{Altı dönüme yapılan gider toplamı}}{\text{Altı dönümden alınan tütün miktarı}} \\
 & \text{Bir kilo tütünün maliyeti} = \frac{112.000.000}{400 \text{ kg.}} = 280.000 \text{ TL.}
 \end{aligned}$$

Tekelin 1997 yılında tütüne verdiği baş fiyat 900.000 lira olup, bu üretici 280 bin liraya mâl ettiği tütününü 800.000 liraya tüccara satmıştır. Üreticinin aldığı $800.000 \times 400 \text{ kg} = 320.000.000$ olup, bu miktarın 20 milyondan fazlası da kesintilerle gitmiş. Üreticinin eline 188 milyon geçmiştir ($300.000.000 - 112.000.000 = 188.000.000$).

Not:Bu hesaplama susuz (çeşni) tarımda olup, hesaplamaya el emeği dahil değildir. Bu ailede tütün tarımında çalışan 3 kişi vardır.

Örnek 1 ve 2’de de görüldüğü gibi tütün tarımı masraflar çıktıktan sonra hiç de kârlı değildir. Hele birde işçi çalıştırılıyorsa. Birinci örnekteki üretici kendisiyle birlikte bazen işçi çalıştırmış ve dört dönüm yerden 60 milyon kâr etmiştir. İkinci örnekteki üretici ise işçi çalıştırmamış, altı dönüm tütün dikerek 188. Milyon kâr elde etmiştir. Yine örneklerden anlaşıldığı gibi tütün sulandıkça üretimi artmakta fakat, kalite dolayısıyla fiyat düşmektedir. Birinci üretici dört dönüm yerden 400 kg. tütün alıp tütününü 700 bin liraya satarken çeşni (susuz) tarım yapan ikinci çizelgedeki üretici 6 dönüm yerden 400 kg. tütün alınmış fakat tütününü 800 bin liraya satmıştır.

O halde yörede sulu tarım kesinlikle uygulanmamalı, işçi çalıştırılacaksa üç beş dönüm değil de 20-30 dönüm tütün dikilmelidir. Çünkü yörede tütün dikim ve hasat döneminde herkes tütün işi ile uğraştığından işçi bulmak hem zor, hem de pahalıdır. Eğer çok yer dikilirse (Balıkesir Sındırgı’da olduğu gibi) dışarıdan tayfa (işçi) getirilir. Veya tütün, tütün dikim makineleriyle dikilirse dikim dönemindeki harcamalar biraz daha düşürülmüş olur.

Tütün tarımının maliyetli olduğunu örneklerde de gördük. Tütüne iyi para vermeli, özellikle ortalama fiyatı yüksek tutmalıdır.

Devlet de bu maliyeti düşünerek tütüne iyi para vermeli, özellikle ortalama fiyatı yüksek tutmalıdır.

Şimdi biraz da devletin bazı yıllar tütüne koymuş olduğu kotayı değerlendirelim. Gerçekten de devlet üreticiden aldığı tütünü dışarıya satamadığı yıllar tütüne kota koymaktadır. Örneğin, 31-12-1997 tarihi itibarıyla Tekel'in elinde 279.538 ton tütün stoku bulunmakta, bunun da değeri tam 72.035.648 lira yapmaktadır.

Tablo 23: Tekel'in Yıl Sonları İtibarıyla İşlenmiş ve İşlenmemiş Tütün Stoklarının Miktarları ve Değerleri

Tarih	TOPLAM			
	Miktarı Ton	Değişim (%)	Payı	Değeri (Milyon TL)
31.12.1993	485.491		100	16.978.673
31.12.1994	507.176	4	100	23.283.954
31.12.1995	443.950	-12	100	30.690.541
31.12.1996	337.161	-24	100	40.246.087
31.12.1997	279.538	-17	100	72.035.648

Kaynak: Tütün Enflasyon Bülteni, S 91 s.49

Tütüne konulan kota 1998 yılı içinde konulmuş üreticinin geçmiş yıllarda Tekele teslim ettiği ürün ortalamaları dikkate alınarak kotalar belirlenmiştir.

Askerden yeni gelenler ve yeni evlenmiş olanlara 150 kg. kota verildiğinden ve kota konulacağı üretici tütününü diktikten sonra açıklandığından, üretici mağdur olmuştur. Hatta birçok üretici tütününü bu yıl tüccara vermeye karar vermiştir.

Tekel tütününe kota koyacağını 1986 yılında başlattığı “iyi tütününe iyi para” politikasını takip edip, uygulasa tütünde üretimle birlikte verim de artar. Böylece hem devlet hem de üretici zarar etmemiş olur. Üstelik kotanın kaliteyi ve verimi arttırdığı söylenemez. 1997 yılında kota olmadığı halde, yörede 1 dönümden ortalama 103 kg. verim alınırken, kotanın olduğu 1996 yılında bu rakam 90 kg. 1995 yılında 83 kg. olarak gerçekleşmiştir.

1.4. Tütünün Depolanması ve Nakliye Sorunları

Araştırma sahasında Yenice Merkezde 40.000 denk kapasiteli, Hamdibey Beldesinde de 53.500 denk kapasiteli olmak üzere Yaprak Tütün Bakım Depoları vardır. Toplam yaklaşık 100.000 bin denk kapasitesi olan bu tesisler şu anda yöre için yeterlidir. Yalnız depolarda bazı yıllar eski tütünler satılamamakta (1998’de olduğu gibi) o zaman depolar yeterli gelmemektedir.

Tütünler üreticiden alındıktan sonra yapılan işlemler hakkında daha önce bilgi vermiştik. Burada kısaca değinecek olursak, ilk önce denkler istiflenir, alabora yapılır, 15 günde bir ilaçlanır, fermantasyonun önlenmesi için yazın depoların pencereleri açılır. Tütün fermantasyon devresini geçirdikten sonra üçerli veya dörderli plakasında (yatırılmış) bir şekilde depolanır.

Yenice yüzölçümü bakımından Çanakkale’nin en büyük birinci, nüfus bakımından dördüncü ilçesi olmasına rağmen, yıllardan beri ihmal edilmiş ve geri kalmıştır. Özellikle Büyük Agonya Bölümünün düne gelinceye kadar çevreyle bağlantısı iyi değildi. Edremit’le bağlantısı bile 1977 yılında yapılan yol ile olmuştur. Bu yüzden Yenice tütünleri için eskiden nakliye sorunları vardı.

1940'lı yıllarda Yenice tütünleri Tekel İdaresi tarafından alındıktan sonra doğrudan doğruya Gönen yolu ile develerle 3 günde Bandırma'ya sevk edilir ve Bandırma işleme evinde işlenirdi. Bugün ise, Tekelin aldığı tütünler tırlarla veya kamyonlarla Bandırma Tekel İşletmeler Genel Müdürlüğüne götürülür, orada da işlendikten sonra, sigaraların harmanlamasında kullanılmak üzere İstanbul Maltepe Sigara Fabrikası'na gönderilir. Bölge tütünleri genelde dışarıya ihraç edilmeyip, yanıcı özelliği ve sert içimli olması nedeniyle harmanlamada kullanılır.

1980'li yıllarda Yenice tütünleri Mısır'a satılmış, fakat Yenice tütünlerinin geniş yapraklı olması ve uzun deniz yolculuğuna dayanmaması, nemden dolayı küflenmesi sonucu daha sonraki yıllar bu dış satımdan vazgeçilmiştir.

1.5. Tekel-Tüccar Rekâbetinin Üreticiye Etkisi

1925-1997 yılları arasında bölgede tüccar alımının iki defa denendiği, ilkinde başarılı olunmadığı, son denemede ise başarılı olduğu görülmektedir. Yörede tüccar beş yıldan beri alım yapmakta, üretici de tütününü ister Tekele, isterse tüccara verebilmektedir. Yörede en çok alım yapan tüccarlar ve (Tütün şirketleri) Sarper, Rodop ve Benhur Atalay'dır.

Yöreye tüccarın 1994 yılından beri tekrar girmesi üretici için faydalı olmuştur. Üretici Tekele mahkum olmamış, Tekelde kendine çeki düzen vermiş, yöre tütünlerine daha iyi fiyat vermeye başlamıştır. Yöreye tüccar girmeden önce tütünler Tekele götürülür ve eksperler tütünleri orada muayene edip fiyatı da orada verirlerdi. Dolayısıyla Tekel önünde uzun kuyruklar oluşurdu. Hatta geceden

bile kuyruğa giren üreticiler olurdu. Şimdi tüccar sayesinde üreticiler bu kuyruktan kurtuldu.

Yine yöreye tüccar girmeden önce tütün alım piyasası, 3-4 ay sürüyordu. Şimdi ise tütünler 1,5-2 ay içinde alınmaktadır. Ayrıca ödemeler gecikirdi. Üretici Temmuz-Ağustos aylarında bile parasını zor alırdı. Şimdi ise Mayıs-Haziran aylarında alabiliyor.

Bir de tütüne konulan “kota” yüzünden üreticiler, ürününü Tekele vermek istememektedir. Çünkü Tekel kota fazlasını düşük fiyata almakta dolayısıyla çiftçi zarar etmektedir. Oysa tüccarda böyle bir uygulama yoktur.

Ayrıca Tekel denk başına 2-3 kg. çul darası düşerken, tüccar 1 kg çul darası düşmektedir. Tekel 25 kg'den fazla yapılan denklein fazlasını saymamakta, çiftçilerde denklein yaparken bu kiloyu tam ayarlayamadığından, hem daradan hem kilodan zarar etmektedirler. Oysa tüccarda böyle bir sorun yoktur.

İşte bütün bu ve bunun gibi nedenlerden dolayı son yıllarda birçok üretici tütününü tüccara vermektedir. 1996 yılında sadece Hamdibey Tekel İşletme Müdürlüğünün alım bölgesinden tüccar 129.8176 kg. tütün alıp 662.949.083.000 lira bedel öderken, aynı yıl Tekel ise 366.968 kg. tütün alarak üreticiye 186.865.760.000 lira ödemiştir.

1.6.Tütünün Kalitesini Daha Fazla Arttırmak İçin Yapılması Gerekenler

1.6.1.Devlete Düşen Görevler

İlçede tütün tarımı anadan-babadan görüldüğü şekilde ibtidai usullerle yapılmaktadır. Üretici tütün hastalıkları konusunda bile bilinçli değildir.

Tütün nasıl depolanır, nasıl fermentasyon geçirir diye sorsan çok az kişi bilir. Yörede hâla 'daha taban arazide tütün dikilmekte, sulu tarım yapılmaktadır. Yine yörenin hâla daha iyi bir şekilde toprak analizi yapılmadığından, üretici tarlasına hangi gübreyi atacağını bile tam bilememektedir. Bütün bu konularda Tekel Eksperleri ve yörede görevli Ziraat Teknisyenleri vasıtasıyla gerekirse köy köy gezilerek çiftçiye bilgi verilmelidir.

Devlet üreticiye düşük faizli kredi vererek desteklemeli, tütün piyasası en geç Şubat ayında açılmalıdır. Ödemeler peşin yapılmalı, peşin ödeme yapılamıyorsa, üreticiye muhakkak avans verilmelidir. En önemlisi de devlet; tütün maliyetini iyi hesap etmeli, tütünün çok emek ve masraf isteyen bir ürün olduğunu bilerek tütüne iyi bir fiyat vermelidir. Kaliteli tütünlerle, kalitesiz tütünler ayrılmalı "iyi tütüne iyi para" vererek, tütünde kaliteyi teşvik etmelidir.

1.6.2.Üreticiye Düşen Görevler

Bu konuda üçüncü bölümde "Tütün Tarımının üretim metotları" kısmında ayrıntılı bir şekilde bilgi vermiştik. Burada da bunlara kısaca değinelim.

Üretici, tütünü fidelik devresinden, tarla devresine kadar iyi bakmalı, yetiştirme tekniklerini iyi uygulamalı, hastalık ve haşerelerle bilinçli mücadele etmeli, kurutma ve denkleme işlemlerini tekniğine uygun bir şekilde yapmalıdır. Özellikle denk yaparken kötü ve kalitesiz tütünleri denge koymamalıdır. Tekelin koymuş olduğu yasaklara uymalı, taban araziye tütün dikmemeli, tütüne fazla su ve azotlu gübre vermemelidir. Çünkü fazla su ve azotlu gübre, tütünde damar yapar, yaprakların aşırı büyümesine ve yeşil kurummasına neden olur.

Sonuç olarak, üreticiler yörede bir aile ziraati olarak yapılan tütünün, çok işçilik ve emek istediğini bilerek, işleyebilecekleri kadar tütün dikmeliler, onların iyice bakımını ve işlemlerini yapmalıdırlar. Kaliteli tütün yetiştirerek hem kendileri hem devlet kâr etmelidir.

1.7.Yenice'de Tütüncülüğün Geleceği ve Yöre için Diğer Alternatif Geçim Kaynakları

Daha önce de belirttiğimiz gibi Yenice Tütünleri Marmara Bölgesi tütünleri içinde eskiden beri “Agonya” tütünü diye tanınır. Yöre tütünleri daha önceki yıllarda daha kaliteliydi. Nüfusun artması sonucu bölge halkının başka ürünleri deneyip (pancar, biber, domates vb.) iyi bir sonuç alamaması, tütüne ayırdığı alandan tütünden kazandığı kârdan diğer ürünlerden kazanamaması sonucu tütüncülüğün vazgeçememiştir. Yöredeki önemli bir sanayi tesisi olmaması, yörede tütün dikim alanlarını genişletmiştir. Aynı zamanda tütün üreticileri daha fazla ürün almak için tütünü sulamışlar, daha fazla ürün almışlar, fakat kaliteyi düşürmüşlerdir.

Devlet değişik yollarla tütüne kota koymuş, bu bile, üreticileri tütün için uygun olmayan taban arazilere tütün dikmesini

engelleyememiştir. Bu sefer çiftçinin imdadına tüccar yetişmiş ve 1997 yılında olduğu gibi tüccarda tütüne bile bakmadan kahvelerde tütün alımı yapmıştır. Bunun sonucu da çiftçiler “Tütünümler kaliteli olmazsa tüccara veririm” felsefesiyle davranarak kaliteye önem vermemiştir.

Aslında tütün yörede birçok ürüne göre kârlı olup, az yerden (10 dönümden 1000 kg. kadar) iyi sonuç alınıp geçim sağlanabilen bir üründür. Fakat, çok zor ve çileli ve masraflıdır. Bir çocuk kadar bakım ve itina ister.

Sadece tütünün bir yaprağı kırmada, dizmede, demet yapmada olmak üzere üç kez elden geçer. Parasını almak için tam 14 ay beklemek gerekir. Üstelik tütün yıllık bir bitki olduğu için yerine ikinci bir ürün (buğdayda olduğu gibi) ekilemez ve dikilemez. Tütün bir aile ziraati olduğu için 4 kişilik bir aile ortalama bir ton civarında tütün yapabilir. 1997 yılı Marmara Bölgesinin tütünleri ortalama 716.724 bin (Tütün Enformasyon Bülteni 1998 Sayı 92) gittiğine göre bu aile yılda 716.724.000 lira kazanabilir. Bu parayla ne yapılır. Karın mı doyurulur çocukları mı evlendirilir, ev, araba mı alınır. Demek ki tütün dikmek akıl kârı değil. O halde yöre için tütüne alternatif geçim kaynakları düşünmek gerekir.

Aslında yöre için biraz düşünülürse alternatif geçim kaynakları çoktur. Bunlardan en önemlisi de son yıllarda rağbet gören turizm sektörüdür.

Yörede (Kuzey Anadolu Fay hattında bulunduğundan) çeşitli yerlerde termal kaynaklar bulunmaktadır. Bunların da en önemlisi su sıcaklığı 84°C bulan, birçok hastalığa iyi gelen Hıdırlar Kaplıcası’dır. Yalnız bu kaplıcadan da şu anda yeterli derecede tesis

olmadığından yöre yeterince faydalanamamaktadır. Buraya acilen modern tesisler yapıp, bölge ekonomisine daha fazla katkıda bulunması sağlanmalıdır.

Ayrıca, Dünya Sağlık Örgütü, yaptığı ölçümler sonucu Kaz Dağı ve çevresi oksijen oranının çok yüksek olması nedeniyle “oksijen çadırı” olarak nitelemiştir. (Aydın 1998: 254). Bunu da değerlendirip, yörede proje halinde olan (Akçakoyun Beldesi yakınına) bir sağlık hastanesi (Senatoryum) kurulup, yörede istihdam sağlanabilir.

Ayrıca yöredeki Kocaçay üzerinde rafting sporu da yapılabilir. Yine yörede Akköy yakınında da bulunan Sarıkaya Mağaraları ışıklandırılarak turizme açılabilir.

Ayrıca Kazdağları zengin bir floraya sahip olup, bu flora içinde Kazdağ Göknarı'nın endemik olması yönüyle yöreye çeşitli turlar düzenlenerek bölge ekonomisine katkı sağlanabilir.

Yöre av turizmi içinde de çok elverişlidir. Yörede yaban domuzu, çakal, tilki, ayı, geyik, (yasak olmasına rağmen) gibi hayvanlar ile, tahtalı, keklik, çılırcık, yelve gibi kuşlar avlanabilmektedir. Yörede şu anda av turizmine hizmet eden, Osmanlı mimari tarzında Kalkım yakınlarında kurulmuş bir otel bulunmakla birlikte yeni oteller yapılarak av turizmi daha da canlandırılabilir.

Yine yörede Aşağıçavuş Köyü yakınında bulunan Doru At çiftliğine de değişik turlar düzenlenerek, çiftlik turizmi geliştirilebilir.

Yörede Kalkım Olukpınar Göleti, Samateli Göleti, Yenice-Gömen Baraj Gölü gibi gölet ve göllerde balık da tutulabilir. Yörede

Akçakoyun ve Aşağı Çavuş köyleri ile, Hanlar Mevki'indeki alabalık tesisleri mevcut olup, buraların yakınlarına da oteller yapılarak bu alanda da yöre ekonomisine katkı sağlanabilir.

Görüldüğü gibi yöre turizm bakımından birçok yönden elverişlidir. Fakat yeterince tanıtılamadığı için şu anda bu potansiyelden tam olarak faydalanılamamaktadır. Bunun için yeterli reklam yapılmalı, yöreye yeni tesisler kurulmalıdır.

Yörenin zengin bir floraya sahip olduğunu söylemiştik. Bunu değerlendirmek için bölgede arıcılık geliştirilebilir. Şu anda 7.247 adet kovanla yapılan arıcılık daha da geliştirilip, yöreye bir de ufak çaplı bal depolama tesisi kurulursa, yörede üretilen ballar daha iyi değerlendirilmiş olur.

Yörede hayvancılık faaliyetleri de önemli olup şu anda yörede 22 binden fazla sığır, 40 binin üzerinde koyun, 11 bin civarında da keçi mevcuttur. Bunların sütlerini değerlendirmek için ilçede 4 mandıra bulunmakla birlikte yeterli değildir. Onun içi yöreye yeni olduğundan hayvancılık geliştirilmelidir. Yörede meralar yeterli olduğundan hayvancılık geliştirilmelidir. Yine yörede tütünden sonra en fazla buğday ekimi yapıldığından kümes hayvancılığı yapılabilir. Şu anda yörede bu alanda hiçbir tesis yoktur. Bunun sebebi de yörenin önemli tüketim merkezlerine uzak olmasındandır.

Yine yörede buğday ekimi yapıldığından kümes hayvancılığı yapılabilir. Şu anda yörede bu konuda hiçbir tesis yoktur. Bunun sebebi de tüketim merkezlerine biraz uzak olmasındandır.

İlçede tarıma dayalı ufak da olsa birkaç sanayi tesisi bulunmaktadır. Bunların en önemlisi de Yenice Gıda Sanayi'dir.

Burada ilçede üretilen sebzeler kuru konserve haline getirilir. Bunun gibi yeni fabrikalar kurulmalıdır. Yine yörede ORÜS Sunta Fabrikası olmakla birlikte özelleştirildiği için şu anda çalışmamaktadır (Foto 35). Özelleşmeden önce burada 60 kişi istihdam ediliyordu. Bu fabrika acilen yeniden çalışmaya başlatılmalıdır. Yörede yeni parke, kibrit fabrikası gibi tesisler kurulmalıdır. Yine yörede mevcut bulunan üç biber fabrikası faaliyete geçirilmeli. İlçede tütünden sonra en çok buğday ekildiği için mevcut olan 4 un fabrikasına yeni tesisler eklenerek yöre ekonomisine katkı sağlanmalıdır.

Ayrıca ilçede Hıdırlar Kaplıcası'nın suları sıcak olarak boşu boşuna akmaktadır. Kaplıca yakınında seracılık yapılarak, az maliyetli çeşitli ürünler yetiştirilebilir (Foto 36).

Yörede son yıllarda Yenice Kaymakamlığı tarafından teşvik edilen mantarcılık daha da geliştirilmelidir.

Yörede tütün tohumları değerlendirilmemektedir. Bu tohumlar toplanarak yağ elde edilebilir. 2 Yaprak Tütün İşleme Merkezinin bulunduğu yöreye, bir sigara fabrikası kurularak istihdam yaratılabilir.

Bütün bunlar yapılırsa, ilçe halkı tütünden az da olsa kurtulup, daha fazla gelir elde ederek, ekonomik yönden kalkınabilir. Dolayısıyla ilçe çok çeşitli imkanlara sahip olmasına ve Çanakkale'nin yüzölçümü bakımından en büyük ilçesi olmasına rağmen, en geri kalmış ilçesi olma özelliğinden kurtulur.

1.8. Tütün Ekcilerinin Kanunen Yapmaları Yasak Olan İşler

1-Beyannamesiz tütün ekilemez.

2-Evinin beş metre yakınına kadar olan yerlere tütün ekilemez.

3-Hepsi 500 m² doldurmayan ayrı ayrı yerlere tütün ekilemez.

4-Tarlalarda tütünler arasına başka hiçbir şey dikilip ekilemez.

5-Tütün fidesi ekilen yerlere sebze ve sebze ekilmiş olan yerlere de tütün fidesi dikilemez.

6-Gölgelik, çalılık, çepelik yerlerde fide yetiştirilemez.

7-Yunan sarısı denilen tohumlar ekilemez. Bu tohumlardan fide veya tütün yetiştirilemez.

8-Tütün ekimi yapıldıktan sonra fide yetiştirilen yerlerde fide bırakılamaz.

9-Bir yere mahsus olan tütün tohumu ve fidesi Tekel İdaresinden izin almadan başka bir yere götürülemez ve ekilip dikilemez.

10-Hükümetin izni olmadıkça memleket dışına tütün tohumu çıkarılamaz. Yabancı memleketlerden de memleket içine tohum sokulamaz.

11-Ekim hakkı ve kontrol cüzdanı tütün tarladan toplandıktan sonra başkasına devir edilemez.

12-Tütünler tarlada rehin edilmişse bu rehin kaldırılmadıkça ve yahut rehin alan razı olmadıkça devir yapılamaz.

13-Tarlada dip yapraklar ve filizler toplanamaz.

14-Tarlada tütünler kırılıp toplandıktan sonra kökler bırakılamaz.

15-Hiç kimse tütün kıyamaz ve bunun ticaretini yapamaz.

16-Tütünler denklemeden satılamaz.

17-Tütün denklere, dip filiz, taş, toprak, odun ve süprüntü gibi yabancı maddeler konamaz.

18-Denklerde ıslak tütün bulundurulamaz.

19-Denklerde mahsule görmezler ve görmezlere yeşil, yanık, çürükler karıştırılmaz.

20-Tekel İdaresinden nakliye teskeresi almadan tütünler başka bir yere götürülemez.

1.9.Tütün Tarımının Yöre İnsanının Tütün Alışkanlığına Etkisi, Tütünün Fayda ve Zararları

Yöre tütünle her zaman iç içe olduğundan, yörede yaşayan özellikle erkeklerin % 95'i tütün içmektedir. Daha önceki yıllarda tütün kıymak, satmak hatta sigara kağıdı satmak yasaktı. Fakat buna rağmen birçok üretici kaçak da olsa kendisine daha önce ayırmış olduğu tütünleri “havan” denilen bir aletle bir mandıranın, damın veya bir tarlanın gürlük kısımlarına saklanarak tütün kıyıp, hem kendisi sigara sarıp içer, hem de bir kısmını satardı. Hatta birçok kişi gece atlarla Kazdağı'ndan Bayramiç köylerine aşar, kıymış olduğu tütünleri parayla satar veya pekmezle değiştirirdi. Birçok köyde de sigara kâğıdı satıp da geçinenler vardır. Hatta bu yüzden Akköy, Kayatepe ve Karaaydın gibi köylerde hapse bile girenler vardır. Fakat şu anda bu işin ticaretini yapan yok denecek kadar azdır. Zaten eskisi kadar da sıkı kontrol yapılmamakta, tütün ve sigara kağıdı artık serbestçe pazarlarda satılmaktadır.

Yörede birçok kişi artık kendi içeceği kadar 3-5 dizge tütünü ayırmakta, sonra da onları kıydırıp bir leğende kavurarak kutulara koyup, sararak tabaka tabaka doldurup, sararak içmektedir. Birçok evde böyle hazırlanmış tütün olduğundan yöredeki birçok genç de bedava olduğundan evdeki tütünlerden alıp, merak için içmekte ve böylece de tütün içmeye başlamaktadır.

Tütünün bu zamana kadar zararları hakkında gazetelerden, radyodan, televizyondan, babadan, anneden, öğretmenden hatta sigaraların üzerinden çok şeyler duyduk, okuduk. Fakat yine de sigara içmeyi bir türlü azaltamadık. Bütün önlemlere rağmen ülkemiz sigara tüketiminde halâ dünya dördüncüsüdür. Aşağıda sigaranın zararlarından kısaca bahsedilecektir. Şimdi kısaca hep zararlarından bahsettiğimiz tütünün faydalarını birkaç madde halinde sıralayalım;

a)Elbise katları arasına tütün konulursa, elbise güveden korunmuş olur.

b)Tütün ve tütün tohumlarından birçok ilaç yapılır. Eğer saçların dibine tütün ve tütünden oluşan zifir (katran) sürülürse iyi gelir.

c)Tütün suda pişirilerek, suyu hayvanlara sürülürse hayvanlardaki birçok hastalığı (uyuz gibi) önler.

d)Tütün uzun süre suda bekletilerek suyu çıkarılıp, tütünlere ilaç olarak atılırsa, tütündeki yaprak pitleri de yok olur.

Halk arasındaki inanışa göre de tütünün şu faydaları vardır:

a)Yaraların üstüne tütün konulursa mikropları kırar. Bu yüzden yöre halkı arasında kanayan yaralara tütün koyarak, kanı tütünle doldurmak ilk tedavi olarak uygulanmaktadır.

b)Yine halk arasındaki inanışa göre sigara halk tarafından içenler az yemek yediğinden şişman olanlara sigara içmeleri tavsiye olunur. Hatta dışarıdan gelen insanlara da sigara veya tabaka verilerek “iç, iç ki, bizim tütünler para etsin” diyerek espri yapılır.

c)Yine halk arasındaki inanışa göre sigara içen insanın ağzına yılan girmez.

Tütünün insan sağlığı üzerindeki zararları, organlarda meydana getirdiği bozukluklara ve rahatsızlıklara paraleldir. Bu zararları kavrayabilmek için en uygun yaklaşım, şüphesiz tütünün organizmanın sistemleri üzerinde sebep olduğu doku değişmelerini, fonksiyon bozukluklarını, dolayısıyla oluşturduğu hastalıkları açıklamaya çalışmak olacaktır.

Bu düşünce ile konuya aşağıda belirtilen maddeler halinde kısaca değinilecektir.

- a)Sigara ve sinir sistemi,
- b)Sigara ve ürogenital sistem,
- c)Sigara ve hamilelik,
- d)Sigara ve cinsi hayat,
- e)Sigara ve sindirim sistemi,
- f)Sigara ve dolaşım sistemi,
- g)Sigara ve solunum sistemi,
- h)Sigara ve gözler,

a)Sigara ve sinir sistemi:

Sigaraya bağlanan, başka bir deyişle sigaranın sorumlu tutulduğu rahatsızlıkların çoğu nikotinin, vejetatif sinir sistemi üzerindeki etkisi ile açıklanabilir. İlk kez veya fazla sigara içildiğinde görülen baş dönmesi, bulantı, kusma vb. nikotinin vejetatif sinir sistemine etkisinden meydana gelmektedir (Arı 1982: 72).

Az miktarda tütün içtikten sonra bazı kimselerde geçici bir canlılık görülebilir. Tütün bu kişilerde ilk aşamada sinir sistemi üzerinde uyarıcı ve güç verici bir etki yapar. Zihin açılır, haz duyulur. Geçici olan ve çok kısa süren bu durumdan sonra, sinir sistemi çabucak zayıflar, güçsüz düşer, fonksiyonları yavaşlar.

Tütün beynin kan dolaşımının bozulması, damarların tıkanması, körlük meydana gelme ihtimali ve hafıza üzerinde de menfi etkisi vardır.

b)Sigara ve ürogenital sistem:

Tütün böbreğin fonksiyonları üzerine menfi tesir yapar. Tütün dumanındaki nikotinin damarlarda büzülme yapmasından başka dumanda bulunan karbon monoksitte hemoglobinle birleşerek oksijenin yerini aldığından, böbreğe yeterince oksijenli kan gidemez.

Sigara içenlerde idrar kesesi kanseri, sigara içmeyenlere göre daha çoktur.

c)Sigara ve Hamilelik

Sigara içen kadınlarda kısırlık, sigara içmeyenlere oranla daha çoktur. Deney ve istatistik sonuçlarına göre, sigara içen kadınlarda kısırlık (% 41.8); içmeyenlere (% 3.8) oranla ortalama on kat fazladır.

Tütün, çocuk düşmelerine ve erken doğumlara da neden olabilmektedir. Erken doğum tütün içenlerde üç kat fazladır.

Sigara içen hamilelerde, çocuğun gelişmesi yavaşlamakta, düşükler artmakta ve sigara içen kadınların çocukları normalden 150-250 gram kadar eksik ağırlıkta doğmaktadır.

d)Sigara ve cinsi hayat

Sigara dumanının kapsadığı toksit maddelerin beyin, beyincik, sinir uçlarının organlarla bağlantı yerleri, iç salgı sistemi ve bu arada iç salgı bezlerinin orkestra şefi olarak tanımlanan hipofiz üzerindeki menfi etkileri; doğrudan doğruya, kılcal damarlarda oluşturduğu

değişme, bazı maddelerin salgılanmasının artması veya azalması, iç salgı bezlerinin karşılıklı etki ahenginin bozulması yoluyla meydana gelmektedir.

e)Sigara ve sinir sistemi:

Sigara tiryakilerinin çoğu sigara ile ilgili sindirim rahatsızlıklarından yakınır dururlar. Genellikle sigara içenlerin iştahı azdır. Dişleri kirli, sarı ve dilleri paslıdır. Tad alma duygularında azalma ve ağızlarında acılık vardır.

Sigara dumanı, sigara içenlerin ağız, boğaz ve yutaklarını sürekli olarak tahriş eder. Yine gastrit ve ülserlerin meydana gelişinde sigaranın büyük payı vardır.

f)Sigara ve Dolaşım Sistemi

Tütünün dolaşım sisteminde yaptığı hastalık ve rahatsızlıklar; çarpıntı, tansiyon yükselmesi, damar sertliği, damar büzülmesi, göğüs ağrısı, kanın pıhtılaşmasında artış olarak özetlenebilir.

g)Sigara Ve Solunum sistemi

Sigara dumanı çoğunlukla doğrudan doğruya solunum sistemine çekilerek içildiğinden en büyük ve en önemli zararlarının daha çok bu sistem üzerinde görülür.

Sigara dumanı ağız ve burundan başlayarak akciğer alveollerine kadar uzanan solunum yolunun her bölümünde bozukluk ve hastalık yapılabilir. Bunun da koku alma duygusunda azalma ve değişmeler, kronik burun rahatsızlıkları, özellikle enfiye çekenlerde burun polip ve kanseran görülebilir.

Ayrıca yıllanmış pipo ve puro içenlerde dudak, dil kanserlerine fazlaca rastlandığı ve istatistik sonuçlarına göre sigara içmeye başlayan 100 kişiden 5'inde 60 yaşlarında akciğer kanseri oluştuğunu göstermektedir.

h)Sigara ve Gözler

Sigara dumanı direkt olarak gözleri tahriş eder. Bunun sonucu olarak gözlerde sızlama, yaşarma, yanma ve kanlanma olur. Ayrıca tütünün görme siniri üzerine toksit etkisinden dolayı körlük de meydana gelebilmektedir.

SONUÇ

Yenice, Marmara Bölgesi'nin Güney Marmara bölümünde, Biga yarımadasının iç kesimlerinde yer alan, çevresine göre değişik iklimi, topoğrafya şartları, yemyeşil tütün ve ormanları ile dikkat çeken Çanakkale'nin şirin bir ilçesidir.

İlçe yer üstü ve yer altı kaynakları bakımından çok zengin olmasına rağmen, uzun yıllar devletin buraya yatırım yapmaması sonucu, devlet memurları için genellikle bir sürgün yeri olmuştur. Yine verimli toprakları olmasına rağmen ilçenin büyük şehir merkezlerine uzak olmasından dolayı yörede yetiştirilen birçok ürünü çiftçilerin satamaması yüzünden geliri en azından garanti olduğu için bölge insanı yüz yıllardan beri tütüncülükle uğraşmak zorunda kalmıştır. Şu anda hâla daha yörede birinci derecede ekonomik faaliyet türü olarak, toplam 60 köyde tütün tarımı yapılmakta olup, bölgenin kır nüfusunun % 65'ini oluşturan 25 binden fazla kişi tütüncülükle uğraşmaktadır.

Son yıllarda yöreye, turizm alanında, orman ve tarıma dayalı sanayi ile hayvancılık alanlarında devlet ve özel sektör tarafından çeşitli yatırımlar yapılsa da, yapılan yatırımlar yetersiz olduğundan, üretici yine tütün tarımıyla uğraşmak zorundadır. Yine son yıllarda devletin “iyi tütüne iyi para” vermesi, çiftçinin biraz daha bilinçlenmesi sonucu yöre tütünlerinin kalitesinde yükselmeler görülmüştür.

Devletin bazı yıllar (1998 yılında olduğu gibi) tütüne kota getirmesi sonucu çiftçi zor durumda kalmakta, tütün dikmeyince, “Geçimimi nasıl sağlayacağım diye kara kara düşünmektedir”. Bu

yüzden yörede acilen tütüne alternatif geçim kaynakları üretilmelidir. Özellikle yörenin zengin bir bitki ve ağaç topluluğuna sahip olması ve Dünya Sağlık Örgütü tarafından oksijen oranının çok yüksek olması nedeniyle “oksijen çadırı” olarak nitelenmesi, turizm konusunda yeni yatırımların yapılabileceğini göstermektedir. Yine bu bitki topluluğundan yörede arıcılık geliştirilerek de yararlanılabilir.

Ayrıca iklimin değişik tarım ürünlerinin ve çeşitli otların yetiştirilmesine müsait olduğu yörede özellikle de besicilik desteklenerek, hayvancılık teşvik edilmelidir. Yörede bir sigara fabrikasına yetecek kadar tütün üretildiğinden bölgeye bir sigara fabrikası kurularak, bölge insanının çilesini çektiği tütünden daha fazla faydalanması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

AKSU, S.

1957 Tütün Kimyası Cilt I. İstanbul: İnhisarlar
Enstitüleri Yayını

AKSU, S.

1967 Tütün Kimyası ve Teknolojisi. İstanbul: Tekel
Enstitüleri Yayınları A Serisi No:11

AKSU, S.

1993 Tütün Kimya ve Teknolojisi. İstanbul: İstanbul Üniv.
Yayınları No:3771

ALABAY, M.

1949 Yenice Kazası Monoğrafyası (Yayınlanmamış
Bitirme Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat
Fak. Coğrafya Bölümü

ALINAK, S.

**1961 Tütünlerimizin Modern Esaslara Göre
Değerlendirilmesi.** Ankara: Güzel Sanatlar Matbaası.

ATAKİŞİ, İ.

1995 Tütün ve Tıba Bitkileri Yetiştirme ve Islahı
Tekirdağ. Trakya Üniv. Tekirdağ: Ziraat Fak. Yayın No:27

ATALAY, İ.

1994 Türkiye Vejetasyon Coğrafyası. İzmir: Ege Üniv.
Basımevi.

ATALAY, İ.

1994 Türkiye Coğrafyası. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi

AYDIN, C.

1998 Türkiye'nin Beşeri ve Ekonomik Coğrafyası
Ankara: Doğan Yay.

BİLGİN, T.

**1969 Biga Yarımadasının Güneybatı Kısımının
Jeomorfolojisi.** İstanbul: İst. Üniv. Yayın. No:1433, Coğ.
Enst. Yay. No:54

BİNGÖL, E.

**1969 Kazdağı Masiflinin Merkezi ve Güneydoğu
Kesiminin Jeolojisi.** Ankara: M.T.A. Dergisi

ÇELİK, K.

**1963 Denizli Tütüncülüğü ve Memleket
Ekonomisindeki Yeri** (Ziraat Fak. Bitirme Bitirme Tezi)
Ankara

DİLÇİN, L.

1983 Örneklerle Türk Şiir Bilgisi. Ankara: Türk Dil
Kurumu Yayınları, No:517

DARKOT, B. M. Tuncel

1981 Marmara Bölgesi Coğrafyası. İstanbul: İst. Üniv.
Coğrafya Enstitüsü Yayınları No:118

DOĞANAY, H.

1992 Türkiye Ekonomik Coğrafyası I. Erzurum:
Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fak. Yayın
No:26

DÖLEK, İ.

**1984 Marmara Bölgesi Nicotiana Tabacum I Saf-Hat
çeşitlerinin Baz, Morfolojik özellikleri** (Doktora Tezi).
İstanbul: Tekel Enstitüleri Yayın No:306

EFE, R.

**1994 Biga Yarımadasında Neotektoniğin
Jeomorfolojik izleri** İstanbul: Türk Coğrafya Dergisi.
Sayı:29 Sayfa:209-242

EREN, R.

1993 Çanakkale Yenice İlçesi ve Yöresinin Tarih içindeki Gelişimi ve Köy İncelemeleri. Çanakkale: Çanakkale Olay Gazetesi Basımevi.

HOCAOĞLU, Ş.

1996 Türkiye Coğrafyası (Fiziki) Çanakkale: 72 Ofset Tes.

HOŞGÖR, İ.

1997 Kuvay-i Milliye Kahramanı Köprülü'lü Hamdibey Çanakkale: Akgün Form Ofset Tesisleri.

İNCEKARA, F.

1957 Tütün ve Türk Tütüncülüğünün Çeşitli Özellikleri, Biyokimyası, Ziraat ve İşleme Tarzları. Ankara: Ankara Üniv. Ziraat Fak. Yayın No:124

İNCEKARA, F.

1979 Endüstri Bitkileri ve Islahı, Keyf Bitkileri ve Islahı. İzmir: Ege Üniv. Matbaası.

KABA, S.

1991 Bazı Türk ve Amerikan Tütün Çeşitlerinin Verim ile Kalite Özellikleri üzerinde Araştırmalar (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Tekirdağ: T.Ü. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Tarla Bitkileri Anabilim Dalı.

KABA, S.

1998 Farklı İki Tütün çeşidinde Kırım Zamanı ve Kurutma şeklinin verim ve Kaliteye Etkisi üzerinde Araştırmalar (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Tekirdağ: Trakya Üniversitesi.

KABAKÇI, H.

1986 Agonya Bölgesi'nde Tütüncülük (Yayınlanmamış Bitirme Tezi). Balıkesir: Uludağ Üniversitesi Necatibey Eğitim Fak. Coğ. Bölümü.

KILIÇASLAN, A.

1994 Trabzon ve Akçaabat'ta Tütün Tarımı. İstanbul:

Türk Coğrafya Dergisi Sayı. 29 sayfa 359-375

KOÇMAN, A.

1993 Türkiye İklimi. İzmir: Ege Üniversitesi Edebiyat

Fakültesi Yayın No:72

ÖZGÜÇ, N.

1994 Beşeri Coğrafya'da veri Toplama ve

Değerlendirme Yöntemleri. İstanbul: İst. Üniv. Yayın

No:2849

ÖZKAN, N.

1965 Türk Tütünlerinin Anatomik Özellikleri.

İstanbul: Tekel Enstitüleri Yayın No:9 A serisi

RYAN, L.

Hasat Sonrası Tütün Zararlılarının Kontrolü (Çeviri).

İstanbul: Tekel Yaprak Tütün İşletmeleri ve Ticaret Müessesesi

Müd.

SEKİN, S.

1983 Tarla Bitkileri. İzmir: Ege Üniversitesi Ziraat

Fakültesi

SELÇUK, M.

1985 Pazarköy'ün Fiziki ve Beşeri Coğrafyası

Açısından Etüdü (Yayınlanmamış Bitirme Tezi)

Balıkesir: Uludağ Üniv. Necatibey Eğitim Fak. Coğrafya

Bölümü

ŞENOL, M.

1983 Akhisar Bölgesinde Tütüncülük ve Sorunları

(Yayınlanmamış Bitirme Tezi). Balıkesir: Uludağ

Üniversitesi Necatibey Eğt. Fak. Coğrafya Bölümü

TANRIVERDİ, H.

1987 Türk Tütünçülüğün Yabancı Tütün ve Sektöre Açılmasıyla Türk Tütünçülüğü ve Geleceğine İlişkin Tütün Politikası (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

İstanbul: İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü

TERZİOĞLU, Ö.

1987 Özel Tarla Ziraati (Tahıllar-Endüstri Bitkileri)

Ankara:

TUNÇDİLEK, N.

1978 Türkiye'nin Kır Potansiyeli ve Sorunları.

İstanbul: İstanbul Üniv. Edebiyat Fak. Matbaası. Coğ.

Ens. Yay. No:96

USTURALI, A.

1991 Plastik Örtülü Yüksek Tünelde Tütün Kurutma.

İzmir: Tarım Orman ve Köyişleri Bakanlığı Ege Tarımsal

Araştırma Enstitüsü Müd. Yayın No:86

**RAPORLAR, BÜLTENLER, PROJELER, YILLIKLAR,
ANSİKLOPEDİLER, REHBERLER, BROŞÜRLER VE HARİTALAR**

DİE:Genel Nüfus Sayımları (1985-1990-1997)

DİE:1990 Genel Nüfus Sayımı Çanakkale Nüfusunun Sosyal ve
Ekonomik Nitelikleri. Ankara. Yayın No:1622

DİE:Tarımsal Yapı (Üretim, Fiyat, Değer) 1995 ile 1996 yılları

DMİ: 1974 Ortalama ve Ekstrem Kıymetler Meteoroloji Bülteni, Ankara
1974

DSİ:Çanakkale Yenice Kayatepe Göleti Sulaması Projesi. DSİ XXV.
Bölge Müdürlüğü, Balıkesir. 1998

Orman Bakanlığı:Egonya Havzası Orman Ağaçlandırma, Erozyon
Kontrolü ve Mera Islahı Etütü ve Avan Projesi (Hazırlayanlar
Ü.Can-İ.Erdem) Ağaçlandırma ve Erozyon Kontrolü Balıkesir
Bölge Müd. Balıkesir, 1977

TEKEL:Tütün Enformasyon Bültenleri. Tekel Yaprak Tütün
İşletmeleri ve Ticareti Müessesesi Müdürlüğü Ankara

Yenice ve Hamdibey Yaprak Tütün İşletme Müdürlüğü verileri

1996 Tütün Yıllığı, Anonim. Ege İhracatçılar Birliği Genel Sekreterliği
Sayı:85

1998 Çanakkale İl Yıllığı

1998 Yenice İlçe Yıllığı

Tarım İlaçları Rehberi Bayer İlaç Firması Tütün Hastalık ve Zararlıları
Rehberi. Bayer İlaç Firması

1-Ekici Tütününü Satıncaya Kadar Nasıl Korunmalıdır. 1940 İstanbul,
İnhisarlar Tütün Enstitüsü Yayın, B serisi No:11

2-Kaliteli Tütün Yetiştiriciliğinin Esasları, 1986, İstanbul. Tekel
İşletmeleri Genel Müd. Yayını

3-Marmara Çevresi Tütünleri (II) İstanbul. İnhisarlar İdaresi 1940

4-Meydan Larousse, cilt:12, s.392-393

5-Türk Tütüncülüğü ve Sorunları. 1962 Türkiye Tütüncüler Federasyonu

6-Türkiye’de Tütüncülük. 1986 İstanbul Tekel İşletmeleri Genel Müd. Yayını.

7-Türkiye ve Dünya Tütün Üretimi (1981-1987). İstanbul.

Yaprak Tütün İşletmeleri ve Ticareti Müessesesi Yaprak Tütün Üretim Plânlama ve Alım Şube Müd.

8-Tütün Üretimi “Akdamar’dan Nasıl Korunur”. İstanbul. Tekel Enstitüler Müd. Yayınlarından B. Serisi No:16. 1940

9-Yaprak Tütün İşletmeleri ve Ticareti Müessesesi Birimleri. 1988, İstanbul. Tekel Yayın No:398

HARİTALAR:

1/25.000 Ölçekli Türkiye Haritası “Balıkesir” paftası

1/25.000 Ölçekli Türkiye Haritası “Çanakkale” paftası

1/25.000 Ölçekli Büyük Agonya Ovası Jeoloji Haritası

1/25.000 Ölçekli Amenajman Haritaları (Kalkım, Hanlar Mevkii, Eybetli, Asar, Pazarköy, Küçük Agonya, Güredağ, Sek Dere Serileri)

1/100.000 Ölçekli Biga Yarımadası Jeoloji, Haritası paftası

1/100.000 Ölçekli Türkiye Haritası “Balıkesir” paftası

1/100.000 Ölçekli Türkiye Haritası “Çanakkale” paftası

1/100.000 Ölçekli Çanakkale İli Verimlilik Haritası 1/100.000 Ölçekli Çanakkale İli Toprak Haritası

1/200.000 Ölçekli Yenice Karayolları Haritası

1/500.000 Ölçekli Çanakkale İli Fiziki Haritası

HARİTA
VE
FOTOĞRAFLAR

FOTOĞRAFLAR

Foto 1:Yenice'nin güneyden görünüşü

Foto 2:Yenice ilçe merkezi

Foto 3:Yenice Kaymakamlık binası

Foto 4: Küçük Agonya (Yenice) Ovası'nın doğudan görünüşü

Foto 5:Büyük Agonya Ovasının batı bölümü

Foto 6:Akçakoyun Beldesinin batısında Halil A a Mevki'inde
Kocaçay'ın akışı

Foto 9:Yöredeki en büyük Sanayi Tesislerinden olan Yenice Gıda Sanayii

Foto 10:Yenice Gıda Sanayiinde kurutularak konser ve yapılmayı bekleyen pırasalar

Foto 11:Yörede susuz (çeşni) olarak dikilmiş bir tütün tarlası

Foto 12:Tütünün fazla sulanması sonucu meydana gelen çil hastalığı

Foto 15:Fidelerin sökülmesi

Foto 16:Susuz (çeşni) olarak tütünün dikilmesi

Foto 17:Tütünün kırılması

Foto 18:Tütünlerin toplanması

Foto 19:Küfelere konulmuş kırılan tütünler

Foto 20:Tütünlerin eve taşınması

Foto 21:Tütünlerin dizilmesi

Foto 22:Vagon usulü tütünlerin kurutulması

Foto 23:Sabit iskele usulü tütünün kurutulması

Foto 24:Kuruyan tütünlerin paçal iskelesinde kızartılması

Foto 25:Tütünün demet yapılması

Foto 26:Balya yapılacak tütün demetlerinin kontrol edilmesi

Foto 27:Tütünün balya (denk) yapılması

Foto 28:Balyalanmış tütünler

Foto 29:Balya iplerinin kesilmesi

Foto 30:Yenice Tekel İşletmeleri'nde üreticiden alınmış tütün balyaları

Foto 31:Tütünde görülen mavi küf hastalığı

Foto 32:Tütünlerin hastalıklara ve haşerelere karşı ilaçlanması

Foto 33:Yenice Tekel İşletme Müdürlüğü tütün depoları

Foto 34:Yenice Tekel İşletme Müdürlüğü sosyal tesisleri

Foto 35:Yöredeki "ORÜS" fabrikası

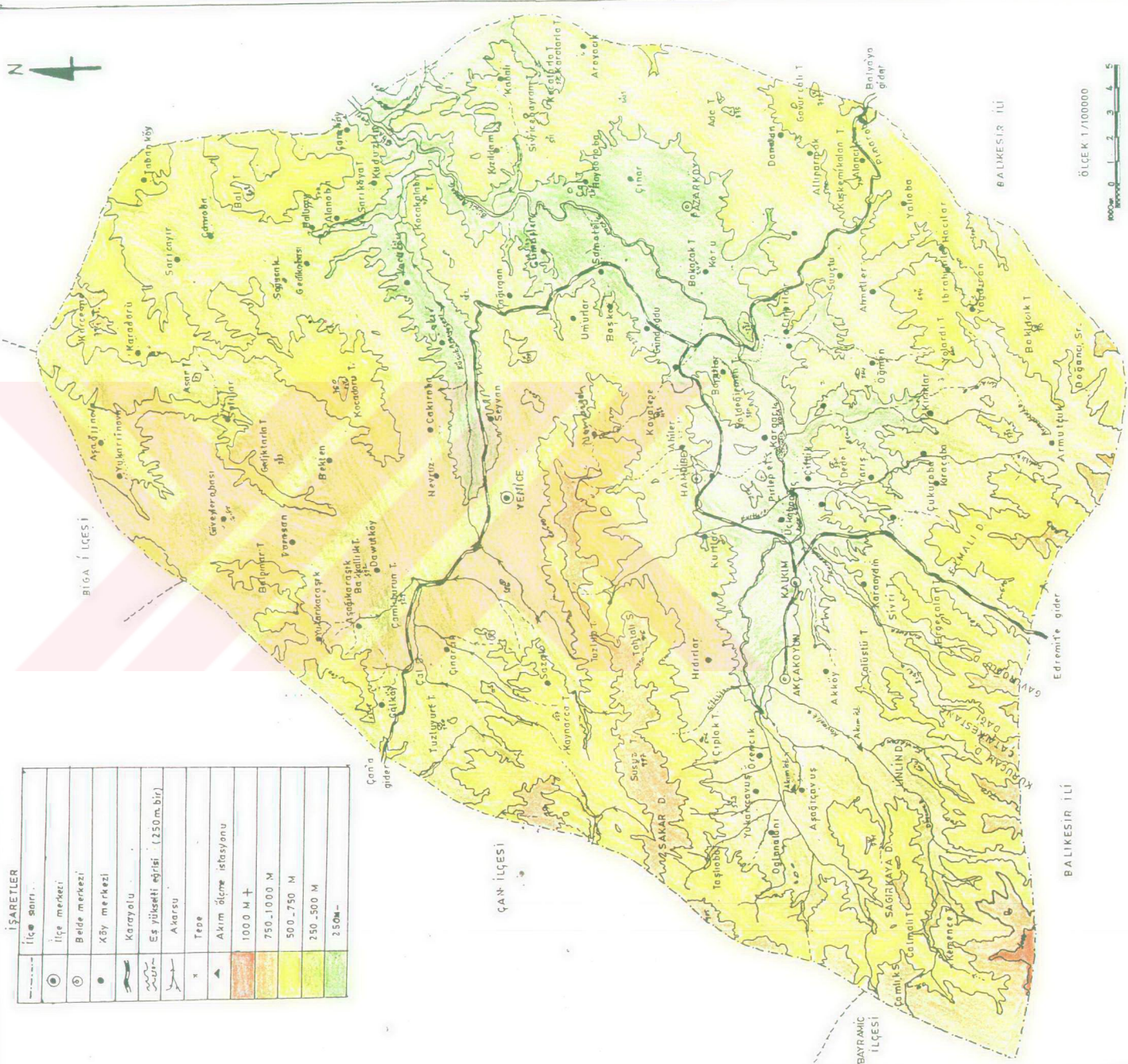

Foto 36:Hıdırlar Kaplıcası altında yeni kurulan örnek bir sera

HARİTA:YENİCENİN FİZİKİ HARİTASI

İŞARETLER

—	İlçe sınırı
●	İlçe merkezi
⊙	Belde merkezi
•	Köy merkezi
—	Karayolu
—	Es yüksekliği (250 m. bir)
—	Akarsu
×	Tipe
▲	Akım ölçme istasyonu
1000 M +	1000 M +
750-1000 M	750-1000 M
500-750 M	500-750 M
250-500 M	250-500 M
250M-	250M-

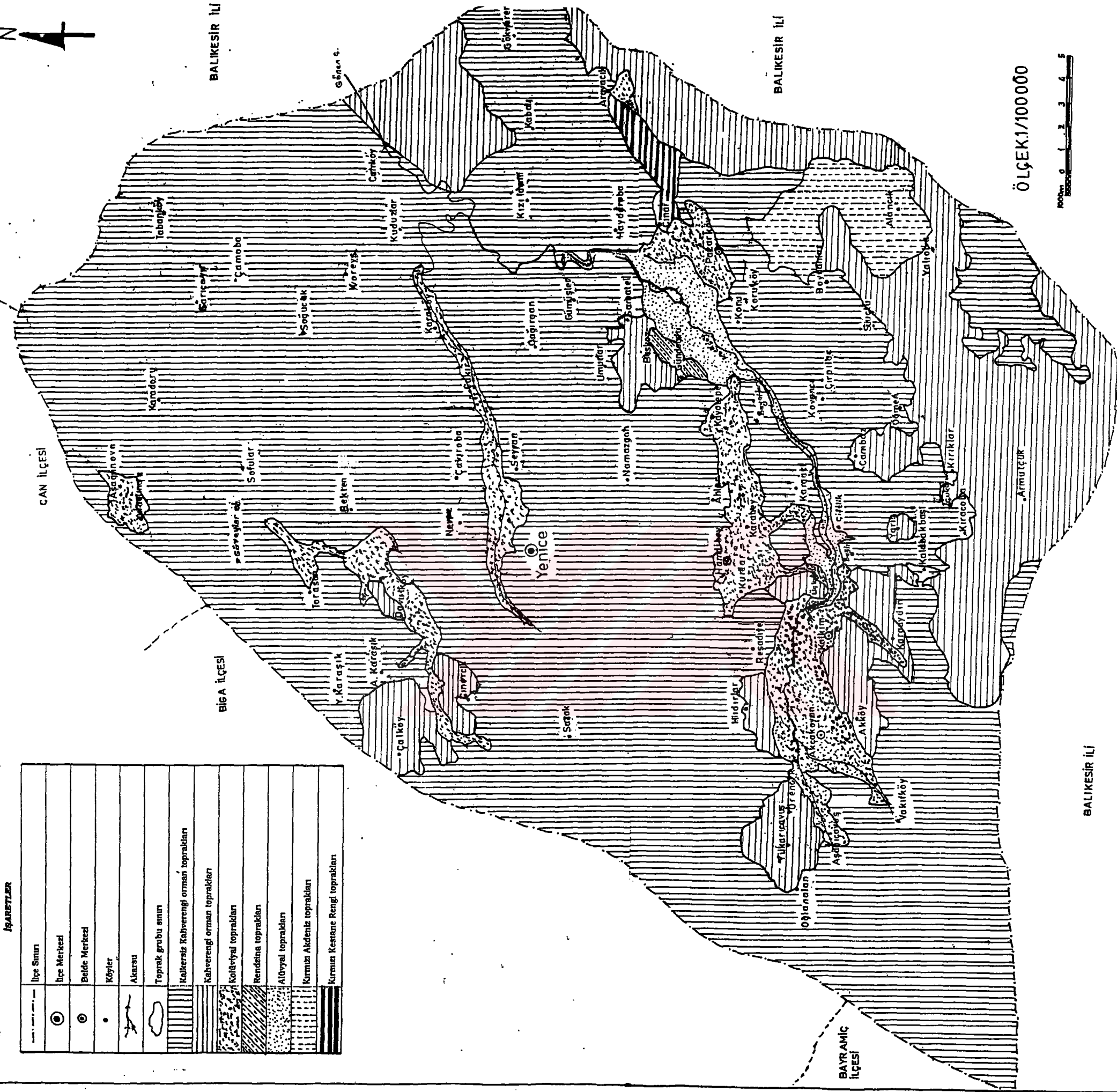
ÖLÇEK 1/100000

HARİTA 3:YENİCE VE ÇEVRESİNİ TOPRAK HARİTASI

İŞARETLER

İlçe Sınırı	—
İlçe Merkezi	●
Belde Merkezi	○
Köyler	•
Akarsu	—
Toprak grubu sınırı	—
Kalkaretsiz kahverengi orman toprakları	—
Kahverengi orman toprakları	—
Kollüvyal topraklar	—
Rendzina toprakları	—
Alüvyal topraklar	—
Kırmızı Akdeniz toprakları	—
Kırmızı Keşane Rengi toprakları	—

ÖLÇEK 1/100000

0 1 2 3 4 5
Kilometre

Kaynak: Çanakkale verimlilik haritası

HARİTA 4:YENİCE AKKÖY'DE ARAZİ KULLANIMI (1998)

Ölçek: 1:10.000

